

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ERGENLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ
YAŞAM ANLAMINI VE AİLE İKLİMİ İLE İLİŞKİSİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet ÇETKİN

İstanbul
Haziran- 2024

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ERGENLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ YAŞAM ANLAMI VE
AİLE İKLİMİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet ÇETKİN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

İstanbul
Haziran- 2024

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

Üye Doç. Dr. Esra TÖRE

Üye Dr. Öğr. Üyesi Osman SÖNER

Onay Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza
Prof. Dr. Erhan İÇENER
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Yaşam Anlamı ve Aile İklimi İle İlişkisinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Mehmet ÇETKİN
İstanbul, 2024

ÖN SÖZ

Tez yazımı sürecinde bana her türlü desteği ve bilgiyi sağlayan kıymetli tez danışmanım değerli hocam Doç. Dr. Durmuş ÜMMET' e teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteğini esirgemeyen tüm fedakarlıkları gösteren abim Ali ÇETKİN'e lisansüstü eğitimi sürecimde yardımlarını esirgemeyen değerli abim Edip ÇETKİN'e ve kıymetli aile üyelerime teşekkür ederim.

Lisansüstü eğitimim sürecinde bilgilerinden faydalandığım kıymetli hocam Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL ve kıymetli bilgilerini bizden sabırla esirgemeyen nazik tutumlarından dolayı Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU olmak üzere bütün hocalarıma saygılarımı sunar, her birine bana kattıklarından dolayı teşekkür ederim.

Bu tezi hayatını ailesine adayan ve bizden sevgisini esirgemeyen sevgili babam Fettah ÇETKİN'e ve annem Saliha ÇETKİN'e ithaf ediyorum.

Mehmet ÇETKİN
İstanbul-2024

ÖZET

ERGENLERDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ YAŞAM ANLAMI VE AİLE İKLİMİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Mehmet ÇETKİN

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez danışmanı: Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

Haziran, 2024- 129 sayfa

Bu araştırmanın temel amacı ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ile yaşamın anlamı ve aile iklimi değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırma, ilişkisel tarama türünde tasarlanmış olup araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında lise kademesinde eğitim gören ve kolayda örnekleme yöntemi ile seçilmiş 562 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında; Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu), Aile İklimi Ölçeği ve araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Bu çalışmada kullanılan ölçeklerden elde edilen verilere bağlı olarak yordayıcı tekniklerden standart çoklu doğrusal regresyon analizi, betimsel analiz için ortalama ve Pearson Korelasyon katsayısı; iki grubun karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır.

Bu çalışmada ergenlerde sosyal medya bağımlılığının cinsiyet, sınıf düzeyi, aile tipi, anne-baba tutumu, sosyal medya süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Regresyon analizinden elde edilen bulgular hayatın anlamı değişkeninin toplam ve alt boyut puanlarının tümünün, aile iklimi toplam ve aile içi ilişkisellik ile kuşaklar arası otorite alt boyut değerlerinin doğrusal kombinasyonunun sosyal medya bağımlılığını anlamlı bir düzeyde yordadığını göstermiştir. Yapılan Regresyon analizi açısından aile iklimi ölçeğinin bilişsel uyum alt boyutunun sosyal medya bağımlılığını yordamadığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Aile, Anlam, Sosyal medya, Bağımlılık, Ergenlik

ABSTRACT

ANALYZING THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL MEDIA ADDICTION WITH MEANING OF LIFE AND FAMILY CLIMATE IN ADOLESCENTS

Mehmet ÇETKİN

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis advisor: Assoc. Prof. Dr. Durmuş ÜMMET

June, 2024- 129 page

The main purpose of this research is to examine the relationship between the adolescents' social media addiction and the meaning of life and family climate variables. The research was designed as a relational survey and the study group of the research consists of 562 students studying at the high school level in the 2023-2024 academic year and selected by convenience sampling method. In collecting research data; Social Media Addiction Scale for Adolescents, Meaning of Life Scale High School Form, Family Climate Scale and Personal Information Form created by the researcher were applied. Depending on the data obtained from the scales used in this research, predictive techniques include multiple linear regression analysis, mean and Pearson Correlation coefficient for descriptive analysis; t-test was used to compare two groups, and one-way analysis of variance (ANOVA) technique was used to compare more groups.

In this study, it was concluded that social media addiction in adolescents varies significantly according to gender, grade level, family type, parental attitude, and social media duration variables. Findings obtained from the regression analysis showed that the linear combination of the total and all sub-dimension scores of the meaning of life variable, family climate total and intra-family relatedness and intergenerational authority sub-dimension values significantly predicted social media addiction. Regression analysis showed that the cognitive adjustment sub-dimension of the family climate scale did not predict social media addiction.

Keywords: Family, Meaning, Social media, Addiction, Adolescence

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1. 2. Amaç	4
1. 3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Varsayımlar/Sayıtlılar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	8
LİTERATÜR.....	8
2.1. Bağımlılık Kavramı.....	8
2.1.1 Sosyal Medya Bağımlılığı.....	9
2.2.Hayatın Anlamı	16
2.2.1.Anlam Arayışı	17
2.2.2.Hayatın Amacı	18
2.3.Aile İklimi	19
2.3.1. Aile İklimi Kavramı	20

2.3.2. Aile İşlevleri.....	21
2.3.3. Aile İklimi Bileşenleri.....	22
2.3.4. Aile Yapısı	25
2.3.5. Aile Uyumu.....	27
2.4. İlgili Araştırmalar.....	27
2.4.1. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı İle İlgili Araştırmalar.....	27
2.4.2 Hayatın Anlamı İle İlgili Araştırmalar	29
2.4.3 Aile İklimi İle İlgili Araştırmalar	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Çalışmanın Grubu	31
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu.....	33
3.3.2. Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	34
3.3.3. Yaşamda Anlam Ölçeği	34
3.3.4. Aile İklimi Ölçeği	35
3.4. Verilerin Toplanma Süreci ve Analizi	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	37
BULGULAR.....	37
4.1. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Değişkenleri Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular.....	38
4.2. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeği Puanlarının Çeşitli Faktörlere Göre Farklılaşma Durumlarına Dair Veriler.....	41
4.2.1. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Faktörü Çerçevesinde İncelenmesi	41

4.2.2. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	42
4.2.3. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeği Puanlarının Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşma Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	46
4.2.4. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne Eğitimi Değişkeni Bakımından Farklılık Gösterme Durumuna İlişkin Bulgular	49
4.2.5. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Babanın Eğitimi Değişkeni Açısından Farklılık Gösterme Durumuna Ait Bulgular	53
4.2.6. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Ailenin Aylık Geliri Değişkenine Bakımından Farklılık Durumuna İlişkin Bulgular	56
4.2.7. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne-Baba Tutumu Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	60
4.2.8. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sosyal Medya Süresi Değişkenine Açısından Farklılık Gösterme Durumuna İlişkin Veriler.....	65
4.2.9. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkeni Açısından Farklılık Gösterme Durumuna İlişkin Veriler.....	70
BEŞİNCİ BÖLÜM	75
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	75
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	75
5.1.1. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Hayatın Anlamı Değişkeni Arasındaki İlişkilere Dair Sonuç ve Tartışma.....	75
5.1.2. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Aile İklimi Değişkeni Arasındaki İlişkilere Dair Sonuç ve Tartışma.....	76

5.1.3. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Cinsiyete Dair Bulguların Sonuçlarına Ait Tartışma	78
5.1.4. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı Seviyesi ve Sınıf Düzeyi Değişkenine Dair Elde Edilen Verilerin Sonuçları ve Tartışması	79
5.1.5. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Aile Tipine Ait Bulguların Sonuçlarına Dair Tartışması.....	80
5.1.6. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Anne Eğitim Durumuna İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması	80
5.1.7. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Baba Eğitim Durumunun Bulgularına Dair Sonuçların Tartışması.....	81
5.1.8. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Ailenin Aylık Gelirinin Bulgularına Dair Sonuçların Tartışması.....	82
5.1.9. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumu Bulgularına Dair Sonuçlarının Tartışması	83
5.1.10. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Sosyal Medya Süresi Bulgularına Dair Sonuçlarının Tartışması	84
5.1.11. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Kardeş Sayısı Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	85
5.1.12. Hayatın Anlamı ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Ulaşılan Bulguların Sonuçlarına Ait Tartışması.....	86
5.1.13. Hayatın Anlamı ve Sınıf Düzeyine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	87
5.1.14. Hayatın Anlamı ve Aile Tipi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması	88
5.1.15. Hayatın Anlamı ve Anne Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	88
5.1.16. Hayatın Anlamı ve Baba Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	89
5.1.17. Hayatın Anlamı ve Ailenin Aylık Geliri Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	89
5.1.18. Hayatın Anlamı ve Anne Baba Tutumu Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	90
5.1.19. Hayatın Anlamı ve Sosyal Medya Süresi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	91

5.1.20. Hayatın Anlamı ve Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	91
5.1.21. Aile İklimi ve Cinsiyet Değişkenine Ait Elde Edilen Bulguların Sonuçlarının Tartışması	92
5.1.22. Aile İklimi ve Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması	93
5.1.23. Aile İklimi ve Aile Tipi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	93
5.1.24. Aile İklimi ve Anne Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması	94
5.1.25. Aile İklimi ve Baba Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması	95
5.1.26. Aile İklimi ve Ailenin Aylık Geliri Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	96
5.1.27. Aile İklimi ve Anne ve Baba Tutumu Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	97
5.1.28. Aile İklimi ve Sosyal Medya Süresi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması.....	98
5.1.29. Aile İklimi ve Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması	99
5.3.Öneriler	100
KAYNAKÇA	102
EKLER.....	120
EK-1: Etik Kurul Kararı.....	120
EK-2: Demografik Bilgi Formu	122
EK-3: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği Örnek Maddeler	123
EK-4: Hayatın Anlamı Anketi Örnek Maddeler	124
EK-5: Aile İklimi Ölçeği Örnek Maddeleri	125
Ek-7: Veli İzin Belgesi.....	127
EK-8: İzin Yazışmaları	128

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1. Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Aile Tipi, Anne Eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu, Gelir, Anne-Baba Tutumu, Sosyal Medya Süresi, Kardeş Sayısına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	32
Tablo 4. 1: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, Minimum, Maksimum, Basıklık Çarpıklık Değerleri (N=562)	37
Tablo 4.3: Ergenlerde Hayatın Anlamı Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcılığını Belirlemek için Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Verileri	40
Tablo 4.4: Ergenlerde Aile İklimi Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcılığını Belirlemek için Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Verileri.....	40
Tablo 4. 5: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Cinsiyet Faktörüne Göre Farklılaşma Durumunu Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t Testi Bulguları	41
Tablo 4.6: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri	43
Tablo 4.7: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sınıf Düzeyine Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	44
Tablo 4.8: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Aile Tipine Göre Betimsel İstatistikleri	46
Tablo 4.9: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Aile Tipi Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumunu Tespit Etmek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	47

Tablo 4.10: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne Eğitimine Göre Betimsel İstatistikleri	50
Tablo 4.11: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne Eğitimi Açısından Farklılaşma Durumlarını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	51
Tablo 4.12: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Baba Eğitimine Göre Betimsel İstatistikleri	53
Tablo 4.13: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeğinin Puanlarının Babanın Eğitimi Değişkenine Açısından Farklılaşma Durumunu Ortaya Koymak Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	54
Tablo 4.14: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Ailenin Aylık Gelirine Göre Betimsel İstatistikleri	57
Tablo 4.15: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Ailenin Aylık Geliri Bakımından Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla İncelenen ANOVA Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4.16: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne-Baba Tutumuna Göre Betimsel İstatistikleri	60
Tablo 4.17: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne ve Babanın Tutumları Açısından Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	62
Tablo 4.18: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sosyal Medya Süresine Göre Betimsel İstatistikleri	66

Tablo 4.19: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sosyal Medya Süresine Göre Farklılaşma Durumunu Ortaya Koymak Amacıyla Gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 67

Tablo 4.20: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Betimsel İstatistikler..... 70

Tablo 4.21: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeklerinin Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 72

KISALTMALAR LİSTESİ

ESMBÖ: Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

HA: Hayatın Anlamı Ölçeği

AİÖ: Aile İklimi Ölçeği

SPSS: Statistical Package for The Social Sciences

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Akt. : Aktaran

N : Kişi Sayısı

Ss : Standart Sapma

X : Aritmetik Ortalama

Edt. : Editör

vb: Ve benzeri

Çev. : Çeviren

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

DSM: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

İçerisinde bulunduğumuz yüzyıl, teknolojinin ilerlemesi ile hayatlarımızda ve ilişkilerimiz de birçok değişime zemin hazırlamıştır. Bu değişimler zaman ve mekân sınırlılıklarını ortadan kaldırmış, geleneksel yüz yüze iletişimi azaltıp sanal iletişim ve ilişkilere geçiş yapmış olup aynı zamanda sosyal medya bağımlılığı gibi birtakım olumsuzluklara neden olmuştur (Güleç, 2018: 105-106). Bununla birlikte, akıllı telefonların kullanımlarının yaygınlaşmasına bağlı olarak sosyal medya erişimi de kolay hale gelmiştir. İnsanlar zaman geçtikçe sanal ortamlarda sanal etkileşimlerde daha çok bulunmaktadır. Aynı zamanda bireylerde gerek internetin gerekse sosyal medyanın aşırı kullanımı kötüye kullanım ve bağımlılık benzeri sorunlu davranışlar olarak kendini gösterebilir (Gürmen, 2016). Ergenlik dönemindeki bireyler gerçek hayatlarındaki sorunlarından uzaklaşma aracı olarak teknoloji ve sosyal medyayı görebilmektedirler (Yayman, 2019: 2). Yapılan çalışmalara göre depresyon, utangaçlık ve düşük benlik saygısı olan lise öğrencilerinin bağımlı olma ihtimallerinin daha fazla olduğu bildirilmektedir (Yang ve Tuna, 2007). Bağımlılığın diğer türlerinde olduğu gibi, internet veya sosyal medya bağımlılığında da aile bireyleri arasında yabancılaşma duygularına neden olmakla beraber farklı aile içi sorunlara da neden olabilmektedir (Gürmen, 2016). Bireyin hayatında bağımlılığa neden olan problemlerin varlığı, yaygınlaşan bilişim araçları olan, akıllı telefonlar, tablet ve bilgisayarların daha kolay ulaşılabilirliği bağımlılık riskini arttırmaktadır.

Bilgisayarların icadıyla ve cep telefonlarının yaygınlaşması ile zor erişilebilen sanal etkileşimlere artık daha kısa sürede erişilebilmesiyle beraber sosyal medya platformlarının kullanım oranı zamanla artmıştır. Günlük yaşamlarımızı kolaylaştıran söz konusu sosyal medya araçlarında geçirilen sürenin artması yaşamlarımızı negatif yönde etki altına almaktadır (Cuma, 2020). Yang ve Tung (2007)'un 1708 lise öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada internette özellikle sosyal medyada online olan süre ile internet bağımlılıkları arasında pozitif bir ilişki tespit edip, bağımlı olanların olamayanlara oranla neredeyse iki katı kadar internette online süre geçirdiğini ortaya koymuşlardır.

İnsanoğlu fiziksel varlığını sürdürmeye odaklanan, varoluşunu ne şekilde devamlı kılacağına dair endişelerini diğer canlılarla paylaşan ayrıca sadece varlığını devam ettirme kaygısı taşımayıp aynı zamanda hayatını nasıl sürdürmesi gerektiği sorusunu da soran bir varlıktır (Bulut, 2021). Göreceli bir kavram olan hayatın anlamının tanımına bakıldığında, yaşamın anlamı durumdan duruma ve bireyden bireye farklılık göstermektedir (Das, 1998: 201). İnsanlar var olduklarından bu yana bir anlam arayışı içerisinde olmuşlardır. İnsanlık tarihinin geçmişı kadar eskiye dayanan insanların hayatları ile ilgili anlam arayışı var olmakla beraber, bireylerin yaşamlarını kolay anlamlandırmalarını sağlayan dinler, inanışlar var olan dünya görüşleri ve inanış biçimleri kadar da anlam sayısı var olmuştur (Sezer, 2012). Bireyin insanlık tarihindeki geçmişe benzer fizyolojik ve biyolojik gelişimsel dönemler içerisinde geçip anlam arayışı sürecinde olabilmektedir. Bu gelişimsel dönemlerden biri de ergenlik dönemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlik dönemi, dönemin özelliği gereği bireyin kimlik arayışında olduğu bir dönem olması sebebiyle, Bulut (2021)'a göre de birey, gelişimsel aşamalarda kimlik arayışında kişinin kim olduğunu, neden var olduğunu, hayatın anlamının ne olduğunu bulmaya dair sorular sorarak bir arayış içerisinde olmuştur.

Bireylerin en temel güdülerinden biri kendi hayatlarında bir anlam bulma arayışdır (Frankl, 2009: 113). Hayatın anlamı araştırmalarında kurucu bir ilham kaynağı olan Viktor Frankl, bireylerin anlam duygusu hissettiklerini ve hayat amacı için yaşamları boyunca uğruna çabaladıkları benzersiz bir misyonları olduğunu savunmaktadır (Steger, 2012). Göka (akt. Çaynak, 2021: 12) hayatın anlamına değinirken şöyle bahsetmektedir: Hayata bir mana, anlam verilmesi gerektiğinden bahsetmiş olup devamında, kişinin hayatla olan çabasından vazgeçmemesi, mücadelesini elden bırakmaması aynı zamanda kendini de severek taşımayı ve bunları sürdürebilmesi için hayatına bir anlam vermesinin gerekliliğini vurgulamıştır. Adler hayatın anlamını ifade ederken, insanlar için yararlı işler yapmanın hayatın gerçek anlamı olduğunu savunmaktadır (Altunok, 2021: 22). Ergenlik döneminde hayatın anlamına ve amacına sahip olan bireyler bu dönemde yaşanan kimlik krizlerini çözebilirler ve başarılı bir yetişkinlik için hayatın anlamı bu dönemdeki ana merkez olabilir (Altuntaş, 2018: 27).

Bu açıklamalardan hareketle ergenlik dönemi anlam arayışının arttığı bir dönem olarak sosyal medya bağımlılığında aynı zamanda bir risk dönemi olarak da görülebilir. Çünkü ergenlik döneminde anlam arayışında akran ilişkilerinin önemli bir rolü olduğu

da bilinmektedir. Ergenler akran ilişkilerini gerçek yaşamdan çıkartıp sosyal medya aracılığıyla giderdiklerini de sosyal medya kullanımını bir yandan ihtiyaç duydukları anlam arayışlarına bir araç olmaktadır. Ancak sosyal medya içeriklerinin cazibeli halleri onları sosyal medyada uzun süre tutmakta ve bağımlılık riski oluşturmaktadır. Özetle ergenler anlam arayışlarından hareketle sosyal medya kullanır iken bir yandan buna bağımlı hale de gelebilmektedir.

Sosyal medya bağımlılığının birçok olumsuz etkisinin yanında aile içi ilişkilere verdiği zararlar sıklıkla dile getirilen bir husus olarak görülmektedir. Güleç'e (2018) göre sosyal medyanın aşırı kullanılması aile içerisindeki ilişkilerin azalması ile beraber başka sorunlar da meydana getirmektedir. Sosyal medyanın yoğun kullanımı sonucunda aile içi iletişim olumsuz etkilemekte, ergenlerin anne babasıyla kurdukları iletişimleri giderek zayıflayıp saldırgan veya savunmacı hale gelmekte ve aile içerisindeki iletişim olumsuz etkilenmektedir (Gürmen, 2016: akt: Yayman, 2019: 2). Ergenlik döneminin karakter oluşumunun gerçekleştiği bir süreç olduğuna bakıldığında, olumlu aile ikliminin ergenlerin hayatlarında hem bilişsel hem duygusal olumlu katkı sağlaması açısından önem arz etmekle beraber bu dönemdeki aile içi ilişkilerin ergenlerin hayatlarının devamında da etkili olduğu görülmektedir (Altuntaş, 2018: 1).

Ergenlik dönemi değişimlerin hızlı yaşandığı inişli çıkışlı bir yaşam dönemi olmakla beraber soyut düşüncenin geliştiği ve sosyal hayatın çok önemli olduğu ailenin ikinci planda kalabildiği, arkadaşlığın daha büyük önem arz ettiği diğer yandan anne babayla çatışmaların da başladığı bir dönemdir (Taşçı, 2013:). Ergenlerde sosyal medya kullanımlarında aşırıya kaçılması veya bağımlılık derecesinde bir durumun oluşması ve diğer ilişkilerle beraber aile içerisindeki ilişkileri de olumsuz etkileyip aile bireyleri arasındaki bağlarda kopukluk oluşturmaktadır (Yayman, 2019: 2). Aile, ergenlik dönemindeki bireylerin sosyalleşmesi için en önemli kaynak (Popa, 2019: 41) olup aynı zamanda değer yargılarını dış dünyaya yönelttikleri açık bir kapıdır (White ve Matawie, 2004: 227). Bu açıklamalardan hareketle ergenlerde sosyal medya bağımlılığının aile içi ilişkileri bozan bir olgu olduğu açıktır. Ancak alandaki açıklamalar incelendiğinde ergenlerde sosyal medya bağımlılığının sebepleri arasında bozuk aile içi ilişkilerin etkili olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Başka bir deyişle sosyal medya bağımlılığı aile içi ilişkileri bozarken bozuk olan aile içi ilişkiler ve aile iklimi de ergenleri sosyal medya bağımlılığına götürebilmektedir.

Ailelerin içinde buldukları psikolojik atmosfer aile iklimini ifade etmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018:167). Aile iklimi; aile içerisindeki etkileşimlerin, nesiller arası aktarılan aile değerlerinin, aile içerisindeki ilişkilerin kalitesini ve aile içi organizasyonu kapsamaktadır (Jansma, Coole 1996'dan akt. Van Steijn vd., 2015). Aile iklimi aile üyeleri arasındaki duygu görüntüsünü ve aile işleyişinin önemli bir yönünü temsil etmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007: 232). Aile içerisindeki üyeler karşılıklı olarak birbirlerine birçok değer duygu, düşünce davranış kalıbı gibi yansıtılarda bulunurlar. Bu paylaşımlar öncelikle ebeveynden çocuğa yansıtılırken bir süre sonra yani çocuklar büyüdükçe tüm aile bireylerinin birbirlerine yönelik yansıtılmalarını içerir (Akpınar, 2021: 2). Bu yansıtma ve paylaşımlar bazen ilişkilerin uyumlu bazen ise uyumsuz olmasına sebep olur. Uyumlu aile iklimlerinde bireylerin sosyal işlevleri daha iyidir çünkü aile içerisinde ihtiyaçlar daha özenle karşılanmaktadır (Olson, 1986; akt. Kaplan, 2019: 7) aynı zamanda aşırı esnek ve kaotik aile iklimlerinde aile bireylerinin davranış problemleri daha fazladır (Lin vd., 2011). Çok sayıda araştırmada olumlu aile iklimi becerilerinin bireylerde fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimleri etkileyip; bireylerin davranış problemlerine karşı koruyucu bir faktör oluşturduğu görülmüştür (Sanders vd., 2014: 338). Ancak daha önce de belirtildiği gibi olumsuz aile ikliminde var olmak sosyal medya bağımlılığında öne çıkan risk faktörlerinden biridir. İlgili alandaki çalışmalara bakıldığında ergenlerde sosyal medya bağımlılığıyla ilgili birçok çalışmanın olduğu görünmekle beraber aile iklimi, anlam arayışı ve sosyal medya bağımlılığı değişkenlerinin bir arada ele alan bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Yapılan alan yazın incelemesinde sosyal medya bağımlılığında farklı değişkenlerin etkili olabileceği vurgusundan hareketle bu araştırmada sosyal medya bağımlılığı ergenlerin anlam arayışı ve aile iklimi değişkenleriyle birlikte incelenmiştir.

1. 2. Amaç

Araştırmanın temel problem cümlesi, “Ergenlerin sosyal medya bağımlılıkları ile yaşamın anlamı ve aile iklimi değişkenleri arasında ilişki var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan alt amaçlar;

- Sosyal medya bağımlılığı cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, ebeveynlerin tutumları, ebeveynlerin eğitim seviyeleri, gelir düzeyleri, yaş ve sosyal medyada geçirilen

süre değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

- Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı, yaşamın anlamı ve aile iklimi değişkenleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Ergenlerde yaşamın anlamı ve aile iklimi değişkenleri sosyal medya bağımlılığını anlamda düzeyde yordamakta mıdır?

1. 3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde sosyal medya bağımlılığı önemli bir sorun alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler söz konusu sosyal medya kullanımını konusunda kendini kontrol altına alamamakta ve bununla beraber akademik, sosyal ve psikolojik birtakım sorunlar yaşamaktadır (Davis, 2011). Sosyal medya araçlarının günümüzde gittikçe popülerliği artmaktadır bundan kaynaklı olarak sosyal medyanın zararları ve yararları konusunda tartışmaya zemin hazırlamıştır (Hatipoğlu 2009: 72; Koç ve Karabatak, 2011).

Frankl (2009), bireyin ruh sağlığı problemlerinin temelinde hayatındaki anlam eksikliği olduğunu vurgulamaktadır. Hayatta anlam pozitif psikolojinin temel kavramları arasında yer almaktadır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Hayatın anlamı koruyucu ruh sağlığı faktörleri ile ilişkilendirilebilir. Ergenler için hayatın anlamına sahip olmanın risk içeren davranışlardan korunmak için doğrudan bir etkiye sahiptir (Brassai, Piko ve Steger, 2011). Ergenlerin hayatında anlama sahip olmaları ve anlam arayışı sürecini deneyimlemiş olmaları başarılı bir kimlik gelişimi için dikkat edilebilecek bir belirleyici olarak ele alınmaktadır (Steger vd., 2006: 38). Bireyler kimlik gelişimi için sosyal çevrelerinden de destek alabilmektedir. Bu destek günümüzde sosyal medya alanlarına kaymış bulunmaktadır.

Sosyal medya bağımlılığını etkisi olduğu bir diğer alan aile içi ilişkilerdir. Sosyal medyanın çok fazla kullanılmasında aile bireyleri arasındaki ilişkileri zayıflatıp aile dinamiklerini olumsuz etkileyen sonuçlar da doğurmaktadır. Literatür araştırmalarında sağlıklı olmayan aile işlevleri ve sosyal medyaya yönelik bağımlılığı arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Yayman, 2019: 71). Sağlıklı bir iletişim şekli olmayan kopuk ilişkilerin olduğu, sorunların gün geçtikçe büyüdüğü hanelerde sosyal medya bağımlılığının da arttığı söylenebilir. Ergenlerin psikososyal gelişimleri sosyal medyanın yoğun kullanılmasından dolayı olumsuz etkilenmektedir. Söz konusu bireylerin hayatlarında zor durumlara neden olan değişimler meydana gelmektedir.

Meydana gelen böyle durumlarda sosyal becerin gelişimi, kişiler arası ilişki kurmak ve bu ilişkileri yürütebilmek zor hale gelmektedir (Cuma, 2020: 2).

Sosyal medya bağımlılığı ile mücadele etme açısından alınabilecek önleyici çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle teknolojinin gelişmesiyle beraber ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal medyaya ulaşma imkânı arttığından bağımlılık riskinin de bu oranda arttığı ve okulda sosyal çevreye uyumu zorlaştırdığı, akademik başarıyı düşürdüğü, kişiler arası ilişkilere olumsuz etkileri olduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışmada güncel verilere ulaşılarak, ergenlerde meydana gelecek sosyal medya bağımlılıklarının olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik, sosyal becerilerindeki iyileşmelerin sağlanması ve aynı zamanda ruhsal problemlerin çözülmesi için hangi çalışmaların yapılabileceğinin saptanarak uygulama ve araştırma alanlarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Çalışmamız okul psikolojik danışmanlarına, öğretmenlere yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar/Sayıtlar

- Araştırmada yer alan bireylerin ölçme araçlarını (Demografik Bilgi Formu, Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu), Aile İklimi Ölçeği) objektif bir şekilde ve içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

- Bu araştırma İstanbul ili sınırları içerisindeki Ümraniye ilçesinde bulunan 14 – 18 yaş arası öğrencilerle sınırlıdır.
- Ulaşılan sonuçlar öğrencilerin veri toplama araçlarına verdikleri cevaplar ile sınırlı kalmaktadır

1.6. Tanımlar

Ergenlik: Psikolojik, sosyal, bilişsel, cinsel ve cinsiyete göre fiziksel yönleriyle değişimlerin ve gelişimlerin meydana geldiği çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresi olarak tanımlanan dönemdir (Ayaz, 2016: 5).

Yaşamın Anlamı: Frankl'a göre doğuştan gelen ana bir güç (Frankl 2009: 17) olan yaşamın anlamı, aynı zamanda kişisel anlamlar, hedef edinilen amaçlar ve değerleri

ifade etmektedir (Tokat, 2014: 15).

Aile iklimi: Ailelerin sahip oldukları farklı psikolojik boyutları ve bu boyutlar içerisinde var olan psikolojik evren (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 167) olarak tanımlamak mümkündür.

Sosyal Medya Bağımlılığı: Kişide yaşanan irade kaybıyla birlikte sosyal medya kullanamadan bir yaşam sürdürememesi (TBM, 2015: 11) günlük yaşamda tekrara düşme, stresli, kaygılı durumlarını yönetememe, zamanını etkin kullanamama, duygu durumlarını düzenleyememe (Ünal, 2015: 108) gibi sorunlara yol açan davranışsal, duygusal ve bilişsel yaşantılarla kişide meydana gelen sosyal işlevselliğin bozulmasıdır (Cuma, 2020: 6-7).

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR

2.1. Bağımlılık Kavramı

Bağımlılık, birçok faktörün bir araya geldiği, belirli nesnelere ve durumlara yönelik bireyin arzu duyması, isteklerinin etkisinde kalması olarak tanımlanır (Yanığbaş, 2023: 10). Uzbay (2009: 5)'a göre bağımlılık, başka bir iradenin etkisi altına girmesiyle beraber kişiye, varlığa veya nesneye karşı hissedilen önlenemeyen istek durumudur. Bağımlılık tipolojisi üç bölümde ele alınabilir (Hazar, 2011: 162):

- Bilişsel
- Duygusal (kaçış ve sosyalleşme aşaması)
- Davranışsal (eylemsel ve araçsal) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bağımlılık, bir davranış veya haz verme aracı olarak kullanılan herhangi bir maddenin bir süre boyunca devamlılık arz etmesi ile oluşan bir davranış biçimidir (Yanığbaş, 2023: 10). Bağımlılığın oluşması tek bir nedenden kaynaklanmadığı için buna neden olan birçok etkenden söz edebiliriz. Psikolojik ve biyolojik etkenler bağımlılık sürecini etkilemektedir. Bağımlılığın gelişim süreci ve tanı kriterlerine baktığımızda, tasarlanandan daha uzun süre kullanım süresi olmakla beraber, madde kullanma isteğindeki artış, zamanın çoğunu bu maddeyi bulmak için kullanmaya harcaması, olumsuz etkilerine rağmen kullanmaya devam etmesi, toleransın giderek artması buna eşlik eden başarısız bırakma girişimleri ve yoksunluk süreçleri söz konusu olmaktadır (Köroğlu, 2022).

Günümüzde bağımlılık türlerine bakıldığında yardıma ihtiyaç duyulan bağımlılık türleri de bulunmaktadır. Bunlar: İnternet bağımlılıkları, fazlaca alışveriş yapmaktan kaynaklanan alışveriş bağımlılığı, yeme içme bağımlılıkları, cinsel hayat ile ilgili olan seks bağımlılığı ve kumar bağımlılığı gibi farklı bağımlılıklardır (Uzbay, 2009: 5). Bağımlılık, bireyin psikolojik, zihinsel ve duygusal olarak kendisini kontrol edememesi olarak ifade edilerek bireyin bağımlı olduğu nesneye karşı bağımlılığını kontrol altına alması için terapi desteği alması önerilmektedir (Yanığbaş, 2023: 10). Bağımlılık literatürü incelendiğinde davranışsal bağımlılıklar ana başlığı altında oldukça fazla sayıda bağımlılık türü olduğu göze çarpmaktadır. Davranışsal

bağımlılıklar içerisinde günümüzün kaçınılmaz bir gerçeği olarak sosyal medya bağımlılığı oldukça ön plana çıkan bağımlılık türlerinden biri olarak görülmektedir. Her yaş grubunda yoğun sosyal medya kullanımının görüldüğü günümüzde en çok ergenlik çağındaki bireylerin sosyal medya kullanıcısı olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda sosyal medya bağımlılığının doğasını ve gelişim sürecini ayrıntılı olarak ele almak gerekmektedir.

2.1.1 Sosyal Medya Bağımlılığı

Sosyal medya bağımlılığı bağımlılık literatüründe davranışsal bağımlılıklar bölümünün bir alt başlığı olarak ele alınan bir bağımlılık türüdür. Bu bağımlılık türünü anlayabilmek için öncelikle sosyal medya kavramının üzerinde durulması gerekmektedir. Sosyal medya internet dünyasının gözde başlıca değişmez olan uygulamalarında olmasıyla beraber günümüzde iletişim araçlarının en önemlisi olma konumundadır (Hazar, 2011: 153). Literatüre bakıldığında, sosyal medyanın tanımlanması ile ilgili evrensel olarak kabul edilen bir açıklama bulunmamakta olup, alanyazın incelendiğinde bu kavramla ilgili onaylanmış pek çok tanımlama bulunmaktadır (Yayman, 2019: 6). Sosyal medya tanımına bakıldığında öncelikle Web 2.0 teknolojisi karşımıza çıkmaktadır. Web 2.0 farklı kullanıcılar ile ilgili bilgi elde etmek (toparlamak) ve bununla beraber iletişime geçmek için kullanılan internet siteleri olup (Gürsakar, 2009: 16) sosyal medya ise, kullanıcıların bilgi ve içerik oluşturmalarına bunların karşılıklı alışverişine (Fuchs, 2016: 51), iş birliğine dayalı projeler oluşturmayı sağlayan, sosyal etkileşim daha derin ilişkiler kurulabilen, topluluk oluşumlarını sağlayan çevrimiçi araçlar ve platformları ifade etmektedir (Bruns ve Bahnisch, 2009: 5). Genel olarak sosyal medya, bireylerin kendi düşüncelerini, fotoğraflarını, videolarını ve fikirlerini çeşitli platformlarda paylaşabildiği, bu paylaşımların diğer kullanıcılar tarafından görülebildiği, diğer insanlarla etkileşim ve iletişim kurmalarını sağlayan dijital bir ortam olarak tanımlanabilir (Söner ve Yılmaz, 2018: 60). Sosyal medya kullanıcılarının paylaştıkları içerikler hakkında diğer kullanıcıların kendi düşünceleri kapsamında yorum yapabilme özgürlükleri de bulunmaktadır. Sosyal medya, kullanıcıların bilgi, fikir ve içerik oluşturmalarına, paylaşmalarına ve değiş tokuş etmesine olanak tanıyan çevrimiçi platformları ve araçları ifade eder.

Sosyal medya bağımlılığın tanımlarına bakıldığında; davranışsal süreçlerle beraber duyuşsal ve bilişsel süreçlerin bireylerin günlük yaşamlarındaki sosyal alan, iş hayatı, akademik veya özel hayatındaki alanlarda çatışmalara, duygu durum düzenlemelerine ve tekrarlamalara sebep olarak görülen psikolojik bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (Ünal, 2015: 93). Bireylerin vakitlerini kaliteli geçirmesi düşüncesi ile sosyal ağlarda geçirdikleri zamanlar artmakta olup geçirilen bu zamanın fazlalığı ile sosyal medya bağımlılığı riski artmaktadır. Sosyal medyada daha fazla vakit geçirmenin sebeplerinden bazıları da bireyin yorucu etkinliklerden ve negatif duygulardan uzaklaşmak istemesi ile bu alanlarda daha fazla vakit geçirmesidir (Yanığbaş, 2023: 13). Sosyal medyada kullanıcıların çoğu zaman paylaşımların, etkileşimlerinin olumsuz sonuçlarına tabi olunmaması da geçirilen zamanın artmasına neden olmaktadır.

Bağımlılık tipolojine bakıldığında duyuşsal, bilişsel ve davranışsal kademeler sosyal medya alanlarında ortaya çıkarak kullanıcılarda sosyal medya bağımlılığına ve farklı tipik sorunlara neden olup, davranışsal bağımlılığın tipolojisi ise eylemsel ve araçsal bakımdan iki tür şeklinde ele alınabilmektedir (Ünal, 2015: 92-93). Karakterin değişime uğraması ile ilgili olan davranışsal bağımlılık, tıpkı diğer bağımlılıklar gibi birey söz konusu davranışını tekrarlamak ister (Yaman, 2019: 14).

Sosyal medya bağımlılığında gösterilen davranışsal bağımlılıklar tıpkı farklı tipteki bağımlılıklardaki belirtiler gibi olmaktadır (Echeburua ve Corral, 2010; akt. Ünal, 2015: 130). Sosyal medya bağımlılığı açısından bakıldığında bunun sadece bir davranışsal bağımlılık olmadığı bununla beraber ebeveynlerin, ergenlerin psikolojik ruh sağlıklarını özen göstermelerini gerektiren işaretler vermektedir (Hanyun, 2011: 203). Bireylerin sahip oldukları alışkanlıkları ve davranış şekillerini bağımlılığa dönüştürmeleri davranışsal bağımlılık olarak ifade edilmektedir. (Yaman, 2019: 14). Griffiths'e göre sosyal medya bağımlılığı davranışsal bağımlılıkların da tanı ölçütlerinde kullanılan kriterleri karşıladığını belirtmektedir: (Griffiths, 2005)

Dikkat çekme (belirgin olmaya çalışma): Sosyal medyanın kişinin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını kontrol altına alabilecek düzeye gelmesidir. Kişi için sosyal medya birinci sıradadır diğer sorumluluklardan daha önemli bir evrede yer almaktadır

Duygu durumunda değişiklik: Kişi sosyal medya kullandığında kişisel deneyimler takipçi kazanma beğeni sayısını arttırma veya bunları kaybetme gibi durumlarla baş etmeye çalışmasıdır. Kişinin psikolojisinin fizyolojini etkiledi ve önüne geçtiği bir evredir.

Tolerans: Kişi takipçi sayısını arttırma veya beğenilerini arttırma amacındadır. Sürekli artan beğeni ve takipçi sayısı bireyde ödüllendirilmiş gibi mutluluk uyandırmaktadır bireyin bunu tekrar yaşamak istemesi ile beraber gittikçe artan sosyal medya kullanımını ne ifade etmektedir.

Geri çekilme belirtileri: Kişinin sosyal medyada post paylaşmadığında hissettiği olumsuz duyguları ifade etmektedir.

Çatışma: Birey sosyal medyada fazla zaman geçirdiğinden dolayı kişisel hayatına, günlük hayatına, sorumluluklarına özen gösterememekte ve problemler yaşamaya başlamaktadır.

Tekrarlama: Birey sosyal medya kullanımını bıraktığında kısa bir süre sonra tekrardan aktif bir şekilde hesaplarını kullanmaya yeniden başlaması olarak ifade edilmektedir.

a) Sosyal Medya Bağımlılığı Türleri

- **Ego Sörfü:** Düzenli olarak aralıklarla kişinin kendi ismini internette aratıp, kendisi ile ilgili araştırma yapması olarak tanımlanmaktadır (Özsoy, 2009: 652).
- **Photolurking:** Bir sosyal medya bağımlılığı türü olarak, bireyin internet aracılığı ile başkalarının fotoğraflarına devamlı göz atması olarak tanımlanmaktadır (Özsoy, 2009: 652).
- **Nomofobi:** Bireyin internetsiz ya da telefonsuz kalma korkusu olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2017: 167).
- **Siberhondrik:** Basit hastalık semptomlarında bile bir sağlık kuruluşuna başvurmak yerine, internette tedavi çeşitlerini araştırmak (Özsoy, 2009: 652).
- **Myspace Taklitçiliği:** İnternette olduğundan başka bir kişilik yapısına bürünmek, başka rollere bürünme takıntısıdır (Özsoy, 2009: 652).
- **Youtube Narsisizmi:** İnternette sürekli kendisini tanıtan videolar yayınlamak (Özsoy, 2009: 652).

- **Enfornografi:** Bireyin bilgi açlığını sürekli internet aracılığı ile dindirmeye çalışması olarak tanımlanan bir kavramdır (Özsoy, 2009: 652).
- **Crackberry:** Özellikle yöneticilerin sürekli gönderdiği e-mail ve internette sörf yapmak için kullanılan BlackBerry telefonlarından türetilmiş bir kavramdır (Özsoy, 2009: 652).
- **Cheesepodding:** Dilimizde tam karşılığı bulunmamaktadır. İnternette gezinirken her türlü şarkı, oyun, makale veya programları bilgisayara indirerek lazım olabileceğini düşünmeye takıntısıdır (Özsoy, 2009: 652).
- **Hikikomori (Sosyal olarak Geri Çekilme):** Kişi de bulunan psikososyal bir bozukluk olmakla beraber, kişinin sanalda yarattığı dünyaya kendini çok fazla kaptırması ve gerçek hayatla bağlarını koparmasıdır (Kızılkaplan, 2018: 15).

b) Sosyal Medya Bağımlılığının Nedenleri

Özellikle gençlerde görülmesi sebebiyle, sosyal medya bağımlılığı tanısının konulması bununla beraber sebepleri ve sonuçlarını ortaya koymak için gençlik ve ergenlik dönemlerinin belirgin gelişimsel özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir (Günüç, 2009: 12). Cuma (2020: 113)'nın yaptığı bir araştırmaya göre sosyal medya bağımlılığının nedenleri arasında sosyal becerilerdeki düşüklüğü sonucuna ulaşmıştır. Bireylerdeki iletişim becerilerindeki zayıflıklarından kaynaklanan sosyal medya bağımlılıkları gözlemlenmektedir (Günüç, 2009). Ergenlik dönemindeki sosyal medya bağımlılığının nedenlerden biri de sanal gruplara dahil olmaktan kaynaklanan tercihlerdir (Cuma, 2020: 113). Bağımlılık nedenleri ile sosyal medya alanlarında geçirilen süre arttıkça bağımlılık seviyelerinde artış olduğu söylenebilmektedir (Durdu, 2019: 95). Yapılan araştırmalarda bu durumu destekleyen verilere ulaşılmıştır (Cuma, 2020; Şentürk, 2017). Farklı bağımlılık türlerinde görüldüğü gibi, zaman içerisinde kullanım sıklığı artışından dolayı sosyal medya bağımlılığında da tıpkı bu süreç gibi bir ilerleme söz konusudur, yani geçirilen zaman arttıkça bağımlılık riski artmaktadır. Sosyal medya uygulamalarına ulaşma konusundaki kolaylıklardan dolayı bağımlılık oranının hızı ve riski gittikçe artmaktadır. Onaylanma ihtiyacı hisseden ve depresif kişilerde sosyal medyada geçirilen zamanın uzamasına bağlı olarak bağımlılık riski yükselmektedir (Cuma, 2020: 110).

c) Sosyal Medyanın Etkileri

Günümüz dünyasında sosyal medya kullanımı hızla artmakla beraber bireylerin sosyalleşme şekilleri ve iletişim kurma biçimleri de değişime uğramaktadır. Sosyal medyanın farklı platformlarının kullanımı hızla artmakta ve buna bağlı olarak sosyalleşme, bağlantı kurma aracı olarak görülmektedir. Hazar (2011: 161)'a göre sosyal medya ağlarının yere, zaman ve değişen konu alanları gibi birçok faktöre bağlı olarak farklı etkileri olabilir ve söz konusu etkiler bireylerin gerçek hayattaki sosyal ilişkilerine olumlu ya da olumsuz etkilemektedir.

Sosyal medyanın olumsuz yanları incelendiğinde bireyin kendisini toplumdan soyutlamasına, meydana gelen bağımlılığa, mahremiyet duygusunun yok olmasına, özel hayatının ifşa edilmesi gibi sonuçlar göze çarpmaktadır (Özçağlayan, 1998: 59). Bireylerde sosyalleşme ihtiyaçların sebeplerinden biri yalnızlıktan kurtulma ihtiyacıdır. Birey sosyalleşemediği ve sosyal destek göremediği durumlarda sosyal medyadan bu eksikliğini gidermeye çalışmaktadır (Durualp ve Çiçekoğlu, 2013: 42). Bu durum bağımlılık açısından büyük bir risk teşkil etmektedir. Günüş (2009)'e göre bireyin sosyal medya bağımlılığı aşamaları arttıkça, yalnızlığı da aynı oranda artmaktadır. Ergenlik dönemindeki birey arkadaş çevresini genişletmek, yeni arkadaşlıklar kurmak, keyifli zaman geçirmek, etkileşim yaratmak, var olan etkileşimlere dahil olmak gibi farklı sebeplerle sosyal medyaya çok fazla yönelmekte ve buna bağlı olarak bireyin bağımlılık riski artmaktadır (Durualp ve Çiçekoğlu, 2013: 42).

d) Ergenlerdeki Sosyal Medya Bağımlılığının Etkileri

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığının etkileri üzerinde durmadan önce yaşam dönemleri içerisinde kritik dönemlerden birisi olarak bilinen ergenlik dönemi ve bu dönemin gelişim görevlerini tanımlamak yararlı olacağı söylenebilir. Birçok farklı açıdan yola çıkarak ergenlik döneminin bireyin yaşam ve gelişim süreçlerinde önemli bir evre (aşama) olduğu kabul edilir. Ergenlik dönemi, insanın gelişiminin biyolojik açıdan değişimin hızlı olduğu evrelerinden olup bireyselleşme, kimlik oluşumları gibi psikolojik açıdan da görevlerin bitirildiği yetişkinliğe geçişin evresi aynı zamanda bu değişimler ergenin bağımsızlık ve kimlik arayışı çabalarını tetiklemektedir (Dalkılıç,

2006: 1). Yavuzer (1995; akt. Günüç, 2009: 12)'e göre çocukluktan erişkinliğe geçiş dönem olup zihinsel, biyolojik ve sosyal açılardan gelişmelerin olgunlaşmalarının olduğu bir dönemdir. Ergenlik dönemi önceki dönemlere kıyaslandığında özellikle cinsiyete dair farklılıkların meydana geldiği, dış görünüşün değişime uğradığı bir dönemdir. Kadın ve erkeğe özgü çizgilerin olduğu hormonal dengenin değiştiği, keskinleştiği cinsiyet farklılıklarının meydana geldiği dönemdir ergenlik dönemi (Çalış, 2019: 2).

Psiko-seksüel gelişim kuramı ergenlik dönemini ele alırken üreme faktörü üzerinde durmayıp Erikson'un psiko-sosyal kuramı ergenlik dönemini kişilik gelişimi için en önemli dönem olarak ele almıştır (Çalış, 2019: 3). Erikson'a göre kimlik gelişimi ergen bireyin bu dönemde edinmesi gereken en önemli temel özelliktir. Sağlıklı bir kimlik gelişiminde, başarılı geçmesi gereken önceki evrelerle beraber, ergen; ne yapmak istediği, hayatını nasıl yönlendireceği, kim olduğuna dair düşüncelerine cevaplar aramaktadır (Özdemir vd., 2012: 585).

Erikson'un psikososyal kuramına göre birey kimlik kazanımı için bir rol karmaşası yaşamakla beraber, toplumca biçilen rollerde değişkenlik gösterir ve anne babalarından mesafeleşme mücadelesine girerek erişkin düzeyi davranışlar göstermeye çalışırlar (Yayman, 2019: 17). Kişilik süregelen bir şekilde gelişim gösterme eğilimi çabasıdır. Söz konusu gelişim gösterme, dengeli sağlıklı bir benlik oluşturmak amacıyla olup farklı süreçlerden süzgeçlenip bireyin işlevlerini değiştirip çevresel ve yapısal etkenlerden etkilenmektedir (Özdemir vd., 2012: 568). Bandura'ya göre kişilik gelişimi, ergen söz konusu davranışlarını yetişkinlerin etkisinde kalarak şekillendirir (Dinçel, 2006: 26). Birey için düşünce, davranış ve duygu alanında daha tutarlı bir düzeye ulaşması için kişilik ergenliğin sonlarına kadar devam eder (Özdemir vd., 2012: 568).

Ergenlik dönemi cinsel ve fiziksel gelişimin hızla ilerlediği bir dönem olmasıyla beraber psikolojik olarak da davranış öğrenmelerine ergenleri zorlamaktadır (Cuma, 2021: 9). Genç erişkinlik rollerine hazırlığın bir önceki dönemi olarak kabul edilip, bireyin psikososyal olgunluğun olduğu, sosyal üretkenlik becerilerinin de edinilmeye başlandığı ve toplumsal beklentilerle yüz yüze geldi bir dönemdir (Özdemir vd., 2012: 584). Ergenlik dönemi birçok farklı açıdan insan gelişiminin önemli bir süreci olduğu ve hayatının önemli parçası olduğu kabul edilir. Ergenlik dönemi birçok açıdan değişimlerin bir arada ve hızlı meydana geldiği gelişim süreci olmakla beraber hem

sürecin kendisi olarak hem bireyi tanıma ve anlama yönünden kompleks bir içeriğe sahiptir (Çalış, 2019: 2).

Ergenlik dönemi durumlarla başa çıkma dönemi olarak ifade edildiği, birey gelişimsel açıdan kendisinden beklenen görevleri ile uğraşması kişisel (öznel) bir durum ile açıklandığı gibi bir ergenin baş edemediği durumlarda bir başkasının başarıyla çözebildiği söz konusudur (Dinçel, 2006: 74). Bireyin fiziksel olarak cinsel olgunluk aşamasına başlamasıyla beraber cinsel bakımından dürtülerin artışı gösterdiği ergenlik döneminin gelişimsel süreçlerinde önemli faktörlerdendir (Çalış, 2019: 3).

Ergenlik döneminde bir bireyin başarması gereken yaşam görevleri kısaca şöyle sıralanabilir (Dinçel, 2006: 51):

1. Bedenini etkili bir şekilde kullanarak fiziksel görünüş olarak kendisini kabullenmek
2. Erkek olsun veya kadın olsun toplumsal cinsiyet rollerinde başarılı olmak
3. Hem kadın hem erkek akranlarıyla (yaşlılarıyla) yeni ve olgunlaşmış ilişkiler kurmayı başarabilmek
4. Çevresindeki yetişkinlerden, annesinden ve babasından duygusal açıdan bağımsız olabilmek
5. Hem ekonomik özgürlüğüne kavuşabilmek için çabalaması hem de mesleki açıdan bir seçim yapıp buna hazırlık yapabilmesi
6. Kurabilecek aile yaşantısına hazırlık yapması ve evlilik için adımlar atabilmesi
7. Sorumlu davranışlar açısından toplumsal olarak bunu sergileyebilmek ve başarmak için çabalaması
8. Bir ahlaki temel oluşturmak, bir ideolojiye sahip olmak ve davranışlarını yönlendirebilecek bazı değerlere sahip olmak

Ergenlik dönemindeki bireyler gelişim görevlerini yerine getirirken büyük oranda bu görevleri sosyal çevreleri belirler ve aynı zamanda her toplumun da ergenlik dönemindeki bir gence bakış açıları farklı olmaktadır (Dinçel, 2006: 54). Buradan yola çıkarak her topluma göre ergenlikte strese sebep olan faktörler ve duygusal sorunlar kültürle göre değişiklik gösterebileceği söylenebilir. Ergenlik döneminde bireyler meydana gelen stres ve duygusal sorunlardan uzaklaşma çabasına girebilmektedirler. Günümüzde kolay erişilebilir alanlardan biri olan sosyal medyayı ilk başvurulan alanlardan biri olarak görmekle beraber sosyal medya uygulamalarında geçirilen sürenin artması ile bağımlılık riskinin artması gibi olumsuz sonuçlara neden

olabilmektedir. Sosyal medya bağımlılığın temelinde en önemli sebebin sosyalleşme ihtiyacı olduğu olmakla beraber bunun bir sebebi de ergenlerin kurtulmak istedikleri ama baş edemedikleri sorunlarından kaynaklanmaktadır (Yaman, 2019: 23).

Livingstone (2008) yaptığı nitel araştırmada ergenlik dönemindeki 16 birey ile görüşme gerçekleştirmiştir. Yapılan araştırmada ergenlerin sosyal medyayı kullanırken kişisel bilgilerini kullanarak, kimlik bilgilerini girerek iletişime geçmeye çalıştıkları, bağlantı halinde olmaya çalıştıklarını tespit etmiştir. Bu durum sosyal medya kullanımında ergenler açısından önemli güvenlik risklerini ortaya çıkardığı sonucu çıkmaktadır.

2.2.Hayatın Anlamı

Anlam kavramı üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanımlama olmamakla beraber sözlük anlamı “anlaşılan şey, mana” (TDK, 2022) olarak geçmektedir. Hayatın anlamı, kişisel anlamlar, hedef edinilen amaçlar ve değerleri ifade etmektedir (Tokat, 2014: 15). Hayata katılan anlam kişilere göre olaylara, durumlara, zamana ve mekanlara göre değişim göstermektedir (Kakız, 2021: 8) Adler’in kişinin amaçlarına hizmet etmek amacıyla kendi kaderini belirleyebileceği iddiasını belirtmesi yaşamda anlamın psikoloji literatüründe yer almasının başlangıcı olmuştur (Çelik ve Gazioğlu, 2015: 43). Adler’e göre anlam kişisel tecrübelerin ürünü, kişiye özgüdür (Vural, 2021: 22). Frankl Logoterapi çalışmaları ile varoluşçu yaklaşımını açıklarken anlam terapisi adını vermiştir (Frankl, 2009: 112). Anlam kavramına bakılınca psikoloji çevrelerinde akla gelen ilk isimlerden Viktor Frankl ‘anlam’ı ifade ederken kişiye özgü oluşundan ve bunun insanın yaşamının da ayırt edici bir özelliği olduğuna değinmektedir (Vural,2021: 23). Hayatın anlamı, bireylerin hayatlarına anlam vermelerini sağlayan bir yaşam amacına, bir hedefe veya misyona sahip olmalarıdır (Steger, 2012: 382). Frankl hayatın anlamını doğumla gelen motivasyon olarak ele alıp (Frankl, 2009: 113) onun icat edilecek bir şey olmadığı aksine keşfedilecek bir şey olduğuna değinmektedir.

Literatürde incelemelerinde Frankl hayatın anlamını üç bölümde ele almaktadır: kişinin üretkenliği ya da başarılarıyla hissettikleri anlam, insanlarla etkileşimlerinde dışardan edindiği anlam ve sonuncusu da zor durumlar karşısında değiştiremeyeceği şeyler karşısındaki tutumları olarak ifade etmektedir (Frankl, 2018: 93, 2016:75). Anlam arayan insan doğuştan gelen bir motivasyona sahip varlık olup eğer bu

gerçekleşmediği takdirde varoluşsal açıdan engellenmesi nevroza sebep olur (Frankl, 2009: 115) bu durumda sonraki zamanlarda anlamsızlık, çöküntü, bunalım gibi psikolojik rahatsızlıklara neden olabilmektedir. Frankl'ın hayatın anlamını bulma konusunda başarısızlığa uğrayan bireylerin yaşadığı durumu belirttiğinin aksine literatür incelemelerinde karşılaşılan bazı araştırmacılara göre hayatının anlamını bulma konusunda başarılı olanlar belli hedeflere yol almış ve buna bağlı olarak davranışlarını şekillendirip, hayatlarında tutarlılık ve aynı zamanda bütünlük duygusuyla birlikte kişisel varoluşunu değerli, önemli görenlerdir (Vural, 2021: 29). Bundan yola çıkarak bireyler, hayatlarına kazandırdıkları anlam ile yaşamlarını biçimlendirdikleri söylenebilir.

Hayata anlam verebilme, pozitif düşünceler ve yaşama olumlu duygular yüklemek hayatta kalmak kadar önemlidir (Şentürk ve Yakut, 2014: 45). Bireyin duygularını ve düşüncelerini olumlu zeminde tutabilmesi hayattan aldığı doyumunu yükseltmektedir. Hayata verilen anlam ile hayattan alınan doyum doğru orantılıdır (Kakız, 2021: 8; Kartol vd., 2023).

Bireyi hayattaki anlam arayışına sürükleyen farklı nedenler olmakla beraber, Yalom mutsuzluğun nedeni olarak birtakım kaygı durumlarından bahsetmekle beraber, bireyin anlam arayışı serüvenine girmesinin ana sebebi olarak mutsuz olmaları olduğunu belirtmektedir (Kula, 2019: 219). Bireyin bünyesinde meydana gelen huzursuzluk ve mutsuzluk itici bir güç olarak anlam arayışına sevk etmektedir.

2.2.1. Anlam Arayışı

Anlam arayışı bireyin çevresini ve kendisini anlamaya, anlamlandırmaya yönelik yoğun istek duymasıdır (Kakız, 2021: 10). "İnsanların hayatlarının amaçlarına, anlamına önemlerine dair anlayış kalıplarını oluşturmak veya bu kalıpları daha da geliştirmek için sergiledikleri arzularının ve çabaların gücü, etkinliği veya yoğunluğu (Steger vd., 2008: 200)" olarak tanımlanabilir. Yalom (2018: 28) insanın hayatı boyunca anlam arayışı içerisinde olduğunu belirtirken Frankl (Frankl, 2009: 113) ise anlam arayışının bireyin temel ihtiyaçları arasında olduğunu ve eşsiz ve özel bir yapıda olduğunu belirtir. Doğumla başlamış olan anlam arayışı itici gücü, bireylerin hayatlarını sürdürme şekilleri ile anlam kazanarak insanların kişisel arzu ve isteklerine göre hayatlarına devam etmelerini sağlamaktadır (Altunok, 2021:1).

Bireyler hayatlarını şekillendirirken anlam arayışları sonucunda yaşama yükledikleri anlamın etkisi altındadır. İnsanlar hayatlarına yükledikleri anlamlar neticesinde yaşam şekillerini oluşturmaktadırlar (Kakız, 2021: 10).

İnsanların anlam arayışları iç dünyalarında gerilimler yaratabildiği gibi bu gerilim ruhsal sağlıklarının da öncül koşuludur (Frankl, 2009: 118). Anlam arayışına giren bireylerde ruhsal dünyalarında farklı gelişmeler meydana geldiği gibi bu gelişmeler bireyin ruhsal sağlığını olumlu etkileyebilmektedir. Bireylerin yaşamları ile ilgili anlam arayışı sürecinde başarılı olduktan sonra sadece onları mutlu etmekle kalmaz kişiye zorluklar ile mücadele edebilecek bir yeterlilikte kazandırır (Frankl, 2009: 118).

Logoterapinin kurucularından Frankl insanın hayatında bir anlam olgusuna ulaşabilmesinin üç ana yolu olduğunu belirtmektedir: Birincisi işi gerçekleştirmek ya da bir eser ortaya koymak, ikincisi insanlarla etkileşime girmek ya da bir yaşantı deneyim elde etmek ve üçüncüsü olarak kişinin umutsuz durumlar karşısında dahi değişime uğraması olarak belirtmektedir (Frankl, 2009: 57-58).

Bireyin ergenlik yıllarında önemli gördüğü, temel anlam olarak hayatında yer verdiği anlam kaynakları ilerleyen zamanlarda zihinsel ve duygusal bakımdan yaşadığı değişimlerle beraber bu anlam kaynakları bir öneme sahip olmayabileceği gibi daha önemsiz bir konumda da yer alabilir. Yapılan bir araştırmada hayatın anlamının anlam arayışına bağlı olarak farklı yaş dönemlerinde olumlu ilişkiler gösterdiği ve araştırmada yer alan yetişkinlik dönemindeki bireylerde anlamlılık puanları yüksek olduğu fakat ergenlik dönemindeki bireylerde hala bir anlam arayış var olduğu görülmüştür (Steger, Shigehiro ve Todd, 2009).

2.2.2.Hayatın Amacı

İnsanın hayatına anlam katmasının bir yolu da kendini bir amaca adayabilmesidir (Adler, 2021: 1). Gençtan (2016: 28)'a göre bireylerin yaşamlarında kendilerine kriter olarak koydukları amaçlarının bireyin kendisini aşarak daha büyük bir bütünlükle bağlantı kurabilir nitelikte olmalıdır.

İnsanlar hayatlarına devam ederken farklı yetişkinlik dönemlerinde de farklı hedeflere yönelik bir hayat sürdürebilirler. Nitekim ergenlik dönemindeki bir bireyin hayat amacı farklı olmakla beraber bireyin ileriki dönemlerdeki amaçları farklı olabilmektedir. Hayatın anlamını kavramaya yönelik duygu ve düşünceler barındıran insanlarda yaşamlarında yer verdiği hedefler bulunmaktadır. Bu hedefler için hayatı

anlama duygusu içerisinde olan insanlarda yaşamları için amaçlar meydana getirerek bu amaçlar doğrultusunda yaşamlarını sürdürmeye çalışıyorlar (Yalom, 2018: 256).

İnsanın hayat amaçları, içerisinde bulunduğu duygusal, sosyal ve ekonomik döneme göre değişmekle beraber içerisinde bulunduğu gelişim döneminden de etkilenmektedir. Birey sahip olduğu amaçlar doğrultusunda yaşamlarına şekil vermekle beraber yaşamlarına bir anlam katma yönelimi içerisinde de girmektedir. Söz konusu hedeflenen amaçlar bireyi hayatın içerisinde de tutmaktadır.

2.3.Aile İklimi

Her insanın içine doğduğu ilk ihtiyaçlarını giderdi ve kaç yaşında olursa olsun sahip olduğu özelliklerin temellerinin atıldığı yapı olarak bilinen aile kavramı çoğu araştırmada ele alınmış temel değişkenlerden biridir. Aile iklimi ise aile üyelerinin bir araya gelerek kurdukları etkileşimin sonucunda ortaya çıkan genel psikolojik durumu ifade eden bir kavramdır.

Toplulukların temel çekirdek kurumu ailedir. Aile hem demografik yapısı, aile bireyleri arasındaki ilişkiler, değerler sistemi, zamanlama ve mekânsal boyut farklılığı olmakla beraber hem de birbirinden farklı sosyolojik, hukuksal, tarihsel değişkenler kapsamaktadır (Aktaş, 2015: 430). Ailenin tanımını yaparken tek bir tanıma yapmak mümkün olmamaktadır (Gladding, 2012: 34). Aile kavramının çok farklı tanımları olmakla beraber evrensel olarak kabul görmüş tek bir tanımlamadan bahsetmek mümkün olmamaktadır. Aile çocuk yetiştirmede sorumlulukları bulunan akraba birliktelik topluluğu olan (Giddens, 2012: 289), duygusal, fiziksel, sosyal ve aynı zamanda ekonomik işlevleri olan (Daldaban, 2021: 1) toplumların sosyal ve en küçük birimi olarak ifade edilmektedir (Sağlam, 2011: 4). Ailenin bir başka tanımlanmasına bakıldığında, aile, yaşamsal devamlılığı sağlamaya çalışırken aynı zamanda bireye davranış ve değer biçimlerini aktarırken sosyal, kültürel, hukuki ve demografik özellikler açısından toplumların en önemli birimidir (Aktaş, 2015: 419). Bireylerin doğumla beraber doğal üyesi olduğu aile kurumu, toplumun en temel yapısı ve farklı toplumsal kesimler ile ilgili bilgi sağlayan çekirdek yapıdır (Düzenli, 2011: 1). Genel olarak aile, toplumların en temel ve çekirdek yapısı olup, sosyolojik, hukuksal, tarihsel ve demografik değişkenlerle farklılaşan, çocuk yetiştirme ve bireye değer aktarımı gibi önemli işlevleri olan bir kurumdur. Bu tanımlara göre aile, evrensel olarak kabul görmüş tek bir tanıma sahip olmayan, duygusal, fiziksel, sosyal ve ekonomik işlevleri

bulunan en küçük toplumsal birimdir.

Aile, bireyin hayatına şekil veren en önemli kurum (Özbey, 2010: 11) olmakla beraber kültürel öğelere ait davranışların öğrenildiği ilk eğitim kurumu olduğu, ilk sosyal etkilerin (Arslan, 2021: 1) olduğu yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Gladding (2012: 35)'e göre aile, kendilerinin aynı evin bireyleri olarak hissedilen bireylerin meydana getirdiği psikolojik ve biyolojik bağlarında bulunan aynı zamanda aralarında ekonomik, duygusal ve tarihsel olarak birliktelik olan birliktir. Aile, bireysel sağlık davranışlarını etkileyen önemli bir sosyal bağlam olarak da görülmektedir (Nierman vd., 2014: 12). Türkiye'de aile yapısı incelenmesi yapılırken doğum kontrolü, çocuk sağlığı nüfus faktörü gibi alanlarda içerik barındırdığı söylenebilir (Aktaş, 2015: 421).

Aile, bireylerin birçok açıdan hem birbirini etkilediği hem birbirlerinden etkilendiği kültürel değer yargılarının aktarımın kuşaktan kuşağa yapıldığı bir oluşum olarak varlığını sürdürmeyi amaçlayan oluşumdur. Sadece maddi ve biyolojik açıdan değil duygusal açıdan da etkilenmelerin olduğu bireylerin şekillendiği bir kurum olarak aile olgusu karşımıza çıkmaktadır.

2.3.1. Aile İklimi Kavramı

Ailelerin içerisindeki psikolojik evreni aile iklimi olarak tanımlamak mümkündür (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 167). Ailelerin sahip oldukları farklı türden psikolojik boyutlar içerisinde var olan bir atmosfer oluşmaktadır. Bu durum aile iklimi olarak tanımlanabilmektedir. Aile iklimi kavramı aileyi, sahip olduğu özelliklere, kuşaklar arası ilişkilerine ve iletişim özelliklerine göre kültürel olarak bir bütün olarak inceler (Turgut, 2019: 36). Bireylerin yaşamlarının ilk yıllarında ve devamındaki yetiştiği aile iklimi biçimi sosyal-duygusal düzenleme, dil gelişimi, beyin gelişimi, fiziksel ve zihinsel sağlık, riskli davranışlar sergileme ve farklı büyük sorunlarla baş etme kapasiteleri dahil olmak üzere birçok yönde bireylerin yaşamlarını etkilemektedir (Sanders vd, 2014: 338).

Literatür incelemelerinde olumlu ve olumsuz aile iklimi kavramları karşımıza çıkmaktadır. Olumlu aile ikliminde yaşamını sürdüren bireylerde esneklik, ilgi, iş birliği, saygı ve yardım etme tutumlarında davranışlarına yansıyan etkiler bulunurken (Garcia ve Tapia, 2017: 263) olumsuz aile ikliminde ise ben merkezci, yıkıcı, hoşgörüden uzak ve şiddet içeren davranışlara yol açabilmektedir (Tapia, 2012: 49). Olumlu aile iklimini geliştirmek hem ailelerin hem de aile bireylerinin refahını ve

gelişimini artırmanın ortaklaşa yöntemidir (Sanders vd, 2014: 338). Yapılan bazı araştırmalarda olumlu ve güvenli aile ikliminde sağlıklı bireylerin gelişiminin temellerini atıldığına dair görüş birliği vardır (Collins vd., 2000; Barlow, Coren ve Stewart-Brown, 2002; Serbin vd, 2010). Aile iklimi ile ilgili yapılan araştırmalara incelendiğinde; aile iklimi ile iyi oluş kavramı arasındaki ilişkinin üniversite öğrencilerinin benlik kurguları üzerindeki etkisi incelendiğinde, geniş aile yapısına sahip bireylerde yaşama daha fazla bağlı oldukları ve yaşamlarına daha fazla anlam yükledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Turgut, 2019: 94).

2.3.2. Aile İşlevleri

Ailenin kendine özgü, doğal ve temel görevleri olmakla beraber bu onu diğer tüm sosyal kurumlardan ayırmaktadır (Bernard ve Shea, 2013: 6). Toplumların en temel birimini oluşturan aile, bulunduğu toplumun sosyal ve ekonomik ve yaşam kalitelerini etkilemekte, aile içerisindeki bireylerin ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olmaları toplulukların gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır (Akpınar, 2021: 9). Aile bireylerinin kimlerden oluştuğu fark etmeksizin tamamında duygusal, sosyal (Daldaban, 2021: 1), ekonomik ve fiziksel işlevleri bulunmaktadır (Gladding, 2012: 35). İnsanlık ırkının genişlemesi, kültürün aktarılması, nüfusun yenilenmesi gibi işlevler aile kurumunun işlevlerindedir (Gittins, 2012:12). Ekonomik iş birliği, üreme, cinsellik ve beraber yaşama ailenin sayabileceğimiz dört temel işlevi vardır (Gittins, 2012: 64). Aile, sosyal hayatın bir parçası, sosyalleşmenin ilk evresinin olan bir kurum (Özkan ve Bulut, 2022: 1) olmakla beraber ailenin belirli işlevleri de bulunmaktadır. Avcı ve Güçray (2010) aile işlevlerinden olan sorun çözme, iletişim, duygusal tepki verme, davranışlarındaki kontrol, genel işlevsellik gibi alanlarda ergenlerde şiddet eğilimi üzerinden bir araştırma gerçekleştirmiştir. Yapılan araştırmada şiddet eğilimi olan ergenlerin aile işlevsellikleri çok daha zayıf olduğu ortaya çıkmıştır. Sağlıklı olmayan işlevsellik sadece üyesi olduğu ailede sorunlara yansımaya kalmayıp uzak veya yakın mesafeli kurulan ilişkilerde zorbalık, şiddet gibi psiko-sosyal sorunlara neden olmaktadır (Demircioğlu, Şahin ve Günindi, 2011: 95). Ailenin işlevlerinden birisi de benlik gelişimi açısından kalkan görevi görmesidir. Normlar, kültürel ve sosyal değişkenler bireylerin benlik gelişimini etkilemeden önce aile kurumunun süzgecinden elenmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 165).

2.3.3. Aile İklimi Bileşenleri

Ailelerin içerisinde buldukları süreç, ailenin yaşantısındaki işleyişi etkilemekte ve aile iklimini yansıtmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007: 5). Björnberg ve Nicholson (2007) yaptığı araştırmaya göre aile iklimi bileşenlerini 6 grupta toplamış ve şöyle sıralamaktadır: uyumlu olma, açık bir iletişim, uyumluluk, kuşaklar arasındaki ilgi, kuşaklararası kurulan otorite, bilişsel uyum ve duygusal uyum olarak belirlenmiştir. Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması makalesinde aile iklimini oluşturan bileşenlerin hangileri olduğu incelendiğinde; bilişsel uyum, aile içi ilişkisellik ve kuşaklararası otorite olmak üzere üç kategori olarak karşımıza çıkmaktadır (Gönül, Baş ve Acar, 2018).

Uyum, bilişsel ve duygusal uyum olarak ikiye ayrılır. Bilişsel uyum aile içerisinde var olan inançların tutumları aynı aile içerisindeki bireylere özgü değerlerin ve bakış açılarının örtüşmesidir (Björnberg ve Nicholson, 2007: 234). Ailedeki bireylerin birbirine duyduğu en kuvvetli duygu bağı kaynağı ve aynı zamanda dayanağı olarak görülen sevgi, özlem ve aralarındaki sıcaklık gibi durumlar duygusal bakımdan var olan uyumu açıklamaktadır (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 169).

Bilişsel uyum, genel aile sağlığı, uyumluluk ve kuşaklar arası otorite ile aralarında negatif bir ilişki mevcuttur (Turgut, 2019: 40). Kuşaklar arası otorite aile içerisinde bir hiyerarşi yapısına vurgu yapmakta ve otoritenin yüksek, katı kuralların olduğu, iletişimin kapalı ya da zayıf olduğuna işarettir (Björnberg ve Nicholson, 2007: 234).

Yapılan bir araştırmada aile yapılarındaki uyumluluğun yüksekliği bireysel güçlülük, daha az hissedilen yalnızlık ile ilişkisi bulunmuş ve mevcut risklere karşı bir kalkan görevi görmektedir. (Sharabi, Levi ve Margalit, 2012: 67). Ailelerdeki uyumluluk derecesi yüksek olan ilişkiler; aile üyelerinin ilişkilerindeki bağları kuvvetlendirdiği, kaygı, stres ve risk faktörleri ile başa çıkma becerisini artırdığı söylenebilir.

Aile yapılarında ve aile içi ilişkilerde modern yaşamlar ile beraber değişimler meydana gelmiştir (Akpınar, 2021: 14). Aile içi ilişkisellik; aile içerisindeki iletişim ağı (Daldaban, 2021: 11), sosyallik ve aile bireylerinin sağlıklı iletişimin sağladığı uyumluluk olarak tanımlanabilir (Björnberg ve Nicholson, 2007: 235). Gönül, Baş ve Acar (2018)'ın Türkçeye uyarlama çalışmasında değişiklikler gerçekleştirip asıl çalışmada olan kuşaklar-arası ilgi, açık iletişim, duygusal uyum ve uyumluluk boyutlarını tek bir boyutta "aile içi ilişkisellik" adı altında toplamışlardır. Aile üyeleri,

aralarındaki ilişkilerinde olumsuz veya olumlu fikirlerini ifade ederken açık iletişim boyutunu, geniş aile yapısında olan bireylerin birbirlerinin hayatlarında olanları önemsemesi kuşaklararası ilgi boyutunu, nesillerin birbiri ile olan ilişkilerinde duygusal olarak birbirine hissettirdikleri sevgi, ait olma ve ilgi duygusal uyum boyutunu, sorunlar karşısında beraberce çözüm bulma ise uyumluluk boyutunu, aile içi ilişkisellik ise bunların tamamını ifade etmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 186).

Türkiye’de hem modern hem de kırsal yaşam biçimlerinin sürdürüldüğü yerlerde geleneksel aile yapıları olmasına karşın günümüzde modern ve çekirdek aile tipine geçişler daha hızlı yaşanıp, kadınların eğitim seviyesinin değişmesi ve ekonomik özgürlüğe sahip olmaları geleneksel hiyerarşiyi sona erdirmektedir (Bayer, 2013: 116). Son yıllarda geniş aile yapısından çekirdek aileye doğru geçişte Türk aile yapısının, bireysel açıdan anlam değişikliğine uğrayıp, sosyal ve ekonomik değişimlerle maddi bağımlılıklar azalmasına rağmen aile içi ilişkisellik değerini ve işlevini korumaktadır (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 186). Ana-baba ve çocuk ilişkisinde aile içinde bireye sunulan değer, ilişkilerde belirgin yol oynayıp bireyin sosyalleşmesinde ve psiko-sosyal gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Akpınar, 2021: 15).

Aile iklimini oluşturan bileşenlerin sonuncusu olarak kuşaklar arası otoriteyi incelediğimizde; Türk Dil Kurumu’na göre kuşak kavramının sözlük anlamlarında biri de nesil, batın ve jenerasyon olarak da yer almaktadır (TDK, 2022). Sosyolojik ve ekonomik yollarla meydana gelmiş belirli sosyal gruplara ait, aynı zaman diliminde dünyaya gelmiş kişiler olarak tanımlanan kuşak kavramı öte yandan farklı dönemlerde var olan kuşakların buldukları çevre, yetiştirme gibi durumlardan kaynaklanan kuşaklar arası farklılıkları da barındırmaktadır (Yüksekbilgili ve Akduman, 2015: 424). Kişisel yaşamlarda meydana gelen farklılaşmalar (Akpınar, 2021: 12) farklı kuşaklardaki iletişim ve değer yargıları birbirinden farklılık arz etmektedir (Kılıç, 2018:19). Kuşaklar arasındaki bağlantı kuran ve aynı zamanda kuşaklar arası aktarımları gerçekleştiren kurum aile olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile kuşaklar arası bir köprü görevi görmektedir.

Ailelerin duygu, düşünce kalıpları ve inanışları önceki kuşak aracılığı ile sonraki kuşağa aktarılmaktadır (Hallaç ve Öz, 2014: 148). Ebeveynlerin tutumları ve davranışları, aile yapısındaki değişiklikler çocukların kişisel gelişimlerini doğrudan etkileyebilir ve aile içi ilişkileri belirleme durumu söz konusu olabilir. Ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiler ebeveynlik tarzları, iletişim yöntemleri ve ailenin yapısı

gibi aile sistemini incelenmesinde karşımıza çıkan bu kavramlar önemli bir yer tutar (Yılmaz, 2020: 50). Aile yapısındaki stresli durumlar ve değişiklikler, aile üyeleri arasındaki ilişkileri ve aile yapısını etkileyebilir. Aile bireyleri ve ebeveynlerin kuşaklar arası çatışması, yaşam kalitesini etkileyen, verimliliğini etkileyen önemli kavramlardan biridir (Yavuz ve Özmete, 2012: 24). Maruz kalınan çevresel stres faktörleri, aile bireylerinin algıları, ailenin büyüklüğü ve yapısı gibi etmenler aile içi çatışmaların neden olduğu sorunlarla başa çıkabilme becerisini etkilemektedir (Kaplan, 2019: 6). Söz konusu etmenler aile bireylerinin aile içi ilişkileri sürdürmelerini veya zorluklarla başa çıkmalarını kolaylaştırıp aynı zamanda zorlaştırmasına da neden olabilmektedir. Bireylerin hayat kalitelerini etkileyen aile ilişkileri aynı zamanda aile desteğinin sunulması neticesinde aile üyelerinin sosyal, psikolojik ve ekonomik ihtiyaçlar başta olmak üzere farklı ihtiyaçları karşılamaktadır (Müftüler, 2019: 106).

Ergenlik dönemindeki bireylerde kuşaklar arası otorite çatışmaları farklı alışkanlık ve bağımlılık durumlarına neden olabilmektedir. Ergenlik döneminde kuşaklar arası çatışmalar gibi nedenlerden kaynaklı aile içinde gerçekleşen paylaşımların azalması ve yalnızlık hissi gibi etkenlerle karşılaşabilirler. Ergenlik döneminde, kuşaklar arası çatışmalar ve yalnızlık duygusu içerisinde olan söz konusu bireyler sosyal ilişkilerde yalnızlığını giderememesi (Salamci, 2020: 2), ebeveynlerden kaynaklanan sosyal ve psikolojik açıdan yoksunluk (Bayhan, 2011: 923) internetin sunduğu imkanları kolayca kullanma yoluna gitmesiyle internet bağımlılığı riski altındadırlar.

Björnberg ve Nicholson (2007), kuşaklar arası ilgi ve kuşaklar arası otorite olmak üzere kuşaklar arasındaki ilişkileri iki grupta açıklamıştır. Kuşaklar arasındaki ilgi; ailedeki bireylerde yaş olarak büyük olanların genç nesillerin ihtiyaçlarını, amaçlarını, ilgi ve yeteneklerini önemseme dereceleri ve bunu ne kadar desteklediklerini göstermesidir (Akpınar, 2021: 13). Nesiller arasında etkileşim her iki yönlü gerçekleşse de bu etken daha deneyim sahibi olan yaşça büyüklerden genç nesillere aktarımı yapılarak aynı zamanda ailede nesiller arasındaki değerler aktarımını da gerçekleştirmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 168).

Björnberg ve Nicholson (2007)'ın kuşaklar arası otorite kavramının açıklanmasına bakıldığında; aile içi kararların eşitlikçi ve katılımcı bir anlayışla mı alındığı yoksa yaşça büyük olan nesiller tarafından mı alındığını belirtmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 168). Genellikle yaşça büyük olanların genç nesillere değerler aktarımı

yapılmakla beraber (Akpınar, 2021: 13) söz bahsi kuşaklar arasında aktarım veya iletişim biçimleri devamlı bir değişim içerisindedir.

Kuşaklar arası aktarım devamlı bir süreç olmakla beraber aktarım şekillerinde değişiklikler meydana gelmektedir. Otoriter tutumlara sahip ailelerde kuşaklar arası aktarım daha zayıf ve sonraki nesil ile duygu bağlantısı aynı zamanda uyumu daha zayıf olmaktadır. Ailelerdeki uyum, aile içerisindeki bireylerin ailenin sahip olduğu değer yargılarına ve tutumlarına uyum sağlamaları ve kendi değer yargılarının bunlarla örtüşmesi olarak görülmektedir. Bu uyum duygusal ve bilişsel olarak varlığını sürdürmektedir. Bilişsel uyum aynı zamanda kuşaklar arası otorite ile zıt bir ilişki içerisindedir. Kuşaklar arası otorite de katı otoriter tutum sergilenirken uyum ise bunun tam tersi olarak kuvvetli bir duygu uyumunu temsil etmektedir. Uyum düzeyi yüksek olan ailelerde aile üyelerinin kuvvetli bağlar sayesinde risk faktörleri ile daha iyi baş ettiği söylenebilir.

2.3.4.Aile Yapısı

Aile yapıları incelerken alan yazında karşımıza çıkan farklı başlıkta aile yapıları mevcuttur. Günümüz de birçok aile çeşidi olmakla birlikte; çekirdek, geniş ve tek ebeveynli aile en yaygın olarak literatür taramalarında yer almaktadır. Evrensel bir tanımlama yapmak aile için elbette zordur. Aile tanımlaması yapılırken genellikle “baba, anne ve çocukları kapsayan kurum” olarak ifade edilse de bile bu tanımla aslında çekirdek ailenin tanımlaması olarak söylenebilmektedir (Aktaş, 2015: 428). Çekirdek aile ekonomik devrim ve sanayileşme hareketlerinin sonucunda meydana gelmiştir (Arslan, 2021: 9). Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA)'nın 2022 yılı TÜİK verilerine bakıldığında ülkemizde nüfusun %64,5'i çekirdek aileden oluştuğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2023). Türk kültürüne bakıldığında günümüzde paralel bir şekilde dünyadaki değişimlere aile yapısının değişimi konusunda ayak uydurmakta ve çekirdek aile yapısına doğru değişim göstermektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 166).

Günümüzde şehir merkezlerindeki çekirdek ailelerin niteliklerine sahip fakat geleneksel aile davranış kalıplarını sürdüren aileler de bulunmaktadır (Keskin, 2020: 100). Aile iklimi kavramı, özellikle çekirdek aile içindeki bireylerin bağ kurmaları ve iletişimlerini değil geniş aileleri de kapsayıp, kuşaklar arası ilişkileri de ihtiva etmektedir (Daldaban, 2021: 9).

Geniş aile kavramına bakıldığında, birden fazla kuşağın ortak hayatlarını sürdürdüğü, kırsal kesimlerde ve az gelişmiş ülkelerde cinsiyet ve yaş faktörüne göre sıralandığı, aynı çatı altında hayatlarını sürdüren (Arslan, 2021: 9), aile iklimi değerlerinin kuşaklar arası aktarılmasının daha kolay olduğu aile türüdür (Kaplan, 2019: 8). Geniş aile tipinde evli çift ve çocukları ile büyük ebeveyn, yeğen, hala gibi yakın akrabaların olduğu yakın ve sürekli bir ilişkinin var olduğu aile tipidir (Giddens, 2012: 247).

Yirminci yüzyılın ortalarına doğru toplumsal değişimlerin hız kazanması ve sanayileşmenin boyut değiştirerek daha yaygın hale gelmesi aile kurumunda değişikliğe yol açmıştır (Değirmenci ve Demirli, 2019: 127). Birden fazla kuşağın birlikte yaşadığı geniş aile modeli yerini çekirdek aile modeli olan anne baba ve çocuklardan oluşan aile tipine bırakmıştır (Özdemir, 2007: 191). Bu değişimler ailelerde çocuk yetiştirme biçimine ve eşler arasındaki ilişki biçimlerini de değiştirmiştir. Çekirdek ailede geniş aileler nazaran kırılmalıkların daha fazla olduğu ve eşler arası ayrılmaların arttığı görülmektedir (Bayer, 2013: 104). Sanayileşen toplumlarda çekirdek ailelerin yaygınlık kazandığı, bununla beraber sanayileşme geniş aileye nazaran çekirdek ailenin sosyal hareketliliğine kolaylık getirmiştir (Canatan ve Yıldırım 2009: 74).

Aile tiplerinin bireylerin kişilik yapılarını etkilediği çekirdek ve geniş ailelerin karşılaştırılmasını yapan araştırmalar da mevcuttur. Baybek ve Yavuz (2005)'un gerçekleştirdiği çalışmaya göre çekirdek ailedeki bireylerde benlik saygısı daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tek ebeveynli aile yapısı kişisel tercihler, ölüm, boşanma ya da palyatif sebeplerden kaynaklı bir ebeveynin ailedeki bakımı ve çocuklarla ilgilenme sorumluluğunu tek başına üstlendiği aile tipidir (Turgut, 2019: 31). Tek ebeveynli aile parçalanmış veya eksik aile olarak da adlandırılmaktadır. Birçok ülkede giderek artan tek ebeveynli aile yapısı, günümüzde Türkiye'de bu tip ailelerin sayısı gittikçe hızla artmaktadır (Feyzioğlu ve Kuşçuoğlu, 2011). Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA)'nın 2022 yılı TÜİK verilerine göre ülkemizde nüfusun %10,23'ü tek ebeveynli aileden oluştuğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2023). Tek ebeveynli ailelerde, ev işleri ile ilgilenmeye, oyalanmaya başlayarak, dinsel, manevi inançlara ağırlık vererek sorunlarla baş etmeye çalışırlar (Feyzioğlu ve Kuşçuoğlu, 2011: 104)

2.3.5. Aile Uyumu

Aile iklimi ile ilgili önemli kavramlardan biri de aile uyumudur. Aileler için bir birleştirici bir fonksiyonu olup zorluk dönemlerinde veya kriz zamanlarında ailenin birlik içinde olmasını sağlar (Arslan, 2021: 10). Aile uyumunu bireylerinin içinde buldukları şartların meydana getirdiği problemleri ve bireysel farklılıkların neden olduğu sorunları, ailenin menfaatleri açısından çözümlenmesi olarak da ifade edebiliriz (Soner, 200 :3). Björnberg ve Nicholson (2007) aile uyumunu yapıştırıcı görevi olduğunu vurgularken, duygusal ve bilişsel uyum olarak iki açıdan değerlendirmektedir. Aile mensuplarının inançları, bakış açıları tutum ve değer yargılarının yakınlık göstermesi bilişsel uyumu açıklarken, bireylerdeki güven, empati, özlem ve aidiyet duyguları gibi güç bağı oluşturan kaynakları birbirlerinde görmeleri ise duygusal uyumu ifade etmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 169). Karşılıklı olumlu ilişkilerin olduğu, iş birliğinin sağlandığı ve benzer ilişkilerin üzerinde durulduğu aile uyumunun toplumlar açısından önemli olmasının nedenlerinden bazılarıdır (Kula, Ekşi ve Demirci, 2018: 2). Aile uyumunun varlığı şüphesiz toplumların huzuru için ve bireylerin zihinsel sağlıkları açısından gereklidir (Kavikondala vd. 2016: 307). Aile uyumu aynı zamanda aile mensuplarının ilişki kalitelerini de belirlemektedir (Akpınar, 2021: 14). Aile uyumu yüksek düzeyde olan ailelerdeki bu uyum bireyleri psiko-sosyal açıdan olgunluk düzeyine çıkarmaktadır (Cüceloğlu, 1994: 54). Aile uyumunun olduğu yerde aile bireyleri toplum ile ilişkilerini dengede tutup, bireylerin ait hissettikleri ailede olmaktan mutlu olduğu ve aynı zamanda sorumlulukların ve görevlerin içtenlikle yerine getirdiği, aile bireylerinin birbirlerine isteyerek yardım ettiği, üyelerin sürekli gelişim içerisinde olduğu, duygusal bağları tam bilinçli bireyler ailede yer almaktadır (Akpınar, 2021: 14).

2.4. İlgili Araştırmalar

2.4.1.Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı ile İlgili Araştırmalar

Karaca (2007), Lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği sosyal medya kullanımı ile ilgili araştırmasında 356 lise öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Araştırmanın sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sosyal medyayı daha fazla

kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Karaca bu çalışmasında şöyle Sonuçlara ulaşmıştır: Sosyal medyanın yoğun kullanılmasından kaynaklı aile içi ilişkiler olumsuz sonuçlanmış, öğrencilerin okuldaki akademik başarıları düşmüştür.

Esen (2010) tarafından ergenlerde internet bağımlılığını psikososyal değişkenler yormakta mıdır? adlı çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 700 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonuçlarını ele aldığımızda akademik başarının ergenlerde internet bağımlılığını yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Akademik başarısı düşük olan öğrencilerin bağımlılık düzeyleri başarısı yüksek olanlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Tutgun Ünal (2015) üniversite öğrencileri üzerine gerçekleştirdiği sosyal medya bağımlılığı adlı çalışmasına 1034 üniversite öğrencisi katılım gerçekleştirmiştir. Araştırmada kadınların erkeklere göre sosyal medyada daha fazla meşgul oldukları sosyal medya aracılığıyla daha fazla duygusal destek aldıkları erkeklerin ise sosyal medya ile bir çatışma halinde olduğunu belirtmiştir.

Durar (2018) Üniversite Öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği Sosyal Medya Bağımlılığının Depresyon ve Sosyal Fobi ile ilişkisi adlı çalışma gerçekleştirmiştir. Gerçekleştirilen araştırmaya 874 üniversite öğrencisi katılım gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada sosyal medya bağımlılığı ile depresyon ve sosyal fobi aralarına pozitif bir ilişki oldu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ölçeklerde aldıkları puanlara baktığımızda bağımlılık puanının düşük düzeyde depresif belirti puan ortalamaları da düşük düzeyde ve sosyal fobi düzeylerinin ortalamasının üzerinde bir puan aldı görülmektedir.

Vefa Doğan (2021) üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı belirtilerinin sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişkisi üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya 200 öğrenci katılım gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda erkek öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri kız öğrencilere göre anlamlı ve daha yüksek bulunmuştur. Sosyal medya bağımlılığı ve altı boyutlarında alınan puanlar sosyal medya kullanım süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaştı ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılanların sosyal medya bağımlılık toplam puanları ile Beck depresyon envanterden alınan puanlar arasında anlamlı pozitif yönlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

2.4.2 Hayatın Anlamı ile İlgili Araştırmalar

Parlak (2014) üniversite öğrenime devam eden 455 kız öğrenciler arasında gerçekleştirdiği araştırmasında yaşamda anlam düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Aynı çalışmada yaşamda alınan puanlarını sınıf düzeyleri ile anlamlı bir farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

Kakız (2021), hayatın anlamı ve amacı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide dini başa çıkmanın aracı rolü adlı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya 405 katılımcı üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmada hayatın anlamı ve amacı ile yaşam doyumu arasında dini başa çıkmanın bir rolü olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada hayatın anlamı ve amacı pozitif dini başa çıkma ili aralarında anlamlı bir şekilde farklılaştı sonucu elde edilmiştir.

Demirbaş Çelik (2016) üniversite öğrencileri arasına yaptığı çalışmada yaşamda anlam düzeyleri ile yaşam amacı düzeyleri ve cinsiyetleri arasındaki ilişki incelemektedir. Araştırmaya 268 üniversite öğrencisi katılım göstermiştir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamda aldıkları puan ile yaşam amaçları puanları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Yaşamda anlam ve yaşamın amacı puanlarında kadın katılımcıların erkeklere göre daha yüksek puan aldığını tespit etmiştir.

Çamur (2014) üniversite öğrencileri arasında yaşamda anlam ve dindarlık arasındaki ilişki incelemiştir. Gerçekleştirdiği çalışmaya 591 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında yaşamda anlamı varlığı ile dindarlık arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Araştırmada cinsiyetin devam edilen sınıfın yaşanılan yerin yaşamda anlam arayışını etkilediğini sonucuna ulaşılmıştır.

Baş ve Hamarta (2015), üniversite öğrencileri arasında değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında değerlerle yaşamın anlamı arasında pozitif ve aynı zamanda negatif yönde olmak üzere farklı düzeylerde ilişkiler tespit edilmiştir. Araştırmada değerlerin hayatın anlamının önemli bir yordayıcısı olduğu sonucu elde edilmiştir. Hayatın anlamının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir.

2.4.3 Aile İklimi ile İlgili Araştırmalar

Akpınar (2021), genç yetişkinlerde aile iklimi ile duygu durumları arasında sahte benlik algısının aracı rolü adlı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada 480 genç yetişkin katılım göstermiştir. Araştırmada kişisel bilgi formu, aile iklimi ölçeği, sahte benlik ölçeği ve pozitif ve negatif duygu ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada sahte benlik algısının aile iklimi ve duygudurum arasında kısmi bir aracı role sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Aile içi ilişkisellik, bilişsel uyum ve aile iklimi yaş değişkene göre anlamlı farklılık göstermiştir. Araştırmada ayrıca bilişsel uyum ve aile iklimi eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir.

Öztürk (2017) üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi ve anne babaya bağlanma biçimleri ile özgüven düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 377 üniversite öğrencisi katılım göstermiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında baba eğitim düzeyinin özgüveni anlamlı bir şekilde yordadığı sonucu elde edilmiştir. Anne ve babaya bağlanma biçimleri özgüveni yormakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaplan (2019), üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi, kuşaklar arası ilişkiler ve aile uyumu değerlendirmesi adlı çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmaya 772 üniversite öğrencisi katılım göstermiştir. Çalışmada algılanan aile iklimi ve aile içi ilişkilerde sınıf, okuduğu bölüm, babanın eğitimi, yaş, cinsiyet gibi değişkenlerin aralarında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya göre hoşgörülü ailelerde otoriter tutum gösteren ailelere göre aile iklimi daha olumlu algılanmaktadır.

Turgut (2019), üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün incelenmesi adlı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın katılımcıları 541 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada aile iklimi ve iyi oluşu arasında benlik kurgularının kısmi aracı bir rolün olduğunu tespit etmiştir. Araştırmada aile iklimi ile anne ve baba eğitimi düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Araştırmada aynı zamanda aile iklimi alt boyutu olan aile içi ilişkisellik ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucu elde edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde yöntem üzerinde durulmaktadır. Araştırmadaki evren ve modeli, araştırmada ele alınan örneklem, veri toplama kullanılan araçlar, araştırmada kullanılan ölçekler ilgili kapsamlı bilgiler tezin bu alanında aktarılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ergenlerde var olan sosyal medya bağımlılığı ile hayatın anlamı ve aile ikliminin oluşturduğu bağlantıyı ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmadır. Bu amaçla, araştırma nicel araştırma yöntemi ve ilişkisel tarama modeline yer verilmiştir. Nicel araştırma yönteminin tanımına bakıldığında iki veya daha fazla sayıdaki değişkenler arasındaki değişme derecesine aynı zamanda değişimin varlığını belirlemeyi amaç edinmiş araştırma modelidir (Karasar, 2012: 81).

3.2. Çalışmanın Grubu

Araştırmanın evreni İstanbul ilinin Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Ümraniye ilçesinde ortaöğretim kademesinde 2023-2024 eğitim öğretim yılında okula devam eden lise kademesindeki öğrencilerden oluşturmaktadır. Çalışma grubuna, kolay ulaşılabilecek/uygun örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Kolay ulaşılabilecek örnekleme modeli, diğer örnekleme çeşitlerinin kullanılmasının mümkün bulunmadığı, daha pratik daha az maliyetli, yer ve zaman açısından kolaylık sunan örnekleme yöntemidir (Duran, Kurt, 2019: 93). Bu araştırmanın örneklemi Ümraniye ilçesinde 14-18 yaş aralığında ortaöğretimde öğrenimini sürdüren 562 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılma kriterleri, 14-18 yaşları arasında olma ortaöğretim eğitimine devam etme ve gönüllü olma olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. 1. Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Aile Tipi, Anne Eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu, Gelir, Anne-Baba Tutumu, Sosyal Medya Süresi, Kardeş Sayısına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

	Gruplar	F	Yüzde
Cinsiyet	Kız	319	56.8
	Erkek	243	43.2
Sınıf	9	109	19.4
	10	109	19.4
	11	253	45
	12	91	16.2
Aile Tipi	Çekirdek	468	83.3
	Geniş	74	13.2
	Tek ebeveyn	20	3.6
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar eğil	18	3.2
	İlkokul-ortaokul	284	50.5
	Lise	195	34.7
	Üniversite ve üstü	65	11.6
Baba Eğitim Durumu	İlkokul-ortaokul	241	42.9
	Lise	230	40.9
	Üniversite ve üstü	91	16.2
Gelir	Ortanın altı	41	7.3
	Orta	268	47.7
	Orta üstü	253	45
Anne-Baba Tutumu	Aşırı koruyucu	88	15.7
	Baskıcı-otoriter	132	23.5
	İlgisiz	28	5
	Demokratik	251	44.7
	Mükemmeliyetçi	63	11.2
Sosyal Medya Süresi	1-2	49	8.7
	2-3	161	28.6
	3-4	171	30.4
	4 ve üstü	181	32.2
Kardeş Sayısı	1	22	3.9
	2	257	45.7
	3	190	33.8
	4	69	12.3
	5 ve üstü	24	4.3

Tablo 3.1. incelendiğinde, 319 (%56,8) kız ve 243 (%43,2) erkek olup toplam 562 kişinin araştırmaya dahil olduğu görülmektedir. Söz konusu örnekleme, 109 (%19,4) kişi 9.sınıf, 109 (%19,4) kişi 10.sınıf, 253 (%45) kişi 11.sınıf ve 91 (%16,2) kişi de 12.sınıfta yer almaktadır. Katılımcıların 468'i (%83,3) çekirdek aile, 74'ü (%13,2) geniş aile 20 (%3,6) kişi ise tek ebeveynli aile tipine sahiptir. Katılımcıların anne eğitim düzeyi değişkeni incelendiğinde 18'i (%3,2) okuryazar değil, 284'ü (%50,5) ilkokul ortaokul mezunu, 195'i (%34,7) lise, 65'i (%11,6) ise üniversite ve üstü mezuniyetine sahiptir. Katılımcıların baba eğitim düzeyi değişkeni incelendiğinde 241'i (%42,9) ilkokul ortaokul mezunu, 230'u (%40,9) lise, 91'i (%16,2) ise üniversite ve üstü mezuniyetine sahiptir. Gelir durumu değişkeni incelendiğinde 41'i (%7,3) ortanın altı, 268'i (%47,7) orta, 253'ü (%45) ortanın üstü düzeyde gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar anne ve babalarının tutumlarını belirtirken 88'i (%15,7) aşırı koruyucu, 132'si (%23,5) baskıcı otoriter, 28'i (%5) ilgisiz, 251'i (%44,7) demokratik, 63'ü (%11,2) ise mükemmeliyetçi olarak belirtmiştir. Sosyal medya süresi değişkenine göre katılımcıların 49'u (%8,7) 1-2 saat, 161'i (%28,6) 2-3 saat, 171'i (%30,4) 3-4 saat, 181'i (%32,2) 4 saat ve üstü kullanım süresi olarak belirtmiştir. Kardeş sayısı değişkeni incelendiğinde 22'si (%3,9) 1 kardeş, 257'si (%45,7) 2 kardeş, 190'ı (%33,8) 3 kardeş, 69'u (%12,3) 4 kardeş ve 24'ü (%4,3) 5 ve üstü kardeş sayısına sahip olduğunu belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmacı tarafından geliştirilen 'Sosyo-Demografik Bilgi Formu' ile daha önce geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan 'Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği' ve Yaşamda Anlam Ölçeği (Lise Formu)' hakkında bilgiler verilmiştir.

3.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, ergenlik dönemindeki öğrencilerinin sosyo-demografik verilerini toplamak amacıyla hazırlanmış bir formdur. Sosyo-demografik formda; cinsiyet, sınıf düzeyi, aile tipi, ebeveynlerin eğitim durumları, ailenin aylık geliri, günlük sosyal medya kullanma süresi (saat), kardeş sayısı soruları sorulmaktadır.

3.3.2. Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (ESMBÖ) Canbolat, Özgenel ve Ekşi (2019) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapıp geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Tek faktörlü bir yapıdan oluşan dokuz madde bulunan beşli likert tipinde bir ölçektir. Ölçekten yüksek puanlar alındığında ergenlerde yüksek düzeyde var olan sosyal medya bağımlılığının olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan kırk beş, en düşük puan ise dokuzdur. Ölçekten elde edilen puanlar yükseldikçe katılımcıların sosyal medya bağımlılıklarının yüksek düzeyde olduğu, puanların düşmesi ile de söz konusu bağımlılığın düşük düzeyde var olduğu söylenebilir. Tek faktörlük yapısı bulunan dokuz maddelik ölçekte toplam varyansın %56,787'sini açıkladığı sonucuna elde edilmiştir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmaları incelendiğinde ise Cronbach Alfa katsayısı .904 olduğu saptanmıştır.

3.3.3. Yaşamda Anlam Ölçeği

Yaşamda Anlam Ölçeği, Steger ve diğerleri (2006) tarafından insanların hayatlarında ne kadar anlam bulduklarını ve ne kadar anlam aradıklarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Yaşamda anlam ölçeği 10 maddeden oluşmakta "yaşamda anlam arayışı" ve "yaşamda anlamın varlığı" olmak üzere toplamda iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu çalışmada kullanılan Yaşamda Anlam Ölçeği Türkçe geçerlik ile güvenilirlik çalışmalarını Demirbaş-Çelik ve İşmen-Gazioğlu (2015) gerçekleştirmiştir. Bu ölçek yedili likert tipinde (1: Kesinlikle doğru değil den 7: Kesinlikle doğru) olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin alt boyutundan elde edilen puanlara baktığımızda en düşük 5 en yüksek 35 puan alınmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarından elde edilen yüksek puanlar, o boyutun açıkladığı özelliklerin bireylerde yüksek düzeyde bulunduğunu açıklamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi iki faktörlü yapı elde edilmiş olup toplam varyansın %59.3 açıkladığı sonucu elde edilmiştir. 'Yaşamda anlam boyutu' toplam varyansın %31.2'sini açıklarken 'Yaşamda anlam arayışı' boyutu ise %28.1'inin açıklamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesinde yapılan çalışmalarda Cronbach Alfa katsayısı yaşamda anlam arayışı alt boyutu için ise .84 olarak bulunup yaşamda anlamın varlığı alt boyutu için .79, olarak elde edilmiştir.

3.3.4. Aile İklimi Ölçeği

Aile İklimi Ölçeği (AİÖ) Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından katılımcıların aile iklimi içerisindeki söz konusu özelliklerini araştırmak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek Türkçeye Gönül, Işık-Baş ve Şahin-Acar (2018) tarafından yapılan güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları uyarlanmıştır. 34 maddeden oluşan ölçeğimiz kuşaklar arası otorite, aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçeğin başlangıç 21 maddesi aile içi ilişkisellik alt boyutunu, 22-28 arasındaki maddeler kuşaklar arası otorite alt boyutunu incelemekte ve 29-34 arasındaki ölçek maddeleri ise bilişsel uyum alt boyutuna aittir. Alt boyutlar için katılımcıların aldığı puanlar ayrı ayrı olarak hesaplanmaktadır. Her alt ölçeğin ulaşılabilecek en yüksek puan 40 olup en düşük puan 8'dir. Ölçek "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneğinden başlayarak "Kesinlikle Katılıyorum" seçeneğine kadar devam eden biçimde ifadeleri bulunduran 5'li likert türünde ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları 34 madde için .91 olarak hesaplanmıştır. Alt ölçekler ise kuşaklar arası otorite altı ölçeği için .87 aile içi ilişkisellik alt ölçeği için .95 ve bilişsel uyum altı ölçeği için ise .87 olarak hesaplanmıştır. Ölçeği geliştirilmesinde üç faktörlü analiz kullanılmıştır. Üç faktör toplam varyansın %53.69'unu açıklamaktadır.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci ve Analizi

Araştırmada ulaşılan sonuçlar istatistiksel analizler yapılmak amacıyla SPSS adlı veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler gönüllülük esaslı ve katılımcılarla yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Ergenler için geliştirilen sosyal medya bağımlılığı ölçeği, hayatın anlamı ölçeği (lise formu) ve aile iklimi ölçeklerinde elde edilen puanların işlemleri yapılarak normallik testi yapılmış olup Skewness ve Kurtosis'e ait değerleri- 1.5 ve +1,5 arasında bulunduğundan dolayı normal dağılıma sahip oldukları kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Değişkenler ve toplam puanlar birbirinden farklı incelenmiş bu aralıklarda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Örneklem sayısının yeterli görüldüğü ve veri setlerinin normal bir dağılım içerisinde olduğundan parametrik testler kullanılmıştır.

Bundan kaynaklı bir biçimde ikili olan ortalamaların arasındaki farklılığın anlamlılık düzeyini belirlemek için ilişkisiz t-testi; ikiden daha fazla grubun ortalamalarından ulaşılan puanların anlamlılıklarına bakmak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılarak sonuçlara ulaşılmıştır. Ergenler için geliştirilen sosyal medya

bağımlılığı ölçeği, hayatın anlamı ölçeği (lise formu) ve aile iklimi ölçeğinden elde edilen puanlar arasındaki ilişkiyi açıklamak için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon testi kullanılmıştır.

İlk aşama olarak, uygulanan kişisel bilgi formunun içerdiği demografik değişkenler ile ilgili frekans ve yüzde değerleri analiz edilmiştir. Ergenler için sosyal medya bağımlılığı, hayatın anlamı (lise formu) ve aile iklimi değerlenleri için betimsel istatistik değerler (standart sapma, Skewness, Kurtosis ve ortalama) hesaplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada ele alınan değişkenler olan Ergenler İçin Geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeği puanlarından ulaşılan istatistiksel verilerin yer aldığı bölümdür.

Bu araştırmada elde edilen verilere göre tablo 4.1.'de ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği, hayatın anlamı ölçeği (lise formu) ve aile iklimi ölçeği puanlarına ait aritmetik ortalama değerleri, standart sapma bulguları, basıklık ve çarpıklık değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 4. 1: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, Basıklık Çarpıklık Değerleri (N=562)

Puan (n=562)	\bar{X}	SS	Skewness	Kurtosis	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	21.83	7.47	.36	-.62	
Hayatın Anlamı	48.08	10.06	-.09	-.06	
Aile İklimi	120.25	18.07	-.32	.03	
Hayatın Anlamı Alt Boyut	Anlam	24.00	7.10	-.42	-.41
	Arayış	24.08	7.40	-.59	-.14
Aile İklimi Alt Boyut	Aile İçi İlişkisellik	75.44	11.26	-1.04	1.17
	Bilişsel Uyum	20.05	3.73	-.10	.62
	Kuşaklar Arası Otorite	22.71	4.58	-.14	-.20

Tablo 4.1'te görüldüğü üzere ergenler için sosyal medya bağımlılığı puanlarının aritmetik ortalaması= 21,83, standart sapması =7,47, basıklık değeri= -,62 çarpıklık değeri= ,36 olarak bulunmuştur. Hayatın anlamı puanlarının aritmetik ortalaması= 48,08, standart sapması=10,06, basıklık değeri=-,06 çarpıklık değeri= -,09 olarak bulunmuştur. Aile iklimi ise puanlarının aritmetik ortalaması = 120,25 standart sapması = 18,07, basıklık değeri= ,03 çarpıklık değeri=-,32 olarak bulunmuştur. Hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutlarının değerlerine baktığımızda: Anlam

puanlarının aritmetik ortalaması= 24,00 standart sapması=7,10, basıklık değeri= -,41 çarpıklık değeri= -,42 olarak bulunmuş, hayatta anlam arayışı puanlarının aritmetik ortalaması= 24,08 standart sapması=7,40, basıklık değeri= -,14 çarpıklık değeri= -,59 olarak hesaplanmıştır. Aile içi ilişkisellik alt boyutunun aritmetik ortalaması = 75,44, standart sapması = 11,26, basıklık değeri= 1,17 çarpıklık değeri= -1,04 olarak bulunmuştur. Bilişsel uyum alt boyutunun aritmetik ortalaması = 20,05, standart sapması = 3,73, basıklık değeri= ,62 çarpıklık değeri=-,10 olarak bulunmuştur. Kuşaklar arası otorite alt boyutunun aritmetik ortalaması = 22,71, standart sapması = 4,58, basıklık değeri=-,20 çarpıklık değeri=-,14 olarak bulunmuştur.

4.1. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Değişkenleri Arasındaki İlişkilere İlişkin Bulgular

Bu bölümünde, Pearson Korelasyon Analizi sonucunda ulaşılan Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanları arasındaki ilişkilere dair bulgulara yer almaktadır.

Ergenler için sosyal medya bağımlılığı, hayatın anlamı, hayattaki anlam, anlam arayışı, aile iklimi, aile içi ilişkisellik, kuşaklar arası otorite ve bilişsel uyum puanlarının Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçları tablo 4.2’de yer verilmiştir.

Tablo 4.2: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı ve Aile İklimi Ölçeği Puanlarına Ait Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Verileri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	1							
Hayatın Anlamı	-.165**	1						
Anlam	-.313**	.678**	1					
Anlam Arayışı	.075	.710**	-.036	1				
Aile İklimi	-.263**	.237**	.322**	.013	1			
Aile İçi İlişkisellik	-.178**	.239**	.285**	.052	.847**	1		
Kuşaklar Arası Otorite	.104*	-.058	-.092*	.009	.236**	.065	1	
Bilişsel Uyum	-.084*	.191**	.214**	.055	.547**	.501**	.117**	1

Ergenler de sosyal medya bağımlılığı puanı ile hayatın anlamı ($r=-,165$; $p < ,01$), anlam alt boyutu ($r=-,313$; $p < ,01$), aile iklimi ($r=-,263$; $p < ,01$), aile içi ilişkisellik ($r=-,178$; $p < ,001$) ve bilişsel uyum ($r=-,084$; $p < ,01$) puanları arasında negatif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Kuşaklar arası otorite ($r=,104$; $p < ,05$) puanı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Ergenler için sosyal medya bağımlılığı puanı ile hayatın anlamı ölçeğinin anlam arayışı alt boyutu ($r=,075$; $p > ,01$) puanı arasında anlamlı bulunmadığı tabloda görülmektedir.

Hayatın anlamı puanı ile hayatın anlamı ölçeğinin anlam ($r=,678$; $p < ,01$) ,anlam arayışı ($r=,710$; $p < ,01$) alt boyutu, aile iklimi ($r=,237$; $p < ,01$), aile içi ilişkisellik ($r=,239$; $p < ,01$) ve bilişsel uyum ($r=,191$; $p < ,01$) puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kuşaklar arası otorite ($r=-,058$; $p > ,01$) puanı ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt boyutu ile anlam arayışı ($r=-,036$; $p > ,01$) alt boyutu puanı arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Anlam alt boyutu ile aile iklimi ($r=,322$; $p < ,01$) aile içi ilişkisellik ($r=,285$; $p < ,01$) puanı ve bilişsel uyum ($r=,214$; $p > ,01$) puanı arasında pozitif, kuşaklar arası otorite ($r=-,092$; $p < ,05$) puanı arasında ise negatif olan anlamlı ilişki sonucuna ulaşılmıştır.

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam arayışı alt boyutu puanı, aile iklimi puanı ($r=,013$; $p > ,01$) aile içi ilişkisellik ($r=,052$; $p > ,01$) puanı, kuşaklar arası otorite ($r=,009$; $p > ,01$) puanı ve bilişsel uyum ($r=,055$; $p > ,01$) puanı arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Aile iklimi puanı ile aile içi ilişkisellik ($r=,847$; $p < ,01$), Kuşaklar arası otorite ($r=-,236$; $p < ,01$) ve bilişsel uyum ($r=,547$; $p < ,01$) puanları arasındaki ilişki pozitif ve anlamlı bir ilişki sonucuna varılmıştır.

Aile iklimi ölçeğinin aile içi ilişkisellik alt boyutu puanı ile kuşaklar arası otorite ($r=,065$; $p > ,01$) puanı arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Aile içi ilişkisellik alt boyutu puanı ile bilişsel uyum ($r=,501$; $p < ,01$) puanı arasındaki ilişki pozitif ve anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Aile iklimi ölçeğinin kuşaklar arası otorite alt boyutu puanı ile bilişsel uyum ($r=,117$; $p < ,01$) puanı arasındaki ilişkinin pozitif anlamlı olduğu bulunmuştur.

Ergenlerde hayatın anlamı toplam ve alt boyut puanlarının sosyal medya bağımlılığı üzerindeki yordayıcılığını belirlemek için yapılan çoklu regresyon analizi bulguları tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Ergenlerde Hayatın Anlamı Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcılığını Belirlemek için Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Verileri

Değişkenler	B	Sh	β	T	p
Hayatın Anlamı Toplam	-.123	.031	-.165	-3.961	.000
Anlam	-.327	.042	-.310	-7.741	.000
Anlam Arayışı	.065	.040	.064	1.600	.110

$R = .319$; $R^2 = .102$. $F = 31.737$, $p = .000$

Regresyon analizinden elde edilen bulgular hayatın anlamı toplam ve anlam alt boyut değerlerinin doğrusal kombinasyonunun sosyal medya bağımlılığını negatif yönlü anlamlı bir düzeyde yordamakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($R^2 = .102$, $F = 31.737$, $p < .01$). Hayatın anlamı değişkeninin toplam ve alt boyut puanlarının tümünün sosyal medya bağımlılığı puanlarındaki varyansın yaklaşık %10'unu açıkladığı görülmektedir. Regresyon denkleminde giren değerler açısından hayatın anlamı toplam ($\beta = -.165$; $p < .05$) ve anlam ($\beta = -.310$; $p < .05$) değişkeni sosyal medya bağımlılığını yordadığı anlam arayışı değişkeninin sosyal medya bağımlılığını yordamadığı görülmüştür ($\beta = .064$; $p > .05$).

Ergenlerde aile iklimi toplam ve alt boyut puanlarının sosyal medya bağımlılığı üzerindeki yordayıcılığını belirlemek için yapılan çoklu regresyon analizi bulguları tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4: Ergenlerde Aile İklimi Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Sosyal Medya Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcılığını Belirlemek için Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Verileri

Değişkenler	B	Sh	β	T	p
Aile İklimi Toplam	-.234	.034	-.565	-6.869	.000
Aile İçi İlişkisellik	.166	.052	.249	3.203	.001
Kuşaklar arası otorite	.345	.069	.212	5.001	.000
Bilişsel Uyum	.149	.095	.074	1.558	.120

$R = .346$; $R^2 = .120$ $F = 18.937$, $p = .000$

Regresyon analizinden elde edilen bulgular aile iklimi toplam negatif yönlü, aile içi ilişkisellik ile kuşaklar arası otorite alt boyutu değerlerini doğrusal kombinasyonunun

sosyal medya bağımlılığını pozitif yönlü anlamlı düzeyde yordadığını göstermiştir ($R^2 = .120$, $F = 18.937$, $p < .00$). Aile iklimi değişkeninin toplam ve alt boyut puanlarının tümünün sosyal medya bağımlılığı puanlarındaki varyansın yaklaşık %12'sini açıkladığı görülmektedir. Regresyon denklemine giren değerler açısından aile iklimi toplam ($\beta = -.565$; $p < .05$), aile içi ilişkisellik ($\beta = -.249$; $p < .05$) ve kuşaklar arası otoritenin ($\beta = -.212$; $p < .05$) sosyal medya bağımlılığını yordadığı bilişsel uyum değişkeninin sosyal medya bağımlılığını yordamadığı görülmüştür ($\beta = .074$; $p > .05$).

4.2. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeği Puanlarının Çeşitli Faktörlere Göre Farklılaşma Durumlarına Dair Veriler

4.2.1. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Faktörü Çerçevesinde İncelenmesi

Aşağıda Tablo 4.5'te Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi değişkenlerinin cinsiyet açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 4. 5: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Cinsiyet Faktörüne Göre Farklılaşma Durumunu Tespit Etmek Amacıyla Yapılan t Testi Bulguları

		Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı		Kız	319	22.99	7.43	560	4.27	.000*
		Erkek	243	20.32	7.26			
Hayatın Anlamı		Kız	319	47.17	9.99	560	-2.46	.014*
		Erkek	243	49.28	10.05			
Aile İklimi		Kız	319	118.48	17.03	559	-2.67	.008*
		Erkek	243	122.58	19.13			
Hayatın Anlamı	Anlam	Kız	319	22.91	7.29	560	-4.23	.000*
		Erkek	243	25.43	6.58			
	Anlam Arayışı	Kız	319	24.26	7.23	560	0.65	.510
		Erkek	243	23.84	7.62			
Aile İklimi	Aile İçi İlişkisellik	Kız	319	74.80	10.87	559	-1.52	.128
		Erkek	243	76.26	11.72			
	Bilişsel Uyum	Kız	319	19.74	3.60	560	-2.26	.024*
		Erkek	243	20.46	3.86			
	Kuşaklar Arası Otorite	Kız	319	22.18	4.64	560	-3.16	.002*
		Erkek	243	23.40	4.43			

Tablo 4.5'te yer verilen gibi, ergenler için geliştirilen sosyal medya bağımlılığı, hayatın anlamı (lise formu) ve aile iklimi ölçeklerinin cinsiyet faktörü bakımından anlamlı farklılaşma durumunu gözlemlemek maksadıyla t testi analizi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçlarına göre; ergenler için sosyal medya bağımlılığı anketi cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı olduğu görülmüştür ($t=4,27$; $p<,05$). Farklılığın kız grubunda yer alan bireylerin lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hayatın anlamı ölçeğinin puanlarını incelediğimizde cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık elde edildiği görülmektedir ($t=-2,46$; $p<,05$). Bu farklılığın erkek bireyler grubundakiler lehine olduğu görülmüştür. Aile iklimi ölçeğinin puanlarında cinsiyet değişkeni bakımından bakıldığında anlamlı farklılaşma elde edildiği görülmektedir ($t=-2,67$; $p<,05$). Bahse konu olan farklılığın erkek bireylerin lehine olduğu şekilde sonuçlanmıştır. Hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık elde edilmiştir ($t=-4,23$; $p<,05$). Veriler incelendiğinde bu farklılığın erkek bireyler grubundakiler lehine olduğu görülmektedir. Hayatın anlamı anlam arayışı alt boyutu puanlarında cinsiyet faktörü açısından anlamlı bir fark elde edilmemiştir ($t=-0,65$; $p>,05$). Aile iklimi ölçeğinin aile içi ilişkisellik alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,52$; $p>,05$). Aile iklimi ölçeğinin alt boyutlarından olan bilişsel uyum alt boyutu puanlarında cinsiyet değişkenine açısından anlamlı bir farklılık sonucu elde edilmiştir ($t=-2,26$; $p<,05$). Bahse konu olan farklılığın erkek bireyler lehine bir yönde olduğu görülmektedir. Aile iklimi ölçeği kuşaklar arası otorite alt boyutu puanlarının cinsiyet faktörü açıdan anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmıştır ($t=-3,16$; $p<,05$). Bu farklılığın erkek bireyler lehine bir yönde olduğu görülmektedir.

4.2.2. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Tablo 4.6.'da Ergenler İçin geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.6: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

	G	N	\bar{X}	SS	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	9	109	20.52	7.18	
	10	109	21.66	6.53	
	11	253	20.92	7.41	
	12	91	26.15	7.59	
	Toplam	562	22.31		
Hayatın Anlamı	9	109	20.52	10.95	
	10	109	21.66	10.58	
	11	253	20.92	10.27	
	12	91	26.15	7.41	
	Toplam	562	22.31		
Aile İklimi	9	109	121.02	18.65	
	10	109	122.91	19.70	
	11	253	120.84	17.74	
	12	91	114.52	15.08	
	Toplam	562	119.82		
Hayatın Anlamı	Anlam	9	109	24.33	7.23
		10	109	23.47	7.16
		11	253	24.30	7.55
		12	91	23.39	5.37
	Toplam	562	23.87		
Hayatın Anlamı	Anlam Arayış	9	109	23.84	7.85
		10	109	23.85	7.34
		11	253	24.47	7.68399
		12	91	23.57	6.06656
	Toplam	562	23.93		
Aile İçi İlişkiselik		9	109	75.77	11.95467
		10	109	75.18	12.17326
		11	253	75.88	10.99301
		12	91	74.12	10.00537
	Toplam	562	75.23		
Aile İklimi	Bilişsel Uyum	9	109	19.26	3.89121
		10	109	21.13	3.53414
		11	253	19.92	3.77582
		12	91	20.04	3.40559
	Toplam	562	20.08		
Kuşaklar Arası Otorite		9	109	22.38	4.82645
		10	109	23.60	4.46388
		11	253	22.45	4.70090
		12	91	22.73	4.03550
	Toplam	562	22.79		

Tablo 4.7.'te Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeğinin puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir biçimde farklılaşma durumuna ilişkin sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 4.7: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sınıf Düzeyine Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	VK	KT	sd	KO	F	p
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	2095.719	3	698.57	13.3	.000*
	G.İ	29229.868	558	52.38	3	
	Toplam	31325.587	561			
Hayatın Anlamı	G.A	298.605	3	99.53	.98	.401
	G.İ	56586.946	558	101.41		
	Toplam	56885.552	561			
Aile İklimi	G.A	3910.702	3	1303.56	4.05	.007*
	G.İ	179002.820	558	321.37		
	Toplam	182913.522	561			
Hayatın Anlamı	Anlam G.A	99.640	3	33.21	.65	.578
	G.İ	28185.344	558	50.51		
	Toplam	28284.984	561			
Hayatın Arayış	G.A	73.756	3	24.58	.44	.719
	G.İ	30673.313	558	54.97		
	Toplam	30747.069	561			
Aile İçi İlişkisel	G.A	227.105	3	75.70	.59	.618
	G.İ	70781.145	558	127.07		
	Toplam	71008.250	561			
Aile İklimi	Bilişsel Uyum G.A	199.635	3	66.545	4.87	.002*
	G.İ	7620.764	558	13.65		
	Toplam	7820.399	561			
Kuşaklar Arası Otorite	G.A	114.965	3	38.32	1.82	.141
	G.İ	11702.338	558	20.97		
	Toplam	11817.302	561			

*p<.05

Tablo 4.7'de yer verilen örneklem grubundaki kişilerin ergenlerde sosyal medya bağımlılığının sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılaşma gösterip göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi

(ANOVA) sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılığı anlamlıdır [$F_{(3,558)}= 13.33$; $p<.05$]. Anlamlı bulunan farklılığın gerçekleştiği grupları belirlemek amacıyla gerçekleştirilen post-hoc Scheffe analizleri incelenmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların 12. Sınıf ile 9., 10. ve 11. sınıf arasında gerçekleştiği görülmüştür. Başka bir ifadeyle 12. Sınıf öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık puanları 9., 10. ve 11. sınıf öğrencilerine kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir. Geriye kalan sınıf grupları arasındaki farklılığa baktığımızda ise anlamlı olmadığı görülmüştür. Örneklem grubundaki kişilerin hayatın anlamı puanlarının söz konusu sınıf düzeyi değişkenine açısından anlamlı bir farklılaşma durumunu tespit etmek için gerçekleştirilen ANOVA testi işleminin sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)}=.98$; $p>.05$].

Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin aile iklimi puanlarının sınıf düzeyi değişkeni bakımından anlamlı bir düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F_{(3,558)}= 4.05$; $p<.05$]. Anlamlı farklılığın gerçekleştiği grupları belirlemek amacıyla gerçekleştirilen post-hoc Scheffe analizi ile incelenmiştir. Analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların 12. Sınıfa devam öğrenciler ile 10. ve 11. Sınıfa devam eden öğrencileri arasında gerçekleştiği görülmüştür. Başka bir ifadeyle 12. Sınıf öğrencilerinin aile iklimi puanları 10. ve 11. Sınıfına devam edenlerden anlamlı bir düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer sınıflardaki gruplar arasındaki farklılıkların anlamlı olmadığı görülmüştür.

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt ölçeğinin sınıf düzeyi faktörüne göre anlamlı farklılık gösterme durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma anlamlı bulunamamıştır [$F_{(3,558)}= .65$; $p>.05$]. Hayatın anlamı ölçeğinin anlam arayışı alt ölçeğinin puanlarının sınıf düzeyindeki değişkenler bakımından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)}=.44$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu aile içi ilişkisellik ölçeğinin puanlarının devam edilen sınıf düzeyi bakımından anlamlı değişiklik durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma seviyesinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)}=.59$; $p>.05$].

Başka bir değişken olan sınıf düzeyine göre gerçekleştirilen analiz sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin aile iklimi ölçeğinin bilişsel uyum alt boyut puanlarında sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F_{(3,558)}= 4.87$; $p<.05$]. Anlamlı farklılığın grupların hangilerinde gerçekleştiğine bakmak amacıyla post-hoc Scheffe analizi yapılmıştır. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların 10. Sınıfa devam edenler ile 9. ve 11. Sınıfa devam edenler arasında gerçekleştiği görülmüştür. Başka bir ifadeyle 10. Sınıf öğrencilerinin aile iklimi bilişsel uyum puanları 9. ve 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Örneklem grubundaki kişilerin aile iklimi ölçeğinin kuşaklar arası otorite alt ölçeğinin puanlarının değişkeni açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)}=1.82$; $p>.05$].

4.2.3. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeği Puanlarının Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşma Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Tablo 4.8.'de Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının aile tipi değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.8: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Aile Tipine Göre Betimsel İstatistikleri

	G	N	\bar{X}	SS
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	Çekirdek	468	21.49	7.55
	Geniş	74	24.63	6.70
	Tek Ebeveyn	20	19.60	5.84
	Toplam	562	21.90	7.47
Hayatın Anlamı	Çekirdek	468	48.29	10.30
	Geniş	74	47.28	8.81
	Tek Ebeveyn	20	46.35	8.92
	Toplam	562	47.30	10.06
Aile İklimi	Çekirdek	467	120.72	18.07
	Geniş	74	116.70	17.81
	Tek Ebeveyn	20	122.50	18.33
	Toplam	561	119.97	18.07

Hayatın Anlamı	Anlam	Çekirdek	468	24.00	7.26598
		Geniş	74	23.58	6.27892
		Tek Ebeveyn	20	25.65	6.00241
		Toplam	562	24.41	7.10062
Hayatın Anlamı	Anlam	Çekirdek	468	24.28	7.35489
	Arayışı	Geniş	74	23.70	7.60268
		Tek Ebeveyn	20	20.70	7.27722
		Toplam	562	22.89	7.40322
Aile İklimi	Aile İçi İlişkisel	Çekirdek	467	75.56	11.11189
		Geniş	74	73.90	12.40544
		Tek Ebeveyn	20	78.25	9.98881
		Toplam	561	75.90	11.26057
	Bilişsel Uyum	Çekirdek	468	22.62	4.60223
		Geniş	74	23.13	4.37716
		Tek Ebeveyn	20	23.10	5.16975
		Toplam	562	22.95	4.58963
	Kuşaklar Arası Otorite	Çekirdek	468	19.92	3.78808
		Geniş	74	20.79	3.58069
Tek Ebeveyn		20	20.35	2.64127	
Toplam		562	20.35	3.73364	

Tablo 4.9.'da Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığına dair aile tipi değişkenine dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.9: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Aile Tipi Değişkeni Açısından Farklılaşma Durumunu Tespit Etmek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	VK	KT	sd	KO	F	p
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	734.658	2	367.32	6.712	.001*
	G.İ	30590.929	559	5472		
	Toplam	31325.587	561			
Hayatın Anlamı	G.A	127.482	2	63.74	.628	
	G.İ	56758.069	559	101.53		
	Toplam	56885.552	561			
Aile İklimi	G.A	1138.146	2	569.07	1.747	.175
	G.İ	181775.376	559	325.76		
	Toplam	182913.522	561			

Hayatın Anlamı	Anlam	G.A	67.423	2	33.71	.668	.513
		G.İ	28217.561	559	50.47		
		Toplam	28284.984	561			
	Arayışı	G.A	259.352	2	129.67	2.378	.094
		G.İ	30487.717	559	54.54		
		Toplam	30747.069	561			
Aile İklımı	Aile İçi İlişkiselik	G.A	339.275	2	169.63	1.339	.263
		G.İ	70668.974	559	126.64		
		Toplam	71008.250	561			
	Bilişsel Uyum	G.A	19.546	2	9.77	.463	.630
		G.İ	11797.756	559	21.10		
		Toplam	11817.302	561			
Kuşaklar Arası Otorite	G.A	50.658	2	25.32	1.822	.163	
	G.İ	7769.740	559	13.89			
	Toplam	7820.399	561				

Tablo 4.9.'da yer verildiği gibi öğrencilerin sosyal medya bağımlılık puanlarının aile tipine göre farklılaşma durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonuçları incelendiğinde anlamlı fark olduğu görülmektedir [$F_{(2,559)}= 6.712$; $p<.05$]. Anlamlı farklılığın gruplardan hangileri arasında meydana geldiğini belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların aile tipi geniş aile olan öğrenciler ile aile tipi çekirdek ve tek ebeveynli olan öğrenciler arasında gerçekleştiği görülmüştür. Başka bir ifadeyle geniş ailede büyüyen öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık puanları çekirdek aile ve tek ebeveynli ailelerde büyüyen öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer aile tipi grupları arasında meydana gelen farklılığın ise anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Örneklem grubundakilerin hayatın anlamı ölçeğinin puanlarının aile tipi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=.628$; $p>.05$].

Ulaşılan sonuçlara bakıldığında aile iklimi ölçeğinin puanlarının aile tipi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=1.747$; $p>.05$].

Katılımcıların hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutu olan hayattaki anlam puanlarının aile tipi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=.668$; $p>.05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutu olan anlam arayışı puanlarının aile tipi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=2.378$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan aile içi ilişkisellik ölçeğinin puanlarının aile tipi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=1.339$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan bilişsel uyum ölçeğinin puanlarının aile tipi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=.463$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu kuşaklar arası otorite ölçeğinin puanlarının aile tipi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=1.822$; $p>.05$].

4.2.4. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne Eğitimi Değişkeni Bakımından Farklılık Gösterme Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 4.10.'da Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının anne eğitimi değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.10: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne Eğitimine Göre Betimsel İstatistikleri

		G	N	\bar{X}	SS
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	Okur Yazar Değil		18	23.27	7.06
	İlkokul Ortaokul		284	21.90	7.39
	Lise		195	21.53	7.56
	Üniversite ve üstü		65	22.07	7.74
	Toplam		562	22.19	
Hayatın Anlamı	Okur Yazar Değil		18	49.33	9.70
	İlkokul Ortaokul		284	48.37	10.13
	Lise		195	47.27	9.49
	Üniversite ve üstü		65	48.93	11.52
	Toplam		562	48.47	
Aile İklimi	Okur Yazar Değil		18	120.55	17.82
	İlkokul Ortaokul		28	120.38	17.99
	Lise		195	120.94	17.96
	Üniversite ve üstü		65	117.56	18.96
	Toplam		562	119.85	
Hayatın Anlamı	Anlam	Okur Yazar Değil	18	22.00	7.09
		İlkokul Ortaokul	284	23.89	7.29
		Lise	195	23.80	6.87
		Üniversite ve üstü	65	25.66	6.77
		Toplam	562	23.85	
	Anlam Arayışı	Okur Yazar Değil	18	27.33	6.49
		İlkokul Ortaokul	284	24.47	7.49
		Lise	195	23.47	6.99
		Üniversite ve üstü	65	23.27	8.18
		Toplam	562	24.63	
Aile İklimi	Aile İçi İlişkisellik	Okur Yazar Değil	18	75.66	8.50
		İlkokul Ortaokul	284	75.14	11.30
		Lise	195	76.20	11.10
		Üniversite ve üstü	65	74.35	12.25
		Toplam	562	75.33	
	Kuşaklar Arası Otorite	Okur Yazar Değil	18	24.05	4.55
		İlkokul Ortaokul	284	23.19	4.46
		Lise	195	22.42	4.41
		Üniversite ve üstü	65	21.09	5.21
		Toplam	562	22.68	
Bilişsel Uyum	Okur Yazar Değil	18	20.50	3.48	
	İlkokul Ortaokul	284	20.00	3.91	
	Lise	195	20.15	3.50	
	Üniversite ve üstü	65	19.81	3.68	
	Toplam	562	20.11		

Tablo 4.11’de Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeğinin puanlarının Anne Eğitimi değişkeni açısından anlamlılık durumlarının farklılaşmaya ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.11: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne Eğitimi Açısından Farklılaşma Durumlarını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	VK	KT	sd	KO	F	p	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	59.66	3	19.88	.35	.786	
	G.İ	31265.92	558	56.03			
	Toplam		561				
Hayatın Anlamı	G.A	226.31	3	75.43	.74	.527	
	G.İ	56659.23	558	101.54			
	Toplam		561				
Aile İklimi	G.A	567.74	3	189.24	.57	.630	
	G.İ	182345.78	558	327.37			
	Toplam		561				
Hayatın Anlamı	Anlam	G.A	262.39	3	87.46	1.74	.157
		G.İ	28022.58	558	50.22		
		Toplam		561			
	Anlam Arayışı	G.A	348.53	3	116.17	2.13	.095
		G.İ	30398.53	558	54.47		
		Toplam		561			
Aile İçi İlişkisellik	G.A	215.82	3	71.94	.56	.638	
	G.İ	70792.42	558	127.09			
	Toplam		561				
Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	G.A	284.89	3	94.96	4.59	.003*
		G.İ	11532.41	558	20.66		
		Toplam		561			
Bilişsel Uyum	G.A	10.05	3	3.35	.23	.869	
	G.İ	7810.34	558	13.99			
	Toplam		561				

*p<.05

Tablo 4.11’de yer verildiği gibi örneklem grubundaki kişilerin ergenlerde sosyal medya bağımlılığı puanlarının anne eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı

farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = .35$; $p > .05$].

Bu araştırmada elde edilen verilere göre hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = .74$; $p > .05$].

Aile iklimi ölçeğinde yer alan puanlarının anne eğitimi değişkeni açısından anlamlı fark gösterme durumunu ortaya koymak nedeniyle incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = .57$; $p > .05$].

Elde edilen verilere göre hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutu olan anlam alt boyutunun örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne eğitimi değişkeninin açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = 1.74$; $p > .05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutu olan anlam arayışı alt boyutunun örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = 2.13$; $p > .05$].

Elde edilen sonuçlara göre; aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan aile içi ilişkisellik boyutunun puanlarının anne eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = .56$; $p > .05$].

Öğrencilerin aile iklimi ölçeği kuşaklar arası otorite alt boyutunun anne eğitim düzeyine göre farklılaşma durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = 4.59$; $p < .05$]. Farklılığın hangi gruplarda meydana geldiğini incelemek amacıyla post-hoc Scheffe analizi yapılmıştır. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı

farklılıkların annesi üniversite veya üstü eğitim seviyesine sahip kişiler ve annesi ilkokul ve ortaokul eğitim seviyesine sahip olan kişiler arasında gerçekleştiği görülmüştür. Başka bir ifadeyle annesi ilkokul ile ortaokul mezunu olanların kuşaklararası otorite puanları annesi üniversite ve üstü mezunu öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan bilişsel uyum boyutunun puanlarının anne eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = .23$; $p > .05$].

4.2.5. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Babanın Eğitimi Değişkeni Açısından Farklılık Gösterme Durumuna Ait Bulgular

Tablo 4.12.'de Ergenler İçin geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının baba eğitimi değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.12: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Baba Eğitimine Göre Betimsel İstatistikleri

	G	N	\bar{X}	SS
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	İlkokul Ortaokul	241	21.96	7.36
	Lise	230	21.83	7.42
	Üniversite ve üstü	91	21.51	7.92
	Toplam	562	21.83	7.47
Hayatın Anlamı	İlkokul Ortaokul	241	48.54	9.48
	Lise	230	47.81	10.50
	Üniversite ve üstü	91	47.57	10.49
	Toplam	562	48.08	10.06
Aile İklimi	İlkokul Ortaokul	241	121.25	17.32
	Lise	230	120.01	18.87
	Üniversite ve üstü	91	118.24	17.96
	Toplam	562	120.25	18.07

Hayatın Anlamı	Anlam	İlkokul Ortaokul	241	23.86	7.22
		Lise	230	24.20	6.95
		Üniversite ve üstü	91	23.87	7.19
		Toplam	562	24.00	7.10
Hayatın Anlamı	Anlam	İlkokul Ortaokul	241	24.67	7.09
	Arayışı	Lise	23091	23.61	7.69
		Üniversite ve üstü	562	23.69	7.40
		Toplam		24.08	7.40
Aile İklimi	Aile İçi İlişkisellik	İlkokul Ortaokul	241	75.58	10.84
		Lise	230	75.41	11.52
		Üniversite ve üstü	91	75.12	11.77
		Toplam	562	75.44	11.26
Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	İlkokul Ortaokul	241230	22.85	4.48
		Lise	91	22.90	4.47
		Üniversite ve üstü	562	21.83	5.07
		Toplam		22.71	4.58
Aile İklimi	Bilişsel Uyum	İlkokul Ortaokul	241	20.17	3.73
		Lise	230	19.98	3.86
		Üniversite ve üstü	91	19.90	3.41
		Toplam	562	20.05	3.73

Tablo 4.13'te Ergenler İçin Geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının Babanın Eğitimi değişkeni açısından farklılaşma durumunu açıklamaya yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.13: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeğinin Puanlarının Babanın Eğitimi Değişkenine Açısından Farklılaşma Durumunu Ortaya Koymak Amacıyla Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	VK	KT	sd	KO	F	p
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	13.406	2	6.703	.120	.887
	G.İ	31312.181	559	56.015		
	Toplam	31325.587	561			
Hayatın Anlamı	G.A	91.143	2	45.571	.449	.639
	G.İ	56794.409	559	101.600		
	Toplam	56885.552	561			

Aile İklimi	G.A	622.320	2	311.160	.952	.386	
	G.İ	182291.202	558	326.687			
	Toplam	182913.522	560				
Hayatın Anlamı	Anlam	G.A	14.763	2	7.381	.146	.864
	G.İ	28270.221	559	50.573			
	Toplam	28284.984	561				
Hayatın Anlamı	Anlam Arayışı	G.A	148.599	2	74.300	1.35	.258
	G.İ	30598.470	559	54.738	7		
	Toplam	30747.069	561				
Aile İçi İlişkisellik	G.A	14,483	2	7.242	.057	.945	
	G.İ	70993,766	558	127.22			
	Toplam	71008,250	560	9			
Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	G.A	83.676	2	41.838	1.99	.137
	G.İ	11733.62611817	559	20.990	3		
	Toplam	.302	561				
Bilişsel Uyum	G.A	7.030	2	3.515	.251	.778	
	G.İ	7813.368	559	13.977			
	Toplam	7820.399	561				

Tablo 4.13'te belirtilen örneklem grubundaki kişilerin ergenlerde sosyal medya bağımlılığı puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)} = .120$; $p > .05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)} = .449$; $p > .05$].

Aile iklimi ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,558)} = .952$; $p > .05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt boyutunun örneklem grubundaki bireylerin puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu

açıklamak amacıyla için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=.146$; $p>.05$]. Hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutu olan anlam arayışı alt boyutunun örneklem grubundaki bireylerin puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}= 1.357$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu aile içi ilişkisellik ölçeğinin puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,558)}=.057$; $p>.05$]. Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan kuşaklar arası otorite ölçeğinin puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=1.993$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan bilişsel uyum ölçeğinin puanlarının baba eğitimi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}=.251$; $p>.05$].

4.2.6. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Ailenin Aylık Geliri Değişkenine Bakımından Farklılık Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 4.14.'te Ergenler İçin Geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının ailenin aylık geliri değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.14: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Ailenin Aylık Gelirine Göre Betimsel İstatistikleri

	G	N	\bar{X}	SS	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	Ortanın Altı	41	23.14	7.25107	
	Orta	268	21.26	7.55471	
	Ortanın üstü	253	22.23	7.39671	
	Toplam	562	21.83	7.47254	
Hayatın Anlamı	Ortanın Altı	41	46.80	7.59677	
	Orta	268	47.68	10.33732	
	Ortanın üstü	253	48.72	10.12474	
	Toplam	562	48.08	10.06977	
Aile İklimi	Ortanın Altı	41	116.87	15.89056	
	Orta	268	121.24	18.13121	
	Ortanın üstü	253	119.75	18.32054	
	Toplam	562	120.25	18.07294	
Hayatın Anlamı	Anlam	Ortanın Altı	41	23.14	7.24762
		Orta	268	23.74	7.32518
		Ortanın üstü	253	24.41	6.83292
		Toplam	562	24.00	7.10062
Hayatın Anlamı	Anlam Arayışı	Ortanın Altı	41	23.65	6.70302
		Orta	268	23.94	7.60274
		Ortanın üstü	253	24.30	7.31696
		Toplam	562	24.08	7.40322
Aile İçi İlişkisellik	Ortanın Altı	41	74.17	11.24701	
	Orta	268	75.51	10.29144	
	Ortanın üstü	253	75.57	12.23894	
	Toplam	562	75.44	11.26057	
Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	Ortanın Altı	41	23.14	4.95258
		Orta	268	23.22	4.63419
		Ortanın üstü	253	22.10	4.42366
		Toplam	562	22.71	4.58963
Bilişsel Uyum	Ortanın Altı	41	19.26	3.34682	
	Orta	268	20.02	3.77443	
	Ortanın üstü	253	20.20	3.74659	
	Toplam	562	20.05	3.73364	

Bu kısımda, Tablo 4.15.'te Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeğinin puanlarının Ailenin Aylık Geliri değişkeni açısından farklılaşma durumuna ait bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 4.15: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Ailenin Aylık Geliri Bakımından Farklılaşma Durumunu Belirlemek Amacıyla İncelenen ANOVA Testi Sonuçları

	VK	KT	sd	KO	F	p
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	196.567	2	98.284	1.765	.172
	G.İ	31129.020	559	55.687		
	Toplam	31325.587	561			
Hayatın Anlamı	G.A	212.809	2	106.404	1.050	.351
	G.İ	56672.743	559	101.382		
	Toplam	56885.552	561			
Aile İklimi	G.A		2	396.576	1.215	.297
	G.İ	793.152	558	326.381		
	Toplam	182120.371	560			
Hayatın Anlamı	G.A	91.527	2	45.763	.907	.404
	G.İ	28193.457	559	50.436		
	Toplam	28284.984	561			
Hayatın Anlamı	G.A	25.240	2	12.620	.230	.795
	G.İ	30721.830	559	54.959		
	Toplam	30747.069	561			
Aile İçi İlişkisel	G.A	71.764	2	35.882	.282	.754
	G.İ	70936.486	558	127.126		
	Toplam	71008.250	560			
Aile İklimi	G.A	170.841	2	85.421	4.100	.017*
	G.İ	11646.461	559	20.834		
	Toplam	11817.302	561			
Bilişsel Uyum	G.A	31.276	2	15.638	1.122	.326
	G.İ	7789.122	559	13.934		
	Toplam	7820.399	561			

*p<.05

Tablo 4.15'te yer verildiği gibi örneklem grubundaki kişilerin ergenlerde sosyal medya bağımlılığı puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından

anlamli farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}= 1.765$; $p>.05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından anlamli farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}= 1.050$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından anlamli farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,558)}= 1.215$; $p>.05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt boyutunun örneklem grubundaki bireylerin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından anlamli farklılık durumunu açıklamak amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyi anlamli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}= .907$; $p>.05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutu olan anlam arayışı alt boyutunun örneklem grubundaki bireylerin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından anlamli farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)}= .230$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu aile içi ilişkisellik ölçeğinin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından anlamli farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,558)}= .282$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan kuşaklar arası otorite ölçeğinin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından anlamli farklılık durumunu açıklamak amacıyla yapılan için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamli bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,558)}= 4.100$; $p<.05$]. Gruplar arasında gerçekleşen anlamli farklılığı incelemek nedeniyle post-hoc Scheffe analizine başvurulmuştur. Yapılan analizde geliri orta olarak belirten grup ile gelirini oranın üstü olarak belirten grup arasında anlamli farkın

gerçekleştiği görülmüştür. Başka bir ifade ile ailesinin gelirini orta olarak ifade eden grubun puanı gelirini ortanın altı olarak belirten grubun puanına göre anlamlı olarak daha yüksektir. Diğer gruplar arasında anlamlılık durumu görülmemiştir.

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan bilişsel uyum ölçeğinin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(2,559)} = 1.122; p > .05$].

4.2.7. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne-Baba Tutumu Değişkenine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Tablo 4.16.'da Ergenler İçin Geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının anne-baba tutumu değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.16: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne-Baba Tutumuna Göre Betimsel İstatistikleri

	G	N	\bar{X}	SS
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	Aşırı Koruyucu	88	23.22	6.85
	Baskıcı Otoriter	132	23.99	7.62
	İlgisiz	28	22.82	7.55
	Demokratik	251	20.44	7.43
	Mükemmel	63	20.50	6.77
	Toplam	562	21.83	7.47
Hayatın Anlamı	Aşırı Koruyucu	88	48.14	9.42
	Baskıcı Otoriter	132	45.63	10.35
	İlgisiz	28	43.64	11.78
	Demokratik	251	49.33	9.38
	Mükemmel	63	50.14	10.89
	Toplam	562	48.08	10.06
Aile İklimi	Aşırı Koruyucu	88	122.21	19.03
	Baskıcı Otoriter	132	113.12	19.31
	İlgisiz	27	109.48	15.15
	Demokratik	251	124.53	16.12
	Mükemmel	63	120.04	16.46
	Toplam	561	120.25	18.07

Hayatın Anlamı	Anlam	Aşırı Koruyucu	88	23.64	6.51
		Baskıcı Otoriter	132	22.16	7.51
		İlgisiz	28	20.64	8.95
		Demokratik	251	25.25	6.21
		Mükemmel	63	24.88	8.19
		Toplam	562	24.00	7.10
		Anlam Arayış	Aşırı Koruyucu	88	24.50
		Baskıcı Otoriter	132	23.46	7.17
		İlgisiz	28	23.00	8.17
		Demokratik	251	24.08	7.24
		Mükemmel	63	25.25	8.90
		Toplam	562	24.08	7.40
Aile İçi İlişkiselik	Aile İçi İlişkiselik	Aşırı Koruyucu	88	75.60	13.24
		Baskıcı Otoriter	132	71.68	12.47
		İlgisiz	27	69.70	8.47
		Demokratik	251	77.99	9.25
		Mükemmel	63	75.34	11.13
		Toplam	561	75.44	11.26
	Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	Aşırı Koruyucu	88	23.26
		Baskıcı Otoriter	132	23.98	4.61
		İlgisiz	28	23.32	4.73
		Demokratik	251	21.82	4.36
		Mükemmel	63	22.55	4.78
		Toplam	562	22.71	4.58
Bilişsel Uyum		Bilişsel Uyum	Aşırı Koruyucu	88	20.80
		Baskıcı Otoriter	132	19.13	4.34
		İlgisiz	28	18.28	3.04
		Demokratik	251	20.37	3.47
		Mükemmel	63	20.42	3.16
		Toplam	562	20.05	3.73

Bu kısımda, Tablo 4.17’de Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Hayatın Anlamı Ölçeği (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeğinin puanlarının Anne ve Babanın Tutumları değişkeni açısından farklılaşma durumuna ait bulgulara yer almaktadır.

Tablo 4.17: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Anne ve Babanın Tutumları Açısından Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	VK	KT	sd	KO	F	p	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	1407.263	4	351.816	6.550	.000*	
	G.İ	29918.324	557	53.713			
	Toplam	31325.587	561				
Hayatın Anlamı	G.A	2005.569	4	501.392	5.089	.000*	
	G.İ	54879.983	557	98.528			
	Toplam	56885.552	561				
Aile İklimi	G.A	14773.754	4	3693.438	12.213	.000*	
	G.İ	168139.768	556	302.410			
	Toplam	182913.522	560				
Hayatın Anlamı	Anlam	G.A	1212.733	4	303.183	6.238	.000*
		G.İ	27072.251	557	48.604		
		Toplam	28284.984	561			
Hayatın Anlamı	Anlam Arayışı	G.A	184.182	4	46.046	.839	.501
		G.İ	30562.887	557	54.871		
		Toplam	30747.069	561			
Aile İç İlişkiselik	G.A	4387.962	4	1096.990	9.155	.000*	
	G.İ	66620.288	556	119.821			
	Toplam	71008.250	560				
Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	G.A	451.749	4	112.937	5.535	.000*
		G.İ	11365.553	557	20.405		
		Toplam	11817.302	561			
Aile İklimi	Bilişsel Uyum	G.A	283.198	4	70.799	5.232	.000*
		G.İ	7537.201	557	13.532		
		Toplam	7820.399	561			

*p<.05

Tablo 4.17’de yer verildiği gibi örnekleme grubundaki kişilerin ergenlerde sosyal medya bağımlılığı puanlarının anne ve babanın tutumları değişkeninin puanları

açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}= 6.550$; $p<.05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini baskıcı otoriter olarak tanımlayan grubun puanları ile demokratik ve mükemmeliyetçi olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini baskıcı otoriter olarak tanımlayan katılımcıların puanları demokratik ve mükemmeliyetçi olarak tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer sınıf grupları arasındaki farkların ise anlamlı olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmada elde edilen verilere göre hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne-baba tutumu değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}= 5.089$; $p<.05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini demokratik olarak tanımlayan grubun puanları ile baskıcı otoriter olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini demokratik olarak tanımlayan katılımcıların puanları baskıcı otoriter olarak tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki farkların ise anlamlı olmadığı görülmüştür.

Elde edilen veriler ışığında aile iklimi ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne-baba tutumu değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,556)}= 12.213$; $p<.05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini aşırı koruyucu olarak tanımlayan grubun puanları ile ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini aşırı koruyucu olarak tanımlayan katılımcıların puanları ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki farkların durumuna bakıldığında ise ailesinin tutumunu demokratik olarak tanımlayan katılımcılar ile ilgisiz ve baskıcı otoriter

olarak tanımlayan gruplar arasında gerçekleşmiştir. Ailesinin tutumunu demokratik olarak tanımlayan grubun puanları ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayan grupların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Verilerin analizinde hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt boyutu örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne-baba tutumu değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}= 6.238$; $p<.05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini demokratik olarak tanımlayan grubun puanları ile ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini demokratik olarak tanımlayan katılımcıların puanları ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki farkların ise anlamlı olmadığı görülmüştür.

Hayatın anlamı ölçeğinin alt boyutu olan anlam arayışı alt boyutunun örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne-baba tutumu değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}= .839$; $p>.05$].

Elde edilen verilere göre; aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan aile içi ilişkisellik boyutunun puanlarının anne-baba tutumu değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmuştur [$F_{(4,556)}= 9.155$; $p<.05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini demokratik olarak tanımlayan grubun puanları ile ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini demokratik olarak tanımlayan katılımcıların puanları ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayanlara kıyasla anlamlı seviyede daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin aile iklimi ölçeği kuşaklar arası otorite alt boyutunun ortalamalarının anne ve babanın tutumları değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucuna göre

grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}= 5.535$; $p<.05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini baskıcı otoriter olarak tanımlayan grubun puanları ile demokratik olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini baskıcı otoriter olarak tanımlayan katılımcıların puanları demokratik olarak tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer gruplar arasındaki farkların anlamlı olmadığı görülmüştür.

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutlarından bilişsel uyum boyutu puanlarının anne-baba tutumu düzeyine değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}= 5.232$; $p<.05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın belirlemek için tamamlayıcı post-hoc Scheffe analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesinin tutumunu aşırı koruyucu olarak tanımlayan ile ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayan gruplar arasında gerçekleştiği görülmektedir. Ailesinin tutumunu aşırı koruyucu olarak tanımlayan grubun puanı ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek çıktığı sonucu görülmüştür. Diğer gruplar arasındaki farkların durumuna bakıldığında ise elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini demokratik olarak tanımlayan grubun puanları ile baskıcı otoriter olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini demokratik olarak tanımlayan katılımcıların puanları baskıcı otoriter olarak tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

4.2.8. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sosyal Medya Süresi Değişkenine Açısından Farklılık Gösterme Durumuna İlişkin Veriler

Tablo 4.18.'de Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının sosyal medya online süresi değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.18: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sosyal Medya Süresine Göre Betimsel İstatistikleri

	G	N	\bar{X}	SS	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	1-2	49	14.10	4.83	
	2-3	161	19.50	6.51	
	3-4	171	22.40	6.82	
	4+	181	25.48	7.15	
	Toplam	562	21.83	7.47	
Hayatın Anlamı	1-2	49	49.59	11.74	
	2-3	161	50.46	9.89	
	3-4	171	47.47	9.43	
	4+	181	46.14	9.91	
	Toplam	562	48.08	10.06	
Aile İklimi	1-2	49	124.73	20.10	
	2-3	161	122.44	18.33	
	3-4	171	121.12	16.20	
	4+	180	116.26	18.36	
	Toplam	561	120.25	18.07	
Hayatın Anlamı	Anlam	1-2	49	26.38	7.17
		2-3	161	25.85	6.71
		3-4	171	23.50	6.28
		4+	181	22.18	7.60
		Toplam	562	24.00	7.10
	Anlam Arayışı	1-2	49	23.20	8.22
		2-3	161	24.61	8.05
		3-4	171	23.96	7.08
		4+	181	23.96	6.87
		Toplam	562	24.08	7.40
Aile İçi İ.	1-2	49	75.51	13.17	
	2-3	161	76.59	11.63	
	3-4	171	76.90	9.45	
	4+	180	73.00	11.62	
	Toplam	561	75.44	11.26	
Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	1-2	49	21.57	5.46
		2-3	161	22.63	4.41
		3-4	171	23.11	4.17
		4+	181	22.70	4.82
		Toplam	562	22.71	4.58
	Bilişsel Uyum	1-2	49	20.67	4.33
		2-3	161	20.21	3.78
		3-4	171	20.08	3.41
		4+	181	19.71	3.80
		Toplam	562	20.05	3.73

Tablo 4.19’da Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının Sosyal Medya Süresi değişkeni açısından farklılaşma durumuna ait bulgulara yer almaktadır.

Tablo 4.19: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Sosyal Medya Süresine Göre Farklılaşma Durumunu Ortaya Koymak Amacıyla Gerçekleştirilen Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	VK	KT	sd	KO	F	p	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	6266.509	3	2088.836	46.	.000*	
	G.İ	25059.078	558	44.909	513		
	Toplam	31325.587	561				
Hayatın Anlamı	G.A	1766.049	3	588.683	5.9	.001*	
	G.İ	55119.503	558	98.780	60		
	Toplam	56885.552	561				
Aile İklimi	G.A	4754.384	3	1584.795	4.9	.002*	
	G.İ	178159.13	557	319.855	55		
	Toplam	182913.522	560				
Hayatın Anlamı	Anlam	G.A	1466.579	3	488.860	10.	.000*
		G.İ	26818.405	558	48.062	172	
		Toplam	28284.984	561			
	Anlam Arayışı	G.A	88.467	3	29.489	.53	.657
		G.İ	30658.602	558	54.944	7	
		Toplam	30747.069	561			
Aile İklimi	Aile İçi İlişkisellik	G.A	1652.558	3	550.853	4.4	.004*
		G.İ	69355.692	557	124.517	24	
		Toplam	71008.250	560			
	Kuşaklar Arası Otorite	G.A	92.782	3	30.927	1.4	.221
		G.İ	11724.520	558	21.012	72	
		Toplam	11817.302	561			

Bilişsel	G.A	44.058	3	14.686	1.054	.368
Uyum	G.İ	7776.340	558	13.936		
	Toplam	7820.399	561			

*p<.05

Tablo 4.19’da yer verildiği gibi örneklem grubundaki kişilerin ergenlerde sosyal medya bağımlılığı puanları ile sosyal medyada çevrim içi geçirilen süre değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların arasındaki farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = 46.513$; $p < .05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın ortaya koymak nedeniyle post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; anlamlı farklılıkların 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenlerin 1-2, 2 ile 3 saat ve 3-4 saat süre geçirenler öğrenciler arasında gerçekleştiği görülmüştür. Elde edilen anlamlı farklılıkların 4 ve üstü saat sosyal medyada vakit geçirenlerin 1-2, 2 ile 3 saat ve 3-4 saat süre geçirenlere göre anlamı düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki farkların ise 3-4 saat süre geçirenlerin 1-2 saat ve 2-3 saat süre geçirenlere göre daha anlamlı olduğu görülmüştür.

Hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının sosyal medyada çevrim içi olan süre değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu ortaya koymak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların arasındaki farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = 5.960$; $p < .05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığı ortaya koymak nedeniyle post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; anlamlı farklılıkların 2-3 saat sosyal medyada vakit geçirenler ile 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenler katılımcılar arasında gerçekleştiği görülmüştür. 2-3 saat sosyal medyada vakit geçirenlerin hayatın anlamı puanları 3-4 saat, 4 saat ve üstü süre geçirenlerden anlamlı bir düzeyde daha yüksektir.

Elde edilen veriler ışığında aile iklimi ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının sosyal medya geçirilen süre değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların arasındaki farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,557)} = 4.955$; $p < .05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığın açıklamak nedeniyle post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler

incelendiğinde; anlamlı farklılıkların 1-2 saat sosyal medyada vakit geçirenler ile 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenler katılımcılar arasında gerçekleştiği görülmüştür. 1-2 saat sosyal medyada vakit geçirenlerin hayatın anlamı puanları 2-3, 3-4 saat ile 4 saat ve üstü süre geçirenlerden anlamlı bir düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki fark 2-3 saat ve 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenler katılımcılar arasında gerçekleştiği görülmüştür. Diğer sınıf grupları arasındaki farkların ise anlamlı olmadığı görülmüştür.

Bu araştırmada hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt boyutu örneklem grubundaki bireylerin puanlarının sosyal medya süresi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucuna göre grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma seviyesinin anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)} = 10.172$; $p < .05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığa açıklamak nedeniyle post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler incelendiğinde; anlamlı farklılıkların 1-2 saat sosyal medyada vakit geçirenler ile 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenler katılımcılar arasında gerçekleştiği görülmüştür. 1-2 saat sosyal medyada vakit geçirenlerin hayatın anlamı puanları 2-3, 3-4 saat ile 4 saat ve üstü süre geçirenlerden anlamlı bir düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki fark 2-3 ile 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenler katılımcılar arasında gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer sınıf grupları arasındaki farkların ise anlamlı olmadığı görülmüştür.

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutu olan aile içi ilişkisellik boyutunun puanlarının sosyal medya süresi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucuna göre grupların elde ettiği ortalamaların arasındaki farklılaşma düzeyi anlamlı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,557)} = 4.424$; $p < .05$]. Gruplar arasındaki anlamlı farklılığa açıklamak için post-hoc Scheffe analizleri gerçekleştirilmiştir. Anlamlı farklılıkların 3-4 saat sosyal medyada vakit geçirenler ile 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenler katılımcılar arasında gerçekleştiği görülmüştür. Başka bir ifadeyle 3-4 saat sosyal medyada süre geçiren öğrencilerin aile içi ilişkisellik puanları 4 saat ve üstü süre sosyal medyada vakit geçirenler öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki farkların anlamlılık durumuna bakıldığında ise 2-3 saat sosyal medyada süre geçirenlerin puanı 4 saat ve üstü süre geçirenlere göre anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür.

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam arayışı alt boyutunun puanlarının sosyal medya da çevrim içi olan süre değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların arasındaki farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)}=.537$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin kuşaklar arası otorite alt boyutunun puanlarının sosyal medya süresine değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılaşma düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)}=1.472$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin bilişsel uyum alt boyutunun puanlarının sosyal medya süresi değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak nedeniyle incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(3,558)}=1.054$; $p>.05$].

4.2.9. Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkeni Açısından Farklılık Gösterme Durumuna İlişkin Veriler

Tablo 4.20.'de Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının kardeş sayısı değişkeni açısından betimsel verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.20: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Betimsel İstatistikler

	G	N	\bar{X}	SS
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	1	22	19.59	5.18
	2	257	21.23	7.28
	3	190	22.41	8.03
	4	69	23.17	6.93
	5+	24	22.00	7.59
	Toplam	562	21.68	7.47
Hayatın Anlamı	1	22	52.04	9.90
	2	257	47.86	10.06
	3	190	48.64	9.68
	4	69	46.26	11.13
	5+	24	47.70	9.57
	Toplam	562	48.50	10.06

Aile İklimi		1	22	123.18	19.12
		2	257	119.74	18.57
		3	190	120.19	17.61
		4	68	119.79	16.79
		5+	24	124.91	19.30
		Toplam	561	121.562	18.07
Hayatın Anlamı	Anlam	1	22	26.00	5.12
		2	257	24.16	7.32
		3	190	23.91	6.92
		4	69	22.84	7.07
		5+	24	24.58	7.62
		Toplam	562	24.298	7.10
	Arayış	1	22	26.04	6.56
		2	257	23.70	7.50
		3	190	24.73	7.23
		4	69	23.42	7.22
		5+	24	23.12	8.67
		Toplam	562	24.202	7.40
Aile İklimi	Aile İçi İlişkiselik	1	22	77.40	11.60
		2	257	75.40	11.19
		3	190	75.17	11.76
		4	68	74.66	10.38
		5+	24	78.33	10.06
		Toplam	561	76.192	11.26
	Kuşaklar Arası Otorite	1	22	22.86	4.38
		2	257	22.45	4.65
		3	190	22.85	4.46
		4	69	23.01	4.73
		5+	24	23.37	4.82
		Toplam	562	22.908	4.58
Bilişsel Uyum	1	22	20.00	3.79	
	2	257	19.94	3.71	
	3	190	20.08	3.80	
	4	69	20.55	3.32	
	5+	24	19.62	4.55	
	Toplam	562	20.038	3.73	

Tablo 4.21’de Ergenler İçin Geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçekleri puanlarının Kardeş Sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılaşma durumuna ilişkin verilere yer verilmektedir.

Tablo 4.21: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı, Hayatın Anlamı (Lise Formu) ve Aile İklimi Ölçeklerinin Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	VK	KT	Sd	KO	F	p	
Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı	G.A	392.21	4	98.05	1.766	.134	
	G.İ	30933.37	557	55.53			
	Toplam	31325.58	561				
Hayatın Anlamı	G.A	649.16	4	162.29	1.607	.171	
	G.İ	56236.38	557	100.96			
	Toplam	56885.54	561				
Aile İklimi	G.A	792.453	4	198.11	.605	.659	
	G.İ	182121.069	556	327.55			
	Toplam	182913.522	560				
Hayatın Anlamı	Anlam	G.A	197.289	4	49.32	.978	.419
		G.İ	28087.695	557	50.42		
		Toplam	28284.984	561			
Hayatın Anlamı	Anlam Arayış	G.A	253.842	4	63.46	1.159	.328
		G.İ	30493.227	557	54.74		
		Toplam	30747.069	561			
Aile İçi İlişkisellik	G.A	341.195	4	85.29	.671	.612	
	G.İ	70667.055	556	127.09			
	Toplam	71008.250	560				
Aile İklimi	Kuşaklar Arası Otorite	G.A	38.585	4	9.64	.456	.768
		G.İ	11778.717	557	21.14		
		Toplam	11817.302	561			
Bilişsel Uyum	G.A	24.924	4	6.23	.445	.776	
	G.İ	7795.475	557	13.99			
	Toplam	7820.399	561				

Örneklem grubundaki kişilerin Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak için incelenen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}=1.766$; $p>.05$].

Hayatın Anlamı ölçeğinin puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucunda grupların elde ettiği ortalamaların arasındaki farklılık düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}=1.607$; $p>.05$].

Aile İklimi ölçeğinin puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla ANOVA testi sonuçları incelenmiştir. Grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyi anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,556)}=.605$; $p>.05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam alt boyutunun puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}=.978$; $p>.05$].

Hayatın anlamı ölçeğinin anlam arayışı alt boyutunun puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}=1.159$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin alt boyutundan aile içi ilişkisellik puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda grupların elde ettiği ortalamaların farklılık düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,556)}=.671$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin kuşaklar arası otorite alt boyutunun puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak amacıyla gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamalar arasındaki farklılık düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}=.456$; $p>.05$].

Aile iklimi ölçeğinin bilişsel uyum alt boyutunun puanlarının kardeş sayısı değişkeninin puanları açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak nedeniyle

gerçekleştirilen ANOVA testi sonucu açısından grupların elde ettiği ortalamalar arasında farklılık düzeyinin anlamlı bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$F_{(4,557)}=.445$; $p>.05$].

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

İnternet kullanımındaki hızlı artış, yaygınlaşan sosyal medya araçları ve kolay ulaşılan akıllı telefonlar gibi değişimlerle beraber ergenlerde sosyal medya bağımlılığı önemli sorunlara meydan hazırlamıştır. Ergenlerin akademik başarılarına, sosyal çevre ilişkilerine ve aile ilişkilerine olumsuz etkileri olan sosyal medya bağımlılığı birçok araştırmanın çalışma alanı haline gelmiştir. Bu doğrultuda çalışmamızda alt problemlerin araştırmamızda ulaşılan bulguları tartışma ve sonuç kısmında değerlendirmesi yapılmıştır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

5.1.1. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Hayatın Anlamı Değişkeni Arasındaki İlişkilere Dair Sonuç ve Tartışma

Regresyon analizinden elde edilen bulgular hayatın anlamı toplam ve anlam alt boyut değerlerinin doğrusal kombinasyonunun sosyal medya bağımlılığını anlamlı bir düzeyde yordadığını göstermiştir. Hayatın anlamı değişkeninin toplam ve alt boyut puanlarının tümünün sosyal medya bağımlılığı puanlarındaki varyansın yaklaşık %10'unu açıkladığı görülmektedir. Regresyon denklemine giren değerler açısından anlam arayışı değişkeninin sosyal medya bağımlılığını yordamadığı görülmüştür. Hayatın anlamı sosyal medya bağımlılığı değişkeni üzerinde önemli bir etken olduğu söylenebilir. Günümüzde gelişen internet araçlarındaki kullanım oranının artmasının sebeplerinden biri sosyal medya olarak söylenebilir. Sosyal medya kullanımı artık günümüzde günlük rutin haline gelmiş olmaktadır. Bireylerin gittikçe artan sosyal medya kullanım oranları internet kullanımı ile ilgili yayınlanan raporlarda göze çarpmaktadır. We Are Social Dijital (2023) raporunun Türkiye'ye ait verileri bu durumu destekler niteliktedir. Bu rapora göre verilerine göre Türkiyede sosyal medya kullanıcısı 62,55 milyona ulaşmıştır. Türkiye İstatistik Kurumunun yayınlanan 2023 verilerine göre Türkiye'de internet kullanımı %87.1 düzeyine çıkmıştır. Bu oran içerisinde WhatsApp %84.9, YouTube %69 ve Instagram %61.4 olarak en fazla kullanılan medya araçları olmuşlardır (Tüik, 2023).

Frankl (2009: 113) bireyin bu hayattaki anlam arayışını, insanın doğum ile getirdiği bir motivasyon olarak görmektedir. Günümüzde insanlar hayatlarındaki anlam

arayışını veya amacını sosyal medya aracılığı ile keşfetme çalışmaları da söz konusu olabilmektedir. Benzer kaynaklı sebeplerden dolayı ergenlik dönemindeki bireylerin hayatını keşfetme, akranları ile bağlantı halinde olmak adına sosyal medyada geçirdikleri zaman gittikçe artmaktadır. Ergenlik döneminde sosyal medya yönelimin artmasının sebeplerinden biri de bireyin akranları arasındaki kabulünün ve sosyal onay ihtiyacı söz konusu olabilmektedir (Derin ve Bilge, 2016: 37).

Ergenlik dönemindeki birey aynı zamanda kimlik oluşturma sürecindedir. Kendine özgü gelişim özelliklerine sahip olan ergenlik dönemi, fizyolojik, psikolojik ve bilişsel değişimlerin yaşandığı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yetişkinliğe geçiş yapılan ilk evre olmasından dolayı, bireyin çevresine ve kendisine ait seçimleri önemli bir şekilde belirginleşmektedir (Yeşilyaprak, 2002: 85). Bu süreç kolay ulaşılabilir olması ve akranlarıyla ortak bağlantı kurabilir olması gibi nedenlerden dolayı ergenlerin sosyal medya alanlarına yönelimlerini arttırmaktadır. Keşfetme arzusu içerisinde olan ergen birey deneyim ve bilgi edinme kaynağı olarak ilk başvurduğu alanlardan biri sosyal medya olmaktadır. Park ve Baek (2017)'e göre sosyal medya aracılığıyla gerçekleşen sosyal karşılaştırmanın, bireylerin psikolojik iyilik halleri üzerinde etkisi vardır. Sosyal medyada var olan ilgi çekici içerikler de bireyin burada daha fazla zaman geçirmesine neden olmaktadır. Bu alanda geçirilen zamanın birtakım etkileri de söz konusu olmaktadır. Sanal medyanın günlük iletişim şeklinde değişiklikler meydana getirdiği söylenebilir. Görüntülü aramalar, resim ve videoların kendi aralarında paylaşılması gibi durumlar günlük iletişim şekillerinde etkilemiştir.

Ergenlerin sosyal medya alanlarında geçirdiği sürenin artması bağımlılık riskini arttırdığı gibi başka olumsuz sonuçlar da doğurmaktadır. Sosyal medyanın günlük kullanım süresinin fazla olduğu ergenlerde, depresyon düzeylerinin de yüksek olduğu araştırmalar da mevcuttur (Pantic vd., 2012).

5.1.2. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Aile İklimi Değişkeni Arasındaki İlişkilere Dair Sonuç ve Tartışma

Regresyon analizinden elde edilen bulgular aile iklimi toplam ve aile içi ilişkisellik ile kuşaklar arası otorite alt boyut değerlerinin doğrusal kombinasyonunun sosyal medya bağımlılığını anlamlı bir düzeyde yordadığını göstermiştir. Aile iklimi değişkeninin toplam ve alt boyut puanlarının tümünün sosyal medya bağımlılığı puanlarındaki varyansın yaklaşık %12'sini açıkladığı görülmektedir. Regresyon denkleminde giren

değerler açısından bilişsel uyum değişkeninin sosyal medya bağımlılığını yordamadığı görülmüştür.

Literatür incelenmesinde ergenlerin sosyal medya bağımlılıklarını ve aile iklimine dair ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Yayman (2019)'ın aile işlevleri ile sosyal medyanın bağımlılığı arasında yaptığı çalışmasında sağlıklı bulunmayan aile işlevleri ile sosyal medya bağımlılıkları arasındaki ilişkinin pozitif yönde anlamlı seviyede bir ilişki olduğu bulgusuna erişilmiştir. Demir (2016) sosyal medya bağımlılığı ile aile içerisindeki ilişkileri kapsayan ilişkiyi tespit etmek için gerçekleştirdiği araştırmasında ise sosyal medya bağımlılığı ve aile içerisindeki ilişkiler arasında anlamlı farklılaşma olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu çalışmadan yola çıkarak aile ilişkilerinde sınırlı bir iletişim, güçlü olmayan bağlantılar, bireylerin birbirine sunmadıkları destek ve benzeri durumlardan kaynaklı olarak aile bireylerinin sosyal medyada daha fazla vakit geçirmelerine veya bağımlı olmaya yönelttiği düşünülebilir.

Literatür incelemelerinde bu araştırmanın bulgularına benzer bulgulara sahip araştırmalara ulaşılmıştır. Çalışkan ve Özbay (2015)'in ergenler üzerinde yaptığı çalışmasına göre aile içerisinde meydana gelen sorunlardan kaynaklı gerekli düzeyde desteklenemeyen bireyler internette daha fazla vakit geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Mesch (2006) yaptığı bir çalışmasında ergenlik dönemindeki bireyin aile içi çatışmalarının yaşanması ve aile içerisindeki bağlarının zayıflamasının sebebi olarak bireyin sanal dünyada geçirdiği zaman artması olarak görmektedir. Literatür taramalarında araştırmaya benzer sonuçlar gösteren araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmada ulaşılan sonuçlara göre ailenin içerisinde bulunduğu iklim ergenliğin sosyal medya bağımlılığını etkilemektedir. Olumsuz aile iklimi bireyler için sosyal medya bağımlılığına risk teşkil eden durumlar oluşturduğu söylenebilir.

Sosyal medyanın yoğun olarak kullanılması aile içerisinde yaşanan ilişkileri zayıflatıp yüz yüze iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir. Aile içerisinde birlikte geçirilen zaman diliminin yerini sosyal medyada geçirilen zaman almaktadır (Güleç, 2018: 106). Söz konusu durum sosyal medyanın aile bireyleri arasındaki etkileşimi en çok etkilediği alandır. Ergenlerde sosyal medya bağımlılığının gittikçe artması, aile içerisindeki iletişimin giderek azalmasına, sorunların ve huzursuzlukların büyümesine, aile bireylerinin ilişkilerinin zayıflamasına neden olabilmektedir (Yayman, 2019:71). Destekleyici aile ortamları aile bireyleri arasındaki bağları

güçlendirip sosyal medyada geçireceği zamanı birbiriyle geçirmesini sağlamaktadır. Elde edilen Sonuçlara bakıldığında aile iklimi sosyal medyada geçirilen zamanı etkilediği görülmektedir.

5.1.3. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Cinsiyete Dair Bulguların Sonuçlarına Ait Tartışma

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı değişkeni araştırma sonuçları incelendiğinde; katılımcıların sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ve cinsiyete ait bulgular arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kızlara ait sosyal medya bağımlılığının puan ortalamaları düzeyleri yüksek bulunmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşen çalışmalara ulaşmak mümkündür. Literatür taramalarında konuya ilişkin benzer bulgular elde edilen araştırmalara rastlanılmıştır (Hazar, 2011, Ergenç, 2011). Lise düzeyinde öğrencilerle yapılan çalışmada kızların sosyal medya bağımlılık düzeyleri erkeklere nazaran yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yayman, 2019: 50). Yapılan başka bir araştırmanın sonuçlarına baktığımızda sosyal medya bağımlılığı ve cinsiyet değişkenleri incelendiğinde kız ergenlerin bağımlı olma oranı erkeklere göre daha yüksek çıktığı gözlemlenmiştir (Doğrusever, 202: 32). Balcı ve Gölcü (2013)'nün yaptıkları araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre bağımlılık düzeyleri anlamlı bulunmuş ve bu araştırmaya benzer bulgulara ulaştıkları görülmüştür. Üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmaya göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran sosyal medya bağımlılık puanları daha yüksek bulunmuş ve anlamlı bir farklılık elde edilmiştir (Tutgun-Ünal, 2015). Ergenler üzerinde yapılan başka bir araştırmada cinsiyet açısından kızların sosyal medya bağımlılığı puanlarında araştırmamıza benzer sonuçlar elde edilmiş ve anlamlı fark bulunmuştur (Güney ve Taştepe, 2020: 185). Salamci (2020) teknoloji bağımlılığı üzerinde yaptığı bir araştırmasında araştırmamıza benzer sonuçlar elde etmiş olup erkeklerin kadınlara göre teknolojik bağımlılık düzeyleri anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit etmiştir. Bunun yanı sıra Söner ve Yılmaz'ın (2018) yapmış oldukları çalışmada ise sosyal medya bağımlılığının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaması araştırma sonuçlarını desteklememektedir. Ayaz (2016)'ın ergenler üzerinde yaptığı teknoloji bağımlılığı çalışmasında kız ve erkek öğrenciler arasında cinsiyete bağlı bağımlı olma düzeylerinin anlamlı olmadığını ortaya koymuş ve bu yönüyle araştırmamızın sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Kız öğrencilerin sosyal medyada

geçirdikleri süre boyunca erkek öğrencilere göre daha fazla zevk aldığı ve birbirleriyle iletişimde kalma isteklerinin daha yoğun olduğu düşünülebilir. Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında erkek ve kız öğrenciler arasında cinsiyetin bağımlı olma düzeyinde anlamlı bir değişken olduğu söylenebilir. Bu bulguda kız öğrencilerin sanal ortamda bağlantı kurma yönelimi ve paylaşımda bulunma eğilimi daha yoğun olduğu düşünülebilir. Kız öğrencilerin sosyal medyada geçirdikleri süre erkek öğrencilerin geçirdiği süreye göre daha fazla olduğu ve bundan kaynaklı bağımlı olma risklerinin daha yüksek olduğu düşünülebilir.

5.1.4. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı Seviyesi ve Sınıf Düzeyi Değişkenine Dair Elde Edilen Verilerin Sonuçları ve Tartışması

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı değişkeni araştırma sonuçları incelendiğinde; bu araştırmaya katılan bireylerin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin devam edilen sınıf açısından anlamlı farklılık elde edilen sonuca ulaşılmıştır. Bu farklılık 12. devam edenler ile 9., 10. ve 11. Sınıfa devam edenler arasında gerçekleştiği görülmüştür. 12. Sınıf öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık puanları 9., 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Literatür incelemelerine bakıldığında Argın (2013)'ın lise öğrencileri ile yaptığı araştırmada sınıflar arasında sosyal medya tutumlarına göre anlamlı farklılık sonucuna ulaşmıştır. Aynı doğrultuda Cavga (2019)'nın lise öğrencileri ile yaptığı araştırmada sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin katılımcıların sınıf düzeyine açısından anlamlı olarak farklılaştığı gözlemlenmiştir. Durar (2018)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada sınıf düzeyinde bir farklılaşma olduğu sonucuna varmıştır. Öğrenciler üzerinde yapılan başka bir araştırmada katılımcıların ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanları ile sınıf düzeyleri değişkeni arasındaki farklılık anlamlı olduğunu belirlenmiştir (Yılmaz vd., 2014). Salamci (2020) teknoloji bağımlılığı üzerinde yaptığı bir araştırmasında sınıf düzeyi ile teknoloji bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını tespit etmiş ve bu açıdan araştırmamızın sonuçlarını desteklenmeyen nitelikte bir sonuç elde etmiştir. Öğrencilerde zamanla sosyal medya üzerinden takipçi sayısı artırma düşüncesi, sosyal medya aracılığı ile para kazanma isteği (Balcı ve Bekiroğlu, 2019: 37-38) özellikle akran grupları arasında popüler olma isteğinin olması son sınıfa doğru sosyal medyanın kullanımında artışa neden olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda üniversite sınavına giriş dönemi olduğundan gerekli

gördüğü alandaki güncel bilgileri, bölümleri veya üniversiteleri tanımak amacıyla bu mecralarda daha fazla zaman geçirebildikleri düşünülebilir. Öğrencilerin eğitim hayatı devam ederken farklı dönemlerinde farklı ihtiyaçlarından kaynaklı sosyal medya kullanımları arttığı söylenebilir. Bazı gruplar için beğenilme ihtiyacının karşılanması sebebi ile de kullanım oranı arttığı söz konusu olabilir.

5.1.5. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Aile Tipine Ait Bulguların Sonuçlarına Dair Tartışması

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı değişkeni araştırma sonuçları incelendiğinde; katılımcıların sosyal medya bağımlılığı düzeyleri aile tipi değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşturduğu sonuçlara ulaşılmıştır. Bu farklılığın geniş aile tipinde yer alan katılımcıların lehinde olduğu görülmüş, bu aile tipinde yer alan katılımcıların puanlarının ortalamaları daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan literatür incelemelerinde farklı araştırmalarda benzer sonuçlara rastlanılmıştır. Sosyal medya bağımlılığına ilişkin gerçekleştirilen araştırmaların sonucunda ergenlik dönemindeki bireyler ile anne-baba ilişkisi ve sosyal medya bağımlılıklarının bir ilişkisi olduğu görülmektedir (Mc Mahon ve Curtin, 2013; Assunção vd., 2017; Law vd., 2010; Chang vd., 2015). Başka bir araştırmaya göre gençlerde farklı aile tipine göre internet bağımlılığı görülme oranının arttığını tespit etmişlerdir (Li, Garland ve Howard, 2014). Villegas (2013: 12-13)' e göre sosyal medya bağımlılığı, toplumsal katılımı engelleme potansiyeline ve yüz yüze iletişimi olumsuz etkileme etkisine sahiptir. Sosyal medya bağımlılığı aile içerisinde iletişim zayıflığına neden olup, iletişim kurma şekillerine negatif etkileyip, aile içerisindeki ilişkilerin gelişimini engellediği söylenebilir. Başka bir ifadeyle sosyal medya bağımlılığı aile içerisindeki ilişkileri etkilemektedir. Sosyal medya zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldırarak iletişim kurmayı kolay hale getirip bağlantı içerisinde olmayı kolaylaştırırsa da geniş aile tipi ailelerde yüz yüze iletişimi olumsuz etkilediği söylenebilir.

5.1.6. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Anne Eğitim Durumuna İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Anne eğitimi değişkenine göre ergenlerde sosyal medya ait bağımlılıklarının düzeyi incelendiğinde, sosyal medyanın bağımlılığı ile annelerinin eğitimi değişkeni açısından anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmamıştır. Bulgularımızı destekler nitelikte

çalışmalara literatür incelemelerinde rastlanılmaktadır (Gürültü, 2016: 74). Bu araştırmaya paralel olarak bir başka araştırmada sosyal medya ilişkin öğrencilerin tutumları incelenmiştir. Annenin eğitim düzeyi değişkeni açısından sosyal medyaya dair tutumlar ile aralarında anlamlı farklılık elde edilmemiştir (Argın, 2013). Benzer nitelikteki başka bir araştırmada sosyal medya bağımlılığı ve anne baba eğitim seviyesi değişkeni incelenmiş olup herhangi bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Cuma, 2020). Yapılan başka çalışmalarda anne ve baba eğitiminin sosyal medya bağımlılığı açısından aralarında farklılaşmanın olmadığı bulgularına ulaşılmıştır (Durdu, 2019; Atalay, 2014; Argın, 2013). Bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında anne veya babanın eğitim düzeyi fark etmeksizin sosyal medya bağımlılığını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya kullanım bozukluğu hakkında yapılan bir araştırmada anne ve babanın eğitim durumu elde edilen puanlar arasına anlamlı bir sonuç oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Cavga, 2019). Ergenlerde meydana gelen sosyal medya bağımlılıkları anne baba eğitim düzeyinden etkilenmediği bu durum kullanım süresinin kontrol altına alınması gibi kurallar ile ilgili olduğu düşünölebilir. Günümüzde yetişkinlerin eğitim düzeyi fark etmeksizin sosyal medya bağımlılığı geliştirebildikleri ve bağımlı olma riski ile karşı karşıya oldukları düşünöldüğünde sosyal medya bağımlılığı kolay ulaşılabilir olması, bilgi kaynağı olarak ilk başvurulabilen yerlerden biri olması, akıllı telefon cihazları yaygınlaşması, bireyin sanal arkadaşlıklarla etkileşim içerisinde olabilmesi ve benzeri nedenler etkili olduğu düşünölebilir.

5.1.7. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Baba Eğitim Durumunun Bulgularına Dair Sonuçların Tartışması

Baba eğitimi değişkenine göre ergenlerde sosyal medya bağımlılığı düzeyi incelendiğinde, sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin baba eğitimi değişkeni açısından anlamlı farklılık sonucuna ulaşılmamıştır. Literatür incelemelerinde; Gürültü (2016)'nün yaptığı araştırmanın sonuçları göz önünde alındığında, bu araştırmaya paralel olarak baba eğitimi durumuna göre anlamlı bulunmayan bir farklılık görölmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına yakın olarak Argın (2013)'ın bir çalışmasında katılımcıların sosyal medyaya dair var olan tutumlarının babalarının eğitim düzeyi değişkenine açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çevik ve elikkaleli (2010) yaptığı bir araştırmada çalışmamıza benzer bir sonuç olarak ergen

bireylerin internet bağımlılıklarının ortalamaları babanın eğitim açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Arslan ve Günbatar (2012)'ın yaptığı bir araştırmada internet bağımlılığı ile anne baba eğitimi arasında bir bağlantı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarıyla bağdaşmayan babanın eğitim durumuyla farklılık sonucuna ulaşılmış araştırmalarda mevcuttur (Öner, 2015). Baba eğitiminin ergenlerde sosyal medya bağımlılığına önemli bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya araçları günümüzde fazlaca yaygınlaştığı ve bu platformlara ulaşmanın artık çok daha kolay olduğu gözlemlenebilir. Buna benzer sebeplerden anne veya babanın eğitimine bakılmaksızın ergenlerde sosyal medya bağımlılığına bir etkisi olmadığı düşünülebilir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre sosyal medya bağımlılığı baba eğitiminden etkilenmedi söylenebilir.

5.1.8. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Ailenin Aylık Gelirinin Bulgularına Dair Sonuçların Tartışması

Ailenin aylık geliri değişkenine göre ergenlerde sosyal medya bağımlılığı düzeyi incelendiğinde, sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin gelir durumu değişkeni düzeylerine göre anlamlı olan farklılık elde edilmemiştir. Literatür incelemelerinde benzer sonuçlar gösteren araştırmalara ulaşmak mümkündür. Gürültü (2016)'nın yaptığı araştırma sonuçlarına göre kullanılan sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin alt boyutlarından olan duygu durumun düzenlenmesi, tekrarlama ile çatışma alt boyutlarında ailenin aylık gelirine göre gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Argının (2013) lise öğrencileri ile yaptığı araştırmasında ailenin aylık geliri sosyal medya tutumlarına göre anlamlı olmayan bir farklılık sonucu elde etmiştir. Başka bir çalışmada yine benzer sonuçlara rastlanılmıştır: Öner (2015) lise öğrencileri örnekleminde internet bağımlılığı ile ilgili yaptığı araştırmada, lise öğrenimine devam eden öğrencilerin internet bağımlılıkları gelir düzeyi durumuna açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Esen ve Siyez (2011)'in ergenlik dönemindeki öğrencilerle yaptığı bir araştırmada öğrencilerin internet bağımlılıklarından elde ettiği puanların ortalamaları ile ailenin sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı farklılık oluşturmadığına dair sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durum artık günümüzde sosyal medya araçlarına ulaşmak için orta veya yüksek bir gelire gerek duyulmadığı her sosyo-ekonomik seviyedeki bireylerin akıllı telefona ve sosyal medya araçlarına ulaşabilmesi nedenler arasında sayılabilir. We Are Social Dijital (2023) raporunda Türkiye ile ilgili

sosyal medya araçlarının yaygınlaşmasına bakıldığında önceki yıllara göre yüksek düzeyde bir kullanım oranı göze çarpmaktadır. Günümüzde Türkiye’de yaygınlaşan teknolojik araçlar sayesinde sosyal medya uygulamaları daha kolay ulaşılabilir bir duruma gelmiştir. Sosyal medya mecralarına kolay erişim bağımlılık oranını artırdığı söylenebilir.

5.1.9. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumu Bulgularına Dair Sonuçlarının Tartışması

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı araştırma sonuçları incelendiğinde; katılımcıların sosyal medya bağımlılıklarının düzeyleri anne ve babaya dair tutum değişkeni bakımından anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bu farklılığın baskıcı otoriter aile tutumunda yer alan bireylerin lehine olduğu sonucu görülmektedir. Söz konusu aile tutumu tipinde yer alan katılımcıların aldıklarının puanların ortalamaları daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ayaz (2016)’ın yaptığı araştırmada internet bağımlılığı ile otoriter ebeveyn tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Cavga (2019)’ın araştırmasına göre lise öğrenimine devam eden öğrencilerin sosyal medya kullanmalarındaki bozuklukları algılanan anne baba tutumuna açısından farklılaştığı sonucu gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer aile tutumlarına sahip gruplar arasında anlamlılık düzeyi fark edilmiştir. Otoriter tutuma sahip anne baba gruplarında farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Benzer bir konu olarak ele alınabilecek internet bağımlılığı hakkında literatürde yer alan araştırmalar incelenmiştir. Eftekin (2015) ergenlik dönemindeki bireylerin internet bağımlılıklarını incelemek için gerçekleştirdiği çalışmasında anne ve baba tutumlarının öğrencilerin internet bağımlılıkları arasında anlamlı düzeyde fark oluşturduğuna dair sonuçlara ulaşılmıştır. Söz konusu sonuçlar bu araştırmanın sonuçlar ile benzerlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Otoriter anne ve baba tutumunun öğrencileri sanal dünyaya sosyal medya araçlarına yönelttiği sonucu düşünülebilir.

Cuma (2020)’ın ergenler de yaptığı araştırmaya göre annenin otoriter olduğu ailelerde sosyal medya bağımlılığı puanların yüksek olduğu ve anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Otoriter anne babalar da ergenin davranışlarına denetlemeye biçimlendirme eğilimleri fazladır. Kararları genellikle kendilerinin verdiği katı ve dogmatik bakış açısına sahip otoriter ebeveyn ergenlerin ortaya koyduğu ürünleri

değersiz bulan, çocuklarına yeteneksiz gören ve özgüven zedelenmesine neden olan davranışlar sergilemektedirler (Ayaz, 2016: 26). Otoriter aile yapısına sahip ebeveyn tutumlarına maruz kalan ergenlik dönemindeki bireyler, sosyal medyaya daha fazla zaman geçirip bu mecrada sosyalleşmeye ve çevresi ile iletişim kurarak zamanı çoğunu burada geçirmektedirler. Böylece bireyler sosyal medya platformlarını birer kaçış alanı olarak görmektedirler. Geçirilen zamanın fazlalığına bağlı olarak bağımlı olma riskinin yüksek olduğu söylenebilir. Otoriter ve baskıcı anne baba tutumlarının sergilendi ailelerde ergen söz hakkı sahibi olamadığı için kızgınlık ve öfke biriktirdiği duyguları aile içerisinde ifade edememektedir. Ergenlik dönemindeki birey yaşadığı bu durumlardan da kaynaklı olarak sosyal medyada daha fazla zaman geçirmeye ve paylaşımlar yapma eğilimine gireceği söylenebilir. Anne ve baba tutumlarının ergenlerin sosyal medya bağımlılığı üzerinde önemli bir etken olduğu araştırmamızın sonucunda elde edilmiştir. Otoriter ve baskıcı anne baba tutumlarının olduğu ailelerde iletişim ve etkileşim alt düzeydedir, ergen birey bu durumlarda sosyal medya uygulamalara daha fazla başvurup bu mecralarda daha fazla zaman geçirdiği söylenebilir.

5.1.10. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Sosyal Medya Süresi Bulgularına Dair Sonuçlarının Tartışması

Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı değişkeni araştırma sonuçları incelendiğinde; katılımcıların sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin araştırmaya konu edilen değişkenlerden biri olan sosyal medyada online olan süre bakımından anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın 4 saat ve üstü süresince sosyal medyada zaman geçiren bireyler lehinde olduğu sonucu görülmektedir, bu grupta yer alan katılımcıların aldıkları puanlar ortalama açısından daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile bu araştırmada yer verilen ergenlerin sosyal medya bağımlılık ölçeğinden alınan puanların ortalamaları, öğrencilerin gün içerisinde sosyal medyada geçirilen süreye göre karşılaştırılmış, öğrencilerin gün içinde sosyal medyada geçirdikleri zamanın artması sonucunda sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları da arttığı gözlemlenmiştir. Meydana gelen farklılığın da anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Bulgularımızı destekler nitelikte çalışmalara literatür incelemelerinde rastlanılmaktadır (Chung vd. 2019). Koçak ve Traş (2021)'ın 733 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı bir araştırmada sosyal medya

bağımlılığı ve sosyal medyada online süresi arasında anlamlı olan bir farklılık elde etmiştir. Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda 5 saat ve üzeri sosyal medyada vakit geçirenlerin araştırmanın ölçeğinden aldıkları puan daha yüksek çıkmış ve bağımlı olma ihtimallerini yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Doğrusever (2021), yaptığı çalışmada ergenlerde sosyal medyada geçilen süre arttıkça alınan puan ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Tutgut-Ünal ve Deniz (2016: 164)'in gerçekleştirdiği bir çalışmada katılımcı öğrencilerin sosyal medya bağımlılıkları sosyal medyanın günlük kullanım süresi arasında anlamlı düzeyde bir sonuca ulaştığını belirtmektedir. Salamci (2020)'nin yaptığı çalışmada teknoloji bağımlılığı ile internette günlük geçirilen süre arasında araştırmamızın sonuçlarına benzer bir şekilde anlamlı bir farklılık elde etmiştir. İliş (2018) yaptığı çalışmada araştırmamıza benzer sonuçlara rastlamıştır. Ayaz (2016)'ın ergenler üzerinde yaptığı internet bağımlılığı çalışmada günlük internette geçirilen süre arttıkça ergenlerin bağımlı olma düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızın sonucu ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Geçirilen sürelerin fazlalığıyla beraber sosyal medya mecralarında ergenlik dönemindeki bireylerin olumsuz etkilerine maruz kalma riski de artmaktadır. Ergenlerde zaman yönetimi becerileri belirgin seviyede gelişmemiştir (Kirschner ve Karpinski, 2010), gelişmeyen bu becerilerinden dolayı sosyal medyada geçirilen süreye bir kısıtlama getirilmediğinden bağımlı olmayan daha meyilli hale gelmektedirler. Diğer bir deyişle günlük internet kullanım süresi arttıkça, ergenlerin internet ve sosyal medya bağımlılığı düzeyleri de yükselmektedir (Ayaz, 2016: 50). Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında sosyal medyada artması bağımlı olma riski üzerinde önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.11. Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Kardeş Sayısı Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Aile içerisindeki kardeş sayısı değişkeni bakımından ergenlerde sosyal medya bağımlılığı düzeyi incelendiğinde, sosyal medya bağımlılığına ait düzeylerinin kardeş sayısına açısından anlamlı olmayan bir farklılık sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelemelerinde araştırmanın sonuçlarına yakın olarak Ayaz (2016)'ın yaptığı çalışmaya göre internet bağımlılığı ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Cuma (2020) yaptığı çalışmada araştırmamıza paralel sonuçlara ulaşmıştır. Kardeş sayısı değişkeni açısından sosyal medya

bağımlılığı düzeyi anlamlı olmayan bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde ulaşılan sonuçlar araştırmamızın sonuçlarını destekler nitelik taşımaktadır. Benzer başka bir çalışmada kardeş sayısı ve internet bağımlılığı arasında gerçekleştirilen araştırmada ilişki olmadığı sonucu elde edilmiştir (Günüç, 2009). Cavga (2019) yaptığı bir araştırmada ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal medya kullanım bozuklukları ve kardeş sayısı arasında farklılaşmanın olup olmadığı ile ilgili çalışmada farklılaşmanın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan benzer çalışmaların sonuçlarına baktığımızda bu araştırmadan elde edilen bulguları destekler niteliğe sahiptir. Araştırmamızda kardeş sayısı sosyal medya bağımlı üzerinde etkin bir rol oynamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile içerisinde güçlü iletişim faktörü, beraber geçirilen zamanlar sahip olunan alışkanlıklar ve benzeri faktörler bu durumu etkiledi söylenebilir.

5.1.12. Hayatın Anlamı ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Ulaşılan Bulguların Sonuçlarına Ait Tartışması

Hayatın anlamı değişkeni araştırma sonuçları incelendiğinde; katılımcıların hayatın anlamı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrencilerin hayatın anlamı puanları daha yüksek bulunmuştur. Hayatın anlamı ölçeğinin geliştirilmesinde yer alan çalışmalarda hayatın anlamı ile cinsiyet arasına farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir (Steger vd., 2006). Taş (2011) hayatın anlamının cinsiyete göre farklılaşma durumunu incelediğinde, yaşamın anlamı ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bulunan bir farklılık olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Anlam arayış alt boyutunda cinsiyete göre herhangi bir anlamlılık söz konusu olmamıştır. Literatür taramalarında bu araştırmanın anlam arayışı alt boyutu sonuçlarını destekleyen çalışmalara ulaşılmıştır Kakız (2021)'ın öğrencilerle yaptığı bir araştırmasında hayatın anlamı ve amacı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık elde edilmediği sonucuna ulaşmıştır. Demişbaş (2010), Baş ve Hamarta, (2015), Yüksel, (2013) ve Kiang ve Fuligni (2010) yaptıkları araştırmalarında hayatın anlamı ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmış ve bu boyutu ile araştırmamızdaki anlam arayışı alt boyutu ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Demirbaş (2016)'ın üniversite öğrencileri arasında yaptığı çalışmasında hayatın anlamı değişkeninin anlam arayışı alt boyutunda cinsiyete göre herhangi bir farklılaşmanın olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Söz konusu çalışmanın

örnekleme baktığımızda 156'sı kadın, 112'si erkek olmak üzere 268 üniversite öğrencisinden oluştuğu görülmektedir. Bu bakımdan bu çalışmaya benzer bir sonuç elde edilmiştir. Kişinin hayatındaki anlam arayışını açıklamaya çalışırken daha önceki anlamlılık düzeyine bakılması yararlı olabilir (Steger vd., 2006). Bireyin hayatında bir anlam varken dahi anlam arayışı süreci içerisine girebilmektedir. Söz konusu süreçte erkeklerin hayatlarındaki anlamı daha fazla sahiplendikleri düşünülebilir. Araştırmamızda anlam arayış altı boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında erkek ve kız öğrenciler arasında yaşamda anlam arayışları birbirine yakın olduğu düşünülebilir. Araştırmamızın katılımcıları lise öğrencileri olup aralarında yaş farkının yüksek olmadığı düşünüldüğünde anlam arayışı sürecinin bu bakımdan benzer nitelik taşıdığı söylenebilir.

5.1.13. Hayatın Anlamı ve Sınıf Düzeyine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Sınıf düzeyi değişkenine göre hayatın anlamı düzeyi incelendiğinde, hayatın anlamı ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine açısından anlamlı olan bir farklılık göstermediği görülmüştür. Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında sınıf değişkeninin hayatın anlamı üzerinde etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Asiloğulları (2020) lise kademesine devam eden öğrenciler arasında yaptığı araştırmada hayatın anlamı ve amacı değişken açısından sınıf düzeyinin bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bahadır (2019)'ın üniversite öğrencileri arasında yaptığı araştırmasında araştırmamıza benzer sonuçlara ulaşmış olup hayatın anlamı ve sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Saraç, İpek ve Çavuş (2018) üniversite öğrencileri arasında gerçekleştirdiği çalışmada sınıf düzeyi ve hayatın anlamı arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Topuz (2016) 328 üniversite öğrencisi üzerinden gerçekleştirdiği çalışmada farklı sınıflara devam eden öğrencilerin hayatın anlamı ve sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin yaş ortalamaları birbirine yakın olmasından dolayı sınıf düzeyi değişse dahi hayatlarındaki anlam düzeyi değişmediği düşünülebilir. Sınıf düzeyleri fark etmeksizin günümüzde yaygınlaşan teknoloji ile beraber bireylerin istedikleri bilgiye veya araştırmak istedikleri konulara eşit düzeyde bir ulaşabilme imkânına sahiptirler. Bundan kaynaklı

olarak da sınıf düzeyleri arasında farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaştığı düşünülebilir.

5.1.14. Hayatın Anlamı ve Aile Tipi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Örneklem grubundaki kişilerin hayatın anlamı ölçeğinin puanlarının aile tipi değişkenine açısından anlamlı farklılık gösterme durumunu ortaya koymak nedeniyle gerçekleştirilen analizlere baktığımızda grupların elde edilen ortalamaları anlamlı olmadığı görülmüştür. Literatür incelemelerinde benzer sonuçlar gösteren araştırmalara ulaşmak mümkündür. Kakız (2021)'ın hayatın anlamı ve aile tipi değişkeni üzerinde yaptığı araştırmasında, aile tipinin hayatın anlamı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu açıdan araştırmamızın sonuçları ile benzerlik taşımaktadır. Literatür araştırmalarında araştırmamızın sonuçları ile benzerlik göstermeyen araştırmalara da rastlamak mümkündür (Demir ve Murat, 2017). Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında hayatın anlamı sahip olunan aile tipine göre değil de bireysel bakış açılarına bağlı olduğu söylenebilir. Aile tipinin hayatın anlamına bir etkisi olduğu bu çalışmada rastlanılmamıştır. Ailelerin, içerisindeki bireylerin arasında bulunan güçlü bağlar, sağlıklı iletişim ve iyi bir aile iklimi ile birbirinden farklılaştığını düşünüldüğünde hayatın anlamını etki edecek şeyin aile tipi değil aile içerisindeki etkileşim olduğu düşünülebilir.

5.1.15. Hayatın Anlamı ve Anne Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Bu araştırmada elde edilen verilere göre hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının anne eğitimi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterme durumunu açıklamak nedeniyle yapılan analizde grupların ortalamaları anlamlı olmadığı görülmüştür. Asiloğulları (2020) lise kademesine devam eden öğrenciler arasında yaptığı araştırmada hayatın anlamı ve amacı ile anne eğitimi arasında anlamlı olmayan bir farklılık elde etmiştir. Araştırmanın bu sonucu araştırmamızın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmalarda araştırmamızın sonuçlarını desteklemeyen çalışmalarda mevcuttur. Bahadır (2019) üniversite öğrencileri arasında yaptığı çalışmasında hayatın anlamı ve anne eğitim değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu sonucu elde etmiştir.

Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında bireylerin hayatlarındaki anlam arayışları ve aynı zamanda mevcut anlam düzeyleri anne eğitiminden etkilenmediği söylenebilir. Hayatın anlamının şekillenmesinde bireysel çabaların, fikirlerin, düşüncelerin etkili olduğunu varsayarsak bundan yola çıkarak bireylerin hayatlarındaki anlam düzeyleri anne veya baba eğitiminden etkilenmediği düşünülebilir.

5.1.16. Hayatın Anlamı ve Baba Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Hayatın anlamı değişkeni dair araştırma sonuçları incelendiğinde; katılımcıların hayatın anlamı düzeylerinin baba eğitimine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatürde araştırmamızın sonuçları ile benzer sonuçlar elde edilen araştırmalar mevcuttur. Asiloğulları (2020) ergenler arasında yaptığı araştırmasında araştırmamıza benzer sonuçlar elde edip baba eğitimi ile hayatın anlamı arasında bir anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bahadır (2019) üniversite öğrencileri arasında gerçekleştirdiği çalışmasında hayatın anlamı ve baba eğitimi arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında bireylerin hayatlarındaki anlam arayışları ve aynı zamanda mevcut anlam düzeyleri baba eğitimi açısından etkilenmediği söylenebilir. Hayattaki anlamın çoğu zaman kişiye özgü olduğu düşünüldüğünde aile içerisindeki bireylerin eğitim düzeyinden etkilenmediği düşünülebilir. Her birey için hayatlarındaki anlam veya anlam arayışları biriciktir. Bireysel tecrübelerin veya çabaların ürünü olduğunu düşünürsek hayattaki anlam, kişisel aksiyonların ürünü olduğu söylenebilir. Bu durumlardan kaynaklı olarak hayatın anlamı baba eğitiminden etkilenmediği düşünülebilir.

5.1.17. Hayatın Anlamı ve Ailenin Aylık Geliri Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının ailenin aylık geliri değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterme durumunu açıklamak nedeniyle gerçekleştirilen analizinde gruplarından elde edilen ortalamalardaki farklılık bakımından anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik gösteren çalışmalar mevcuttur. Kakız, (2021) yaptığı bir araştırmada hayatın anlamı ve amacı ile aylık gelir değişkeni bakımından anlamlı olan bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Söylemez (2016) 388 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdiği

araştırmasında öğrencilerin hayatı anlamlandırmalarında ailelerin aylık gelirlerinin etki etmediğini sonuçta ulaşılmıştır. Araştırmamızın sonuçları ile benzerlik göstermeyen çalışmalarda mevcuttur. Bahadır (2019) gerçekleştirdiği çalışmasında hayatın anlamı ve ailenin aylık geliri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yüksel (2013) gerçekleştirdiği bir araştırmasında araştırmamızın sonuçları ile benzer bir şekilde hayatın anlamı ve gelir arasında anlamlı bir farklılık olmadı sonuçta sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızda hayatın anlamı bireylerin ailelerin aylık gelirden etkilenmediği bulgularına ulaşılmıştır. Söz konusu durum bireylerin anlam arayış içerisindeyken veya mevcut bir anlama sahipken gelirin dışında kalan etkenlerin etkili olduğu düşünülebilir. Katılımcıların ailelerin aylık geliri dışında kalan faktörlerin yaşamlarını anlamlı kılmada etkili olduğu söylenebilir. Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında birey hayatın anlamaya çalışırken ailenin aylık gelirine bağlı kalmadı düşünülebilir.

5.1.18. Hayatın Anlamı ve Anne Baba Tutumu Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Araştırmamızda elde edilen verilere göre hayatın anlamı ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin anne-baba tutumu değişkenine açısından puanlarının anlamlı farklılık durumunu açıklamak nedeniyle gerçekleştirilen analizin sonunda grupların ulaştığı ortalamaların arasındaki farklılık anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini demokratik olarak tanımlayan grubun puanları ile baskıcı otoriter olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Ailesini demokratik olarak tanımlayan katılımcıların puanları baskıcı otoriter olarak tanımlayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer gruplar arasındaki farkların ise anlamlı olmadığı görülmüştür. Yüksel (2013) gerçekleştirdiği araştırmasında anlam arayış altı boyutunda araştırmamızın sonucu ile benzer bir şekilde ebeveyn tutumuna göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatür araştırmalarında araştırmamızın sonuçlarını desteklemeyen araştırmalarda mevcuttur. Söylemez (2016) üniversite öğrencileri arasında gerçekleştirdiği çalışmasında hayatın anlamı ve anne ve baba tutumları arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ergenlerin kendine güvenen ve daha dengeli ruh sağlığına sahip bir birey olmasının bir yolu, anne ve babanın tutumlarından ve aralarındaki sağlıklı iletişimden geçmektedir (Aydoğan, 2019: 20). Demokratik yapıya sahip ailelerde

bireylerin kişisel tercihlerine, düşüncelerine ve amaçlarına daha önem verildiği söz konusu olabilmektedir. Bireysel çabalar desteklenip önemsemektedir. Bundan yola çıkarak bu tarz aile tiplerindeki bireylerde hayatlarındaki anlama daha kolay ulaşabildikleri ya da sahip olabildikleri düşünülebilir. Demokratik yapıdaki ailelerde birey bağımsız bir kişi olarak değer görmekte ve aynı zamanda bu ailelerde yetişen çocuklar bağımsız bir kişiliğe ve sağlıklı ruhsal gelişme sahip olabilmektedirler.

5.1.19. Hayatın Anlamı ve Sosyal Medya Süresi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Örneklem grubundaki bireylerin hayatın anlamı ölçeğinden elde edilen puanlarının sosyal medyada online olan süre değişkeni bakımından anlamlı farklılık gösterme durumunu açıklamak nedeniyle gerçekleştirilen analizin sonucunda grupların elde ettiği ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Günümüzde internette en çok ziyaret edilen mecralardan biri olan sosyal medya, bireylerin video, yazı veya fotoğraf paylaşımlarının yaptığı ve bu paylaşımlara yorum veya beğenilerin yapıldığı dijital sosyalleşme alanı olarak sosyal medyayı tanımlayabiliriz. İnsanların hayat hikayelerinin bir kesitlerini paylaştığı tecrübelerini yansıttığı kendisinden kesitlerin paylaştığı bir alan olarak kullandığı görülmektedir. Bu araştırmadaki katılımcıların sosyal medyanın sunduğu bu imkanlardan etkilenip hayatlarını anlam katma konusunda bir bakış açısı geliştirdiği veya yön belirlediği söylenebilir. Hayatın anlamı ve amacı arayışında olan birey başvurduğu kaynaklardan biri sosyal medya olduğu söylenebilir. Sosyal medya alanı günümüzde insanların deneyimlerini paylaştığı etkileşimlerin giderek arttığı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler bu etkileşimden faydalanmaya çalışıp hayatın anlamını aramak noktasında bir kaynak olarak gördüğü söylenebilir.

5.1.20. Hayatın Anlamı ve Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Hayatın Anlamı ölçeği ve hanedeki kardeşlerin sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık durumunu gösterip göstermediğini açıklamak nedeniyle gerçekleştirilen analizin sonucunda grupların elde ettiği ortalamalar arasındaki farklılık anlamlı olmadığı sonucu elde edilmiştir. Dursun (2019) yetişkinler arasında gerçekleştirdiği araştırmasında araştırmamızın sonuçları benzer sonuçlar elde etmiştir. Hayatın anlamı

ve kardeş sayısı anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızın sonuçlarını bakıldığında bireylerin hayatlarındaki anlam yaşamını sürdürdükleri ailedeki kişi sayısına göre değişmemektedir. Hayattaki anlam bireysel çabaların veya tecrübelerin ürünü olduğu varsayarsak bundan kaynaklı olarak kardeş sayısından etkilenmedi düşünülebilir. Birey hayatının anlamı arayışında iken kişisel deneyimlere, gözlemlere ve bireysel çabalarının olduğu bir yaşam sürdürürken anlam arayışında kardeş sayısının önemli bir etken olmadığı düşünülebilir. Ergen için hayatın anlamı kardeş sayısından etkilenmediği, aile bireyleri arasındaki güçlü bağlar, sağlıklı anne baba tutumlarından etkilendiği düşünülebilir.

5.1.21. Aile İklimi ve Cinsiyet Değişkenine Ait Elde Edilen Bulguların Sonuçlarının Tartışması

Aile iklimi ölçeği puanlarının cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Söz konusu farklılığın erkek bireyler lehine olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarına benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar olduğu görülmektedir. Turgut (2019: 102) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmaya göre öğrencilerinin aile iklimi özelliklerinin kadın ve erkeklere göre farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bu çalışmada aile iklimi ölçeği ve alt boyutlarının tamamında erkekler tarafından alınan puanlar kadınlar tarafından alınan puanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde kuşaklar arası otoriteyi önemseyen erkek gruplarının da puanların yüksek olduğu araştırmalara ulaşılmıştır (Daldaban, 2021; Bayer 2013). Geleneksel ailelerde kuşaklar arası otorite önemli bir boyut kazanmaktadır. Kuralların büyükler tarafından oluşturulması otoritenin sorgulanamaz olması erkekler tarafından önem verildiği görülmektedir. Söz konusu sebeplerin bu farklılığa etki ettiği düşünülebilir. Geleneksel aile yapılarında erkekler ataerkil yapıyı daha önemseyip hakimiyet kurma anlayışına sahiptirler (Daldaban, 2019: 85). Toplumlar da cinsiyet rollerinin ve kültürel yapıların iletişim biçimleri üzerinde etkisi olmakla beraber davranış tarzlarını da etkileme gücü söz konusu olabilmektedir (Bowles, 2009: 53). Araştırmamızda erkeklerin aile iklimi üzerinde daha etkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de toplumsal cinsiyet rolleri etkin bir şekilde aile iklimini etkilediği düşünülebilir. Araştırmamızda katılan bireylerin ve çalışmanın gerçekleştirildiği çevre geleneksel aile yapılarını sürdürdüğü düşünülebilir. Geleneksel aile tipinde erkek egemen bir yapı

mevcuttur. Baba genellikle evde otorite görevi görmektedir. Bundan kaynaklı olarak çalışmamızın erkekler lehine anlamlı düzeyde farklılaştı düşünülebilir.

5.1.22. Aile İklimi ve Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin aile iklimi puanlarının sınıf düzeyi açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlemlenmektedir. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların 12. Sınıfa devam edenler ile 10. ve 11. Sınıfa devam edenler arasında gerçekleştiği görülmüştür. Literatür araştırmasında Kaplan (2019)'ın üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyi ile aile iklimi arasındaki ilişkiyi araştırmaya konu etmiştir. Söz konusu çalışmada kuşaklar arası otorite ile sınıf düzeyleri arasında anlamlılık gösteren bir ilişki ortaya koymuştur. Aynı çalışmada bu çalışmanın sonuçlarıyla farklılık gösteren sonuçlar da mevcuttur araştırmaya katılanların algıladıkları aile iklimi ile devam ettikleri sınıf arasında anlamlı düzeyde bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Daldaban (2021), üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada sınıf değişkeni ile aile iklimi değişkeni ve alt boyutlarının puanları arasında elde edilen ortalamalar arasında anlamlı olan bir farklılık oluşmadığı sonucuna varmıştır. Bilişsel uyum ve aile içi ilişkisellik boyutlarında farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre sınıf düzeyi yükseldikçe aile iklimim arasındaki puan ortalaması da yükselmektedir. Sınıf düzeyi değiştikçe öğrencilerin yaşları da büyümektedir. Aile ikliminin sınıf düzeyi ile olan ilişkisini düşündüğümüzde sınıf düzeyi arttıkça değişen yaş ve sosyo-kültürel düzey aile ikliminden etkilendiği düşünülebilir.

5.1.23. Aile İklimi ve Aile Tipi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Elde edilen sonuçlara bakıldığında aile iklimi ölçeğinin puanlarını incelediğimizde aile tipi değişkeni açısından anlamlı farklılık durumu belirlemek nedeniyle gerçekleştirilen analizin sonucunda grupların elde ettikleri ortalamalar arasındaki farklılık anlamlı bulunamamıştır. Araştırma bulgularımızı destekleyen nitelikte çalışmalarda mevcuttur. Arslan (2021) gerçekleştirdiği bir çalışmada aile iklimi ve aile tipi değişkeni arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı sonucuna

ulaşmıştır. Sabırlı (2018) tarafından gerçekleştirilen aile tipleri ile ilişkili bir araştırmasında araştırmamıza benzer sonuçlar elde etmiştir. Araştırmamıza göre farklı sonuçlar elde eden araştırmalarda mevcuttur. Kaplan (2019)'nın yaptığı bir araştırmaya göre aile yapısı parçalanmış katılımcıların anlamlı bir şekilde farklılık gösterdi sonucuna ulaşmıştır. Çeçen üniversite öğrencileri arasında gerçekleştirdiği çalışmada ailelerinin baskıcı otoriter, koruyucu ile demokratik ve hoşgörülü tutumlara sahip öğrenciler arasında anlamlı düzeyde bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Turgut (2019) aile iklimi ile ilgili üniversite öğrencileri arasında 541 kişinin katıldığı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışmada farklı aile tipleri incelenmiş olup geniş aileye sahip öğrencilerin çekirdek aile içerisinde olanlara nazaran hayatla daha fazla bağ kurdukları ve anlam yükledikleri sonucuna ulaşmıştır. Her ailede bireylerin aile dinamiklerini etkilediği, değişime uğrattığı aynı zamanda dolaylı veya doğrudan aile dinamikleri aile fertlerini hayat boyu etkilemektedir (Gönül, Baş-Işık ve Şahin-Acar, 2018: 166). Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında bireylerin duygusal tepki verme, aile bireyleri arasındaki iletişim, ilgi verme ve sevgiyi gösterme gibi faktörlerin aile tipine göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Aile iklimi ailelerin içerisinde hissettikleri atmosfer olarak düşünüldüğünde aile iklimini etkileyen faktörün aile tipinin değil aile içerisindeki iletişim şekillerin, aile bireylerinin aralarında kurdukları bağ ve uyum, sağlıklı ilişkiler, güven, sevgi ve benzerleri durumların etkili olduğu düşünülebilir. Ailelerin sahip olduğu dinamikler biyolojik, ekonomik, sosyolojik ve aile içi iletişim gibi nedenlerden etkilenebilir (Kaplan, 2019: 41). Öğrencilerin aile içerisindeki düşüncelerini, duygularını daha iyi ifade edebildiği güven ilişkisine daha iyi geliştirildiği ve akranlarıyla daha sağlıklı ilişkiler geliştirebilmesi aile tipinden değil de anne baba tutumlarından etkilendiği söylenebilir.

5.1.24. Aile İklimi ve Anne Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Aile iklimi ölçeğinde yer alan puanların anne eğitimi değişkeni açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak nedeniyle gerçekleştirilen analizin sonucunda grupların elde ettikleri ortalamaların arasındaki farklılık anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır. Daldaban (2021), üniversite öğrencileri üzerine yaptığı bir araştırmada anne eğitimi ve aile iklimi arasında bu çalışmaya benzer sonuçlara ulaşmıştır. Söz konusu çalışmada aile iklimi ve anne eğitimi arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Turgut

(2019: 104-105) yaptığı bir çalışmada anne eğitim düzeyine göre aile iklimi ölçeğinin boyutları arasında anlamlı farklılaşma olmadığı sonucunu tespit etmiştir. Bu bakımdan araştırmamıza benzer sonuçlar elde etmiştir. Literatürde araştırmamıza benzerlik göstermeyen sonuçlara ulaşılmış araştırmalarda mevcuttur. Kaplan (2019) gerçekleştirdiği araştırmasında aile iklimi toplam puanları ve alt boyutları olan aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum boyutlarında anlamlı düzeyde bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatür taramaları anne eğitim düzeyinin bazı aile içi ilişkileri etkilediği de söz konusu olmuştur. Aile içerisindeki iletişimin işlevselliği aynı zamanda aile içerisindeki roller anne eğitimi ile anlamlı farklılık sonucuna ulaşan araştırmalarda mevcuttur (Karaca vd., 2013). Çalışmamızın bulguların sonuçlarına göre aile bireyleri arasındaki ilişkilerde kuşaklar arasındaki uyum, duygusal bağlantıların kurulmasında anne eğitim düzeyinin önemli bir etken oluşturmadığı düşünülebilir. Bu çalışmada anne eğitiminin lise düzeyinde olduğunu belirten katılımcıların puan ortalamaları en yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmamıza katılan ergenlerin birbirlerine yakın çevre yaşantıları sürdürdüğü ve benzer aile iklimine sahip olduğu düşünülebilir.

5.1.25. Aile İklimi ve Baba Eğitimi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Aile iklimi değişkenine dair araştırma sonuçları bakıldığında; katılımcıların aile iklimi düzeylerinin baba eğitimine göre anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelemelerinde bu çalışmaya benzer sonuçlara sahip araştırmalar mevcuttur. Kaplan (2019) aile iklimi ile ilgili farklı değişkenler ile yaptığı araştırmada babanın eğitim durumuyla ilgili anlamlı bir farklılık söz konusu olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Daldaban (2021), Erkiner (2012) ve Turgut (2019)'un gerçekleştirdiği araştırmasında araştırmamızın sonuçlarına benzer sonuçlara ulaşp baba eğitiminin aile iklimi üzerinde bir etkisinin olmadığı anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Akyüz (2018) yaptığı araştırmanın bulgularından yola çıkarak baba eğitim düzeyinin ailenin işlevselliklerinde ve iç ilişkilerinde anlamlı farklılaşma göstermediği bulgusu elde etmiştir. Baba eğitim düzeyinin aile iklimini, aile içerisindeki rolleri, kuşaklar arası otoriteyi, bilişsel uyumu ve benzeri gibi durumları etkilediği ve bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermeyen çalışmalarda mevcuttur. Literatür incelemelerinde bazı araştırmalarda baba eğitim düzeyinin aile içerisindeki rollerin işlevini etkilediği sonucuna ulaşmıştır (Karaca vd.,

2013). Özyürek (2004) yaptığı bir araştırmasında üniversite ve lise düzeyinden mezun olan ebeveynlerin daha alt kademedeki mezun olanlara göre daha demokratik tutum sahibi olduklarını aile iklimini etkilediğini belirtmektedir. Çalışmamızın sonuçlara bakıldığında aile ikliminin baba eğitiminden etkilenmedi babanın aile içerisindeki tutumlarından etkilendi düşünülebilir. Çalışmamızda aile ikliminin otoriter koruyucu ve demokratik tutumlar sergileyen anne babaların tutumlarından etkilendi sonuçlarına ulaşmıştır. Aile iklimini etkileyen aile içi ilişkisellik, kuşaklar arası otorite ve bilişsel uyum olduğu düşünüldüğünde ebeveynlerin ergenlere karşı davranış biçimleri, tutumları ve benzeri yaklaşımlar söz konusu durumu etkilediği düşünülebilir. Aile iklimini oluşturulan güven ortamı, aile içi uyumun etkilediği düşünülebilir.

5.1.26. Aile İklimi ve Ailenin Aylık Geliri Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Aile iklimi ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının ailenin aylık geliri değişkenine açısından anlamlı farklılık durumunu açıklamak nedeniyle yapılan analizin sonucunda grupların elde ettikleri ortalamaların arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Literatür taramalarında bu araştırma sonuçları ile benzer nitelik gösteren araştırmalarda mevcuttur. Kaplan (2019) üniversite öğrencileri arasında gerçekleştirdiği araştırmasında aile iklimi aylık gelirden etkilenmediği aralarında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Arslan (2021) anne, baba ve okul öncesi çocuklar üzerinde gerçekleştirdiği bir araştırmasında aile iklimi ile gelir arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre aile iklimi ailenin gelirinden etkilenmediği görülmektedir. Aile iklimi aile içerisindeki iletişim, aile bireyleri arasındaki saygı, birbirlerine sağladıkları psikolojik destek gibi durumlardan etkilendiği aylık gelirden etkilenmedi söylenebilir. Araştırmamıza katılan katılımcıların ailelerinin iklimini etkileyen faktörün ailenin geliri değil, aile içi ilişkiler, aile bireylerin birbirlerine sunduğu sevgi, aile içerisindeki güven duygusu, kişisel gelişimlerine katkısı, kültürel geçmişi ve benzeri faktörlerin etkilediği düşündükleri söylenebilir. Ailenin aylık geliri kuşaklar arası otoriteyi, aile içi ilişkileri ve bilişsel uyumu etkilemediği söylenebilir.

5.1.27. Aile İklimi ve Anne ve Baba Tutumu Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Elde edilen veriler ışığında aile iklimi ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarına bakıldığında anne ve baba tutumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterme durumunu ortaya çıkarmak nedeniyle yapılan analizinde grupların elde ettiği ortalamalar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Yapılan analizler incelendiğinde; elde edilen anlamlı farklılıkların ailesini aşırı koruyucu olarak tanımlayan grubun puanları ile ilgisiz ve baskıcı otoriter olarak tanımlayan grup arasında gerçekleşmiştir. Karabeyser (2013) ebeveyn tutumları üzerine yaptığı araştırmada demokratik anne ve baba tutumuna göre yetiştirilen öğrencilerin baskıcı ve otoriter olarak yetiştirilenlere göre kişisel gelişimlerini daha iyi tamamladıkları ve daha sağlıklı bir yaşam amacına sahip olduklarına sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızda aile ikliminin anne baba tutumlarından etkilendiği bulgulara ulaşılmıştır. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada öğrencilerin aile içi çatışmalardan etkilendiği söz konusu çatışmaların depresyon, alkol kullanımı gibi sorunların yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Turner ve Copiec, 2006). Tunç ve Tezerin (2016) lise öğrencileri ile yaptığı bir araştırmaya göre otoriter anne babanın tutumları benlik saygısını etkilediği sonuçlara ulaşılmıştır. Olumlu aile iklimine sahip ailelerde yetişen bireyler, ailenin üyeleriyle daha sağlıklı kimlik bağı kurdukları bundan kaynaklı olarak yüksek düzeyde ve rahat bir yaşam sürdürmektedirler (Bakır Demir vd., 2021). Aile içerisindeki psikolojik atmosfer olarak aile iklimini tanımladığımız da bununla beraber ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları iletişimin de çok önemli bir faktör olduğu ele alınabilir. Kuşaklar arası ilişkileri ve aile içi ilişkilerini belirleyen önemli etken iletişimdir. Aile içerisinde meydana gelen problemlerin aile bireylerin hayatlarını doğrudan olumlu veya olumsuz etkilediği aynı zamanda saldırganlık, öfke, uyumsuz davranış sorunlarına ve düşük akademik başarıya neden olabildiği tespit edilmiştir (Kargı ve Akman, 2007: 33). Ergenlerin kendisini destekleyen veya baskıcı otoriter tutum sergileyen aile içi ilişkilerden, anne ve baba tutumlarından ve buna bağlı olarak aile ikliminden etkilendiği söylenebilir. Ergenlik dönemindeki birey yapıcı, pozitif tutumlara sahip ailelerin yaklaşımlarından olumlu etkilenip daha güçlü bir kişilik gelişimi, sağlıklı çevre ilişkileri oluşturacağı söylenebilir.

5.1.28. Aile İklimi ve Sosyal Medya Süresi Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Aile iklimi ölçeğinin örneklem grubundaki bireylerin puanlarının sosyal medyada online olan süre değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermeme durumunu ortaya koymak sebebiyle gerçekleştirilen analizin sonucunda gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Literatür incelenmesinde aile iklimi ve sosyal medya ile ilgili bir çalışma tespit edilememiştir. Bu çalışmanın bulguları göz önüne alındığında söz konusu aile ikliminin sosyal medyada geçirilen zaman üzerinde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bireylerin sosyal medyada geçirdikleri süreyi düşündüğümüzde aile içerisinde sağlıklı ilişkilerin olmadığı, güçlü bağların olmadığı ve sağlam bir iletişimin söz konusu olmadığı ailelerde sosyal medya süresinin arttığı düşünülebilir. Ergenlik dönemindeki bireylerde aile içerisinde kurulamayan güçlü bağ bireylerin sanal ortamda daha fazla zaman geçirmesini sebep olabilmektedir. Sosyal medyada daha fazla vakit geçiren birey böylece hayatındaki problemleri ailesiyle paylaşmak yerine sosyal medya çevresiyle paylaş bilmektedir. Cavgı (2019: 3)'ya göre yapılan araştırmalar incelendiğinde lise öğrencileri sorun yaşamaları durumlarında aile bireyleri ile paylaşmak yerine sosyal medya üzerinde takipleştiği arkadaşlarıyla paylaşmaktadır. Birey zamanla sosyal medyada kendini daha iyi ifade ettiğini düşünmektedir. Demir (2016: 45) ergenlerin aile bireyleri ile zaman geçirirken bile sosyal medyayı düşündüklerini söylemektedir. Bireyler bazı zamanlarda aile iklimi içerisinden sağlayamadığı doyumunu sosyal medya aracılığıyla kendisini iyi hissettiği etkileşimlere girip, paylaşımlar yaparak akran çevresinden sağlayabilir. Bu etkenleri sosyal medya süresi üzerinde etkili olabileceği düşünülebilir. Olumsuz aile iklimi ergenlerin akademik başarılarının düşmesine neden olabilmektedir. Akademik başarısı düşen birey sosyal medyada daha fazla zaman geçebilmektedir nitekim Durar (2018) gerçekleştirdiği araştırmasında sosyal medya bağımlılığı ile akademik başarı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki düzeyi olduğu sonucunu elde etmiştir. Ergenlerin ait hissetmedikleri aile iklimi içerisinde yaşamını sürdürürken sosyal medyada daha fazla süre geçirdiği düşünülebilir.

5.1.29. Aile İklimi ve Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Bulguların Sonuçları ve Tartışması

Aile iklimi ölçeği puanlarının kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermeme durumunu ortaya koymak sebebiyle gerçekleştirilen analizin sonucunda grupların elde ettiği ortalamalar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. Arslan (2021) aile iklimi üzerinde yaptığı bir çalışmada aile eğitimi ile sahip olunan çocuk sayısı arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucuna varmıştır ve bu sonuç söz konusu bu araştırmanın bulgularını destekleyen niteliktedir. Çalışmamızın sonuçlarına benzerlik göstermeyen araştırmalarda mevcuttur. Kaplan (2019) gerçekleştirdiği bir araştırmasında bir kardeş, iki kardeş ve üç veya daha fazla kardeş kardeş sayısı bulunan ailelerde aile iklimi anlamlı bir düzeyde farklılaştı sonucu elde etmiştir. Elbir (2000)'in lise öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada kardeş sayısı arttıkça aile içerisindeki desteğin düştüğünü tespit etmiştir. Aile kendi içinde eş, ebeveyn ve kardeş sisteminden oluştuğu gibi farklı sorumluluk ve roller bütünü olarak da karşımıza çıkmaktadır (Caprara vd., 2004). Çalışmamıza katılan bireylerde aile içerisindeki kardeşler birbirini etkilese de aile iklimi üzerinde kardeş sayısının etkili olmadığı düşünülebilir. Aile içi ilişkileri etkileyen fakat aile iklimini etkilemeyen bir faktör olduğu düşünülebilir. Aile de bireyler birbirlerinin gelişimlerini ve iyi hallerini yükseltmek isterlerse rol ve sorumluluklarını yerine getirirken sağlıklı bir yol izlemeleri ile mümkün olduğu söylenebilir.

Araştırmada ergenlerde sosyal medya bağımlılığı hayatın anlamı ve aile iklimi ile yakından ilgili olduğu saptanmıştır. Günümüzde akıllı telefonlar gibi araçlar kullanılarak sosyal medyaya kolay ve hızlı ulaşma imkanının olması sosyal medya bağımlılığı risk barındırdığı söylenebilir.

Geçmiş yıllara göre daha fazla yaygınlaşan ve gelişen sosyal medya araçları maddi kazanç elde etmek gibi buna benzer amaçlar içinde kullanılmaktadır. Kullanıcılar alışveriş yapmak gibi bir amaçla için de sosyal medya araçlarını kullanmaktadırlar Bu durumda bireylerin sosyal medya uygulamalarında daha fazla vakit geçirmelerine neden olmaktadır. Sosyal medya alanları bireyler açısından gün geçtikçe daha cazip hale gelmektedir. Bundan kaynaklı olarak ergenler arasında online olarak geçirilen süre artmaktadır. Bağımlılığa risk teşkil eden bu türden olumsuz durumların varlığı

değişken zamanlı aralıklarla ergenlerde bağımlılık durumlarının takip edilmesinin önemli olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak gerçekleştirilecek yeni araştırmalar ile ergenlerde sosyal medya bağımlılığının takip edilmesi ve buna bağlı olarak önlemlerin hayata geçirilmesi önem arz ettiği değerlendirilebilir. Hayata geçirilecek önlemler, bağımlılığın önemli bir sorun haline gelmeden önce zaman ve maddi olarak önemli kazançlar sağlayacağı söylenebilir.

5.3.Öneriler

Katılımcı bireylerin sosyal medya bağımlılıkları, aile iklimi ve hayatın anlamı düzeyleri nicel araştırma yöntemi açısından incelenmiştir. Araştırmada ele alınan durumun daha geniş açıdan incelenmesi için nitel ve karma yöntemler birlikte kullanılabilir.

Bu çalışmada katılımcı bireylerin sosyal medya bağımlılıkları, aile iklimi ve hayatın anlamı düzeyleri belirli değişkenlerle olan ilişkisi incelenmiştir. Değişken sayısı artırılıp veya farklı değişkenlere göre de incelenebilir.

Bu çalışmadan sosyal medya bağımlılığı ve sosyal medyada geçirilen zaman arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya mecralarını geçirilen süre arttıkça sosyal medya bağımlısı olma riski artmaktadır. Ebeveynlerin hem kendileri için hem de ailenin diğer bireyleri için sosyal medyada geçirdikleri zamana saat veya dakika sınırı getirerek bu durumu kontrol altına alabilirler.

Eğitim kurumlarında ebeveynlere aile içi iletişim, problem çözme yöntemleri ve aile içerisinde birlikte yapılacak etkinlikler konularına bilgilendirme yapılabilir. Sosyal medya bağımlılığı açısından risk grubundaki öğrencilere yönelik grupla psikolojik danışma uygulamaları yapılabilir.

Zamanın çoğunu sosyal medyada geçiren öğrencilerin okullarda sosyal kültürel etkinliklere daha fazla katılımlarını sağlanması ve ailece yapılabilecek sinema, tiyatro, müzelerde vakit geçirmek gibi etkinliklere zaman ayırmaları için yönlendirmeler yapılabilir.

Aile içerisinde aile bireyleri tarafından birbirlerini destekleyici tutumlar, davranışlar ve aile içi iletişiminin sağlıklı bir düzeyde tutulması için aktiviteler önerilir. Birbirleriyle daha fazla vakit geçiren aile bireyleri bu yönüyle sosyal medya bağımlılığı riskinin azaltabilirler.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2021). *Yaşamın anlam ve amacı*. İstanbul: Say.
- Akpınar, Ş. N. (2021). *Genç yetişkinlerde aile iklimi ile duygu durumları arasında sahte benlik algısının aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aktaş, G. (2015). Türkiye’de sosyoloji çalışmalarına genel bakış. *Sosyoloji Konferansları*, 52: 419- 441.
- Akyüz, A. (2018). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile aile içi iletişim ve yalnızlık algısı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alonso-Tapia, J. (2012). *Evaluacion psicopedagogica y orientacion educativa*. Madrid: Sintesis.
- Altunok, D. (2021). *İşin anlamının prososyal örgütsel davranışa ve hayatın anlamına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Altuntaş, S. (2018). *Ergenlerde iyi oluşun yordayıcısı olarak yaşamda anlam, minnettarlık ve affedicilik* (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Argın, S. F. (2013). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi (Çekmeköy örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, A. (2021). *Okul öncesi ve ilkokullarda uygulanan değer odaklı aile eğitim programının anne babalık becerilerine, aile iklimine ve değer odaklı yaşama etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Asiloğulları, A. (2020). *Lise öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile hayatın anlam ve amacını sorgulama davranışları arasındaki ilişkinin*

değerlendirilmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Assunção, R. S., Costa, P., Tagliabue, S., & Mena Matos, P. (2017). Problematic facebook use in adolescents: associations with parental attachment and alienation to peers. *Journal of Child and Family Studies*, 26(11): 2990-2998.

Atalay, R. (2014). *Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki (Bahçelievler ilçesi örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Avcı, R., & Güçray, S. S. (2010). An investigation of violent and nonviolent adolescents family functioning, problems concerning family members, anger and anger expression. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 10(1): 65-76.

Ayaz, B. (2016). *Ergenlerde teknoloji bağımlılığının bazı psikososyal değişkenlerle ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydoğan, Z. (2019). *Ergenlere yönelik din eğitiminde hayatın anlamı (imam hatip liseleri düzeyi örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Bahadır, Z. (2019). *Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yaşamın anlamı ile bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Bakır-Demir, T., Reese, E., Şahin-Acar, B. ve Tursel, E.G. (2021). Türk genç, orta yaşlı ve yaşlı yetişkinlerin dolaylı aile hikayeleri: aile hikayeleri refahla ilişkili midir?. *Bellek ve Biliş Uygulamalı Araştırma Dergisi*, 10(3): 412-424.

Balcı, Ş., ve Gölcü, A. (2013). Facebook Addiction among university students in Turkey: "Selcuk University Example." *Journal of Turkish Studies*, 1(34): 255-278.

- Baş, V. ve Hamarta, E. (2015). Üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29): 369-391.
- Baybek, H. ve Yavuz, S. (2005). Muğla üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14: 73-95.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8): 101-129.
- Bayhan, V. (2011). Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı. XIII. Akademik bilişim konferansı bildirileri. *Akademik Bilişim, Malatya*, 917-924.
- Bernard, C., & Shea, J. (2013). *Family heart of humanity*. United Kingdom: Cambrigde Scholars.
- Björnberg, A., & Nicholson, N. (2007). The family climate scales: development of a new measure for use in family business research. *Family Business Review*, 20(3): 229-246.
- Bowles, T. (2009). A comparison of two measures of communication and the communication style of university students. *E-journal of Applied Psychology*, 5(1): 53-56.
- Brassai, L., Piko, B. F., & Steger, M. F. (2011). Meaning in life: is it a protective factor for adolescents psychological health ? *International Journal of Behavioral Medicine*, 18(1): 44-51.
- Bruns, A., & Bahnisch, M. (2009). Social media: tools for user-generated content social drivers behind growing consumer participation in user-led content generation. *State of the Art*, 1: 1-60.
- Bulut, E. (2021). *Genç, yetişkin ve yaşlılarda hayatın anlamı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2011). *Aile sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Cantero-García, M., & Alonso-Tapia, J. (2017). Evaluation of the family climate

created by the management of behavioral problems, from the perspective of the children. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 15(42): 259-280.

Caprara, G. V., Regalia, C., Scabini, E., Barbaranelli, C., & Bandura, A. (2004). Assessment of filial, parental, marital, and collective family efficacy beliefs. *European Journal of Psychological Assessment*, 20(4): 247-261.

Cavga, Z. (2019). *Lise öğrencilerinde aile yaşam doyumu ile psikolojik dayanıklılık ve sosyal medya kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Chang, F. C., Chiu, C. H., Miao, N. F., Chen, P. H., Lee, C. M., & Chiang, J. T. Pan, Y. C. (2015). The relationship between parental mediation and internet addiction among adolescents and the association with cyberbullying and depression. *Comprehensive Psychiatry*, 57(1): 21-28.

Chung, K., Morshidi, İ., Yooung, L.C., & Thian, K.N. (2019). The role of the dark tetrad and impulsivity in social media addiction: findings from malaysia. *Personality and Individual Differences*, 143: 62-67.

Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M., & Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research on parenting: the case for nature and nurture. *The American Psychologist*, 55: 218-232.

Coren, E., Barlow, J., & Stewart-Brown, S. (2002). Systematic review of the effectiveness of parenting programmes for teenage parents. *Journal of Adolescence*, 26: 79-103.

Cuma, Y. (2020). *Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı, ruhsal sorunlar ve sosyal beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Cüceloğlu, D. (1994). *İnsan ve davranışı: Psikolojinin temel kavramları*. İstanbul: Remzi.

- Çalış, N. (2019). *Ergenlik döneminde bulunan öğrencilerin aile ilişkilerinin okul yaşamına yansımaları ve okul sosyal hizmeti* (Yayınlanmamış yüksek doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çalışkan, Ö. ve Özbay, F. (2015). 12-14 Yaş aralığındaki ilköğretim öğrencilerinde teknoloji kullanımı eksenli yabancılaşma ve anne baba tutumları: Düzce ili örneği. *Journal of International Social Research*, 8(39).
- Çamur, Z. (2014). *Yaşamda anlam ve dindarlık ilişkisi (Geç ergenlik dönemi)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.
- Çaynak, S. (2021). *Tidal modele dayalı psikiyatri hemşireliği yaklaşımının bedensel engelli yetişkin bireylerde hayatın anlamı ve baş etme düzeyine etkisi: bir eylem araştırması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çeçen, A. R. (2008). Öğrencilerinin cinsiyetlerine ve ana baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3): 415-431.
- Çetin, Ö. Z. (2022). Geçmişten günümüze Türkiye sinemasında sosyo-kültürel değişim sürecinde aile olgusuna genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Sanat Araştırmaları*, 1(2): 149-169.
- Çevik B.G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3): 225-240.
- Daldaban, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin romantizm ve eş seçimi tutumları ile aile iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Dalkılıç, M. (2006). *Lise öğrencilerinin ana- baba ve ergen ilişkilerinde algıladıkları problem çözme ve iletişim becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Das, A. K. (1998). Frankl and the realm of meaning. *The Journal of Humanistic Education and Development*, 36(4): 199-211.
- Değirmenci, E. ve Demirli, C. (2019). Çekirdek veya geniş ailede yetişen bireylerde sosyal onay ihtiyacı ile benliğin farklılaşması arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 2(1): 79-95.
- Demir, R. ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *OPUS Toplum Araştırmaları Dergisi* 7(13): 347-378.
- Demirbaş, N. (2016). Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlam ve yaşam amaçları arasındaki ilişki. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 6(1), 133-141.
- Demirbaş, N. ve İşmen Gazioğlu, E. (2015). Yaşamda anlam ölçeği (lise formu): Türkçe geçerlik ve güvenilirliği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(33): 42-60.
- Demircioğlu, H., Şahin, F. T ve Günindi, Y. (2011). Anne babaların görüşlerine göre aile işlevleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1): 92-106.
- Derin, S. ve Bilge, F. (2016). Ergenlerde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş düzeyi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal* 6(46):35-51.
- Dinçel, E. (2006). *Ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri ve psikolojik problemler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğrusever, C. (2021). Ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1): 23-42.
- Duran, E. ve Kurt, M. (2019). 2023 Eğitim vizyonuna ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 3(1): 90-106.
- Durar, E. (2018). *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının depresyon ve sosyal fobi ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kars.

- Durdu, A. (2019). *Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Dursun, N. (2019). *Evli ve bekar bireylerin yaşamın anlamı ve maneviyat düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Durualp, E. ve Çiçekoğlu, P. (2013). Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin internet bağımlılığı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1): 29-46.
- Düzenli, F. (2011). *Geleneksel Türk ailesindeki dönüşümün sosyal politikaya etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eftekin, P. (2015). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Elbir, N. (2000). *Lise 1. sınıf öğrencilerinin sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ergenç, A. (2011). *Web 2.0 ve sanal sosyalleşme: facebook örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkiner, D. (2012). *Lise 1. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Esen E. ve Siyez M. D. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psikososyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36): 127-138.
- Feyzioğlu, S. ve Kuşcuoğlu, C. (2011). Tek ebeveynli aileler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 26(26): 97-110.
- Frankl, V. (2009). *İnsanın anlam arayışı*. İstanbul: Okyanus.
- Frankl, V. E. (2016). *Hayatın anlamı ve psikoterapi*. (V. Atayman, çev.). İstanbul: Say.
- Frankl, V. E. (2018). *Anlam istenci logoterapinin temelleri ve logoterapi uygulamaları*. (M. Yalçınkaya, çev.). İstanbul: Öteki.
- Fuchs, C. (2016). *Sosyal medya: Eleştirel bir giriş*. Ankara: Notabene.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç.
- Gittins, D. (2012). *Aile sorgulanıyor*. İstanbul: Pencere.
- Gladding, S. T. (2012). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları* (İ. Keklik ve İ. Yıldırım, Çev.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Gönül B., Baş H.I., Acar B.Ş., (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50): 165-20.
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4): 191-197.
- Güleç, V. (2018). Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2(1): 105-120.
- Güney, M. ve Taştepe, T. (2020). Ergenlerde sosyal medya kullanımı ve sosyal medya bağımlılığı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2): 183-190.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*

(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Gürmen, S. (2016). *Teknoloji bağımlılığı, ailemiz ve çocuklarımız. 3. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi*. İstanbul: Yeşilay.

Gürsakal, N. (2009). *Sosyal ağ analizi*. Bursa: Dora.

Gürültü, E. (2016). *Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hallaç, S. ve Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 6(2): 142-153.

Hanyun, H. (2011). *Social media addiction among adolescents in Urban China: an examination of sociopsychological traits, uses and gratifications, academic performance and social capital* (Yayınlanmamış doktora tezi). Chinese University, Hong Kong China.

Hatipoğlu, H. B. (2009). Sosyal medya ve ticaret hayatına etkileri. *CIO Club Dergisi*, 71-74.

Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı: bir alan çalışması. *İletişim, Kuram ve Araştırma Dergisi*, 11(32): 151-175.

İliş, A. (2018). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Kakız, S. (2021). *Hayatın anlamı ve amacı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide dini başa çıkmanın aracılık rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Kaplan, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi, kuşaklararası ilişkiler ve aile uyumunun değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans

tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana.

Karaca, M. (2007). *Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elâzığ örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.

Karaca, S., Barlas, Ü., Onan, N. ve Öz, Y. C. (2013). 16-20 Yaş grubu ergenlerde aile işlevleri ve kişilerarası ilişki tarzının incelenmesi: bir üniversite örnekleme. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3): 139-146.

Kargı, E. ve Akman, B. (2007). Üniversiteli gençlerin bakış açısıyla aile içi sorunlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(1): 31-38.

Kartol, A., Söner, O., & Griffiths, M.D. (2023). The relationship between psychological distress, meaning in life and life satisfaction in the COVID-19 pandemic. *Anales De Psicologia/ Annals Of Psychology*, 39(2): 197-206

Kavikondala, S., Stewart, S. M., Ni, M. Y., Chan, B. H., Lee, P. H., Li, K. K., & Lam, W. W. (2016). Structure and validity of family harmony scale: an instrument for measuring harmony. *Psychological Assessment*, 28(3): 307-318.

Keskin, E. B. (2020). *Kentleşme ve ailenin değişimi*. İstanbul: DBY.

Kılıç, S. (2018). *Üniversite öğrencilerinde pozitif şemaların iyi oluş ve psikolojik belirtileri yordaması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kızılkaplan, A. (2018). *Sosyal medya bağımlılık türleri. II. Marmara Lisansüstü İletişim Öğrencileri Kongresi*, 13-15. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Kiang, L., & Fuligni, A. (2009). Meaning in life as a mediator of ethnic identity and adjustment among adolescents from Latin, Asian, and European American backgrounds. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(11): 1253-64.

Kirschner, P. A., & Karpinski, A. C. (2010). Facebook and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6): 1237-1245

- Koç, M. ve Karabatak, M. (2011). *Sosyal ağların öğrenciler üzerindeki etkisinin veri madenciliği kullanılarak incelenmesi, 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*. Fırat Üniversitesi, Elâzığ.
- Koçak, M. ve Traş, Z. (2021). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ile sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ve yaşamın anlamı arasındaki yordayıcı ilişkiler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(3)*: 1618-1631.
- Köroğlu, E. (2022). *DSM- 5- TR tanı ölçütleri başvuru el kitabı Amerikan Psikiyatri Birliği*. Esenkal: Ankara
- Kula, M. D., Ekşi, H. ve Demirci, İ. (2018). Aile Uyum Ölçeği'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(1)*: 97-106.
- Kula, T. (2019). İrvin Yalom, varoluşsal psikoterapi ve din. *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(20)*: 216-23.
- Law, D. M., Shapka, J. D. & Olson, B. F. (2010). To control or not to control? Parenting behaviours and adolescent online aggression. *Computers in Human Behavior, 26(6)*: 1651-1656.
- Li, W., Garland, E. L. & Howard, M. O. (2014). Family factors in internet addiction among Chinese youth: a review of English- and Chinese-language studies. *Computers in Human Behavior, 31*: 393-411.
- Lin L.Y., Orsmond, G.I., Coster W.J. & Cohn E.S. (2011). Families of adolescents and adults with autism spectrum disorders in Taiwan: the role of social support and coping in family adaptation and maternal well-being. *Research in Autism Spectrum Disorders, 5(1)*: 144-156.
- Livingstone, S. (2008). Taking risky opportunities in youthful content creation: teenagers' use of social networking sites for intimacy, privacy and self-expression. *New Media ve Society, 10*: 393-411.
- Mc Mahon, C. & Curtin, C. (2013). The social networks of young people in ireland with experience of long-term foster care: some lessons for policy and practice.

Child and Family Social Work, 18(3): 329- 340.

Mesch, G. S. (2006). Family relations and internet: exploring a family boundaries approach. *The Journal of Family Communication, 6(2): 119-138.*

Müftüler, H. G. (2019). Parsons sistem teorisi açısından kuşaklar arası ilişkilerde çatışma ve dayanışma. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 3(2): 100-135.*

Niermann, C., Krapf, F., Renner, B., Reiner, M. & Woll, A. (2014). Family health climate scale (fhc-scale): development and validation. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 11(30): 2-14.*

Öner, K. (2015). *Lise öğrencisi ergenlerde depresyon, internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Özbeş, D. S. (2010). Okul öncesi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 21(21): 9-18.*

Özçağlayan, M. (1998). *Yeni iletişim teknolojileri ve değişim*. Alfa: İstanbul.

Özdemir, M. Ç. (2007). Toplumsal değişme karşısında aile ve okul. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(2): 185-20.*

Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., Nasıroğlu S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(4): 566-589.*

Özsoy, T. (2009). *Fastfood'dan facebook'a: internet bağımlılığı*. XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri. Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

Öztürk, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi ve anne babaya bağlanma biçimleri ile özgüven düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences, 3(1): 9-22.*

Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*

(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Pantic, I., Damjanovic, A., Todorovic, J., Topalovic, D., Bojovic-Jovic, D., Ristic, S. & Pantic, S. (2012) Association between online social networking and depression in high school students: behavioral physiology viewpoint. *Psychiatria Danubina*, 24: 90-93.

Park, S.Y. & Baek, Y.M. (2017). Two faces of social comparison on facebook: the interplay between social comparison orientation, emotions, and psychological well-being. *Computers in Human Behavior*, 79(1): 83-93.

Parlak, S. (2014). *Yüksek Öğrenim Kredi Yurtlar Kurumunda barınan kız öğrencilerin yaşam anlam düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Polat, R. (2017). Dijital hastalık olarak nomofobi. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 1(2): 164- 172.

Popa, E. M. (2019). The influence of family climate on the attitude toward school of high school students. *Journal of Education Studies*, 125: 37-54.

Sabirli, A. (2018). *Türkiye ve Azerbaycan toplumlarında aile tutumunun bireyin kendi kişilikleriyle ilgili ara inançlarını nasıl etkilediğinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sağlam, M. (2011). *Boşanma sürecinde olan ailelerdeki çocukların aile algılarının ve sorunlarının resimler aracılığı ile incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Salamci, M.B. (2020). *Ergenlerde teknoloji bağımlılığının anne-baba tutumları ve duygusal zekâ ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Sanders, M. R., Kirby, J. N., Tellegen, C. L. & Day, J. J. (2014). The triple p-positive parenting program: a systematic review and meta-analysis of a multi-level system of parenting support. *Clinical Psychology Review*, 34(4): 337-357.
- Seligman, M.E.P. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: an introduction. *American Psychologist*, 55(1): 5-14.
- Sezer, S. (2012). Yaşamın anlamı konusunda kuramsal ve psikometrik çalışmalar açısından bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1): 209-227.
- Sharabi, A., Levi, U. & Margalit, M. (2012). Children's loneliness, sense of coherence, family climate and hope: developmental risk and protective factors. *The Journal of Psychology*, 146(1-2): 61-83.
- Soner, O. (2000). Aile Uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğilim Bilimleri Dergisi*, 12(12): 249-260.
- Söner, O. ve Yılmaz, O. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13): 61-74.
- Söylemez, A. (2016). *Manevi zekanın yaşamın anlamı ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Stack, D. M., Serbin, L. A., Enns, L. N., Ruttle, P. L. & Barrieau, L. (2010). Parental effects on children's emotional development over time and across generations. *Infants and Young Children*, 23: 52-69.
- Steger, M.F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1): 80-93.
- Steger, M. F. (2012). Making meaning in life. *Psychological Inquiry*, 23(4): 381-385.

- Steger, M. F., Kashdan, T. B., Sullivan, B. A., & Lorentz, D. (2008). Understanding the search for meaning in life: personality, cognitive style, and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *Journal of Personality*, 76(2): 199-228.
- Steger, M. F., Oishi, S., & Kashdan, T. B. (2009). Meaning in life across the life span: levels and correlates of meaning in life from emerging adulthood to older adulthood. *The Journal of Positive Psychology*, 4(1): 43–52.
- Steger, M.F., Frazier, P., Oishi, S. & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1): 80-93.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (sixth edition)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Taş, İ. (2011). *Öğretmenlerde yaşamın anlamı, yaşam doyumu, sosyal karşılaştırma ve iç-dış kontrol odağının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Tokat, L. (2014). *Anlam sorunu*. Ankara: Elis.
- Topuz, İ. (2016). Yaşamın anlamı ve din: gençler üzerinde bir araştırma. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, 1(4): 540-560.
- Tunç, A. ve Tezer, E. (2016). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25).
- Turgut, T. (2019). *Üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turner, A.H. & Kopiec, K. (2006). Exposure to interparental conflict and psychological disorder among young adults. *Journal of Family Issues* 27(2): 131-158.
- Türk Dil Kurumu. (2022). *Büyük Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr>

- Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Programı. (2021). *Teknoloji yerinde yeterince*.
https://tbm.org.tr/media/kitaplar/TBM_yetiskin_teknoloji_icerik_web.pdf
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2023). *İstatistiklerle Aile 2022 raporu*.
<https://data.tuik.gov.tr>
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2023, Ağustos), Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407)
- Uzbay, İ.T. (2009). Madde bağımlılığının tarihçesi, tanımı, genel bilgiler ve bağımlılık yapan maddeler. *Türk Eczacılar Birliği Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 5-15.
- Ünal, A.T. (2015). *Sosyal medya bağımlılığı: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, A.T. ve Deniz, L. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının incelenmesi. *Route Educational and Social Science Journal* 3(2): 155-181.
- Van Steijn, D. J., Oerlemans, A. M., Van Aken, M. A. G., Buitelaar, J. K., & Rommelse, N. N. J. (2015). The influence of parental and offspring autism spectrum disorder (asd) and attention-deficit/hyperactivity disorder (adhd) symptoms on family climate. *Journal of Child and Family Studies*, 24(7): 2021-2030.
- Vefa Doğan, M. (2021). *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı belirtilerinin ve sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Villegas, A. (2013). The influence of technology on family dynamics. *Proceedings of The New York State Communication Association*, 2012(10): 1-17.
- Vural, M.E. (2021). *Hayatın anlamı, dindarlık ve ruh sağlığı ilişkisi: bir karma yöntem araştırması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yalom, I. (2018). *Varoluşcu psikoterapi*. (Z. İyidoğan Babayiğit Çev.). İstanbul: Pegasus.
- Yang, S.C. & Tung, C.J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23: 79-96.
- Yanığbaş, R.E. (2023). *Öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılık düzeylerinin sportif aktivite ve farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yavuz, S. ve Özmete, E. (2012). Türkiye’de genç bireyler ve ebeveynleri arasında yaşanan sorunların “aile yapısı araştırması” sonuçlarına göre değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29): 9-27.
- Yayman, E. (2019). *Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı oyun bağımlılığı ve aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, B. (2020). *E-spor oyuncularının algıladıkları sosyal destek, aile iklimi ve yetişkin bağlanma stillerinin oyun bağımlılığı üzerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ. ve Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1): 133-144.
- Yüksekbilgili, Z. ve Akduman, G. (2015). Kuşaklara göre işkoliklik. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(19): 415-440.
- Yüksel, R. (2013). *Genç yetişkinlerde aşk tutumları ve yaşamın anlamı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- We Are Social (2023). *Global Dijital 2023: Turkey*. <https://datareportal.com/reports/digital-2023-turkey>

White, F. A. & Matawie, K. M. (2004). Parental morality and family processes as predictors of adolescent morality. *Journal of Child and Family Studies*, 13(2): 219-233.

EKLER

EK-1: Etik Kurul Kararı

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-20292139-050.04-2400015467
Konu : Etik Kurul Kararı (Mehmet ÇETKİN)

29.04.2024

Sayın Mehmet ÇETKİN
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

"Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Yaşam Anlamı ve Aile İklimi ile İlişkisinin İncelenmesi" başlıklı araştırmanızla ilgili başvurunuz, kurulumuzun 25.03.2024 tarihli ve 2024/02 sayılı toplantısında değerlendirilerek araştırmanızın etik açıdan uygun bulunduğuna katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Kadir CANATAN
Kurul Başkanı

Ek: Mehmet ÇETKİN

Belge Doğrulama Kodu: MPPHDCM

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <https://ubys.izu.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Halkalı Caddesi No: 281 Küçükkemce/İstanbul

Bilgi için :

Selda Şenol

Yeminli Katip

Telefon No:

Faks No:

Telefon No:

e-Posta:

İnternet Adresi:

Direkt Hat:

Keş Adresi: izu@hs01.kep.tr

Istanbul Zaim Üniversitesi	ETİK ONAY BELGESİ	Doküman No	ET-FR-675
		İlk Yayın Tarihi	27.11.2023
		Revizyon Tarihi	22.12.2023
		Revizyon No	01
		Sayfa	1/1

Tarih	25.03.2024
Sayı	2024/02
Araştırmanın Niteliği	Yüksek Lisans Tezi-Bilimsel Araştırma
Araştırmanın Adı	<i>Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Yaşam Anlamı ve Aile İklimi ile İlişkisinin İncelenmesi</i>
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı	Mehmet ÇETKİN
Danışman Adı Soyadı	Doç. Dr. Durmuş ÜMMET
Karar	UYGUNDUR

(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'nun kararı tavsiye niteliğinde olup, Üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacını taşımaktadır.)

(Katıldı)
Prof. Dr. Kadir CANATAN
Başkan

(Katıldı)
Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ
Başkan V.

(Katıldı)
Prof. Dr. Mustafa ATEŞ
Üye

(Katıldı)
Prof. Dr. Beytullah KAYA
Üye

(Katıldı)
Prof. Dr. Ayşe Nefise BAHÇECİK
Üye

(Katıldı)
Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU
Üye

(Katıldı)
Av. Bilal ŞAMAT
Üye

Kurul Yeminli Kâtibi Selda ŞENOL

Dokümantasyon Onayı Prof. Dr. İbrahim GÜNEY Yönetim Sistemleri Tems.
Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: 4MMAPU9 Belge Takip Adresi: <https://ubys.izu.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

EK-2: Demografik Bilgi Formu

Değerli katılımcı;

Bu çalışma, Sabahattin Zaim Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans kapsamında tez araştırması için veri toplamayı amaçlamakta olup, Doç. Dr. Durmuş ÜMMET danışmanlığı ile Mehmet ÇETKİN tarafından yürütülmektedir. Araştırmada sizden kimlik belirleyici herhangi bir bilgi istenmemektedir. Anketleri cevaplandırırken lütfen, maddeleri dikkatlice okuyup size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz ve belirtildiği şekilde değerlendiriniz. Anketlere vereceğiniz cevaplar tamamen gizli kalacak olup yalnızca araştırmacı tarafından değerlendirilerek elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlar kapsamında kullanılacaktır.

Araştırmaya gönüllü katılımınız ve samimi cevaplarınız için teşekkürler

1. Cinsiyet: Kız Erkek
2. Hangi sınıfa devam ediyorsunuz?
 9. Sınıf 10. Sınıf 11. Sınıf 12. Sınıf
3. Aile Tipinizi Nasıl Tanımlarsınız:
 Çekirdek Aile Geniş Aile Tek Ebeveynli Aile
4. Annenizin eğitim durumu nedir?
 Okur-yazar değil İlkokul-Ortaokul Lise Üniversite ve üstü
5. Babanızın eğitim durumu nedir?
 Okur-yazar değil İlkokul-Ortaokul Lise Üniversite ve üstü
6. Ailenizin aylık geliri aşağıdaki seçeneklerden hangisine uygundur?
 Düşük Ortanın Altı Orta Ortanın üstü Yüksek
7. Anne babanızın size karşı genel tutumunu hangisi en iyi tanımlar:
 Aşırı koruyucu Baskıcı/otoriter İlgisiz Demokratik Mükkemeliyetçi
8. Günde kaç saat sosyal medya kullanıyorsunuz?
 1-2 saat 2-3 saat 3-4 saat 4 ve üstü
9. Siz dahil kaç kardeşsiniz?
 1 2 3 4 5 ve üstü

EK-3: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği Örnek Maddeler

Açıklama; Saygıdeğer katılımcı, aşağıda verilen ifadeleri <i>son 1 yıldaki sosyal medya (MySpace, Facebook, Bebo, LinkedIn, Tumblr, Bloglar, Instagram, WhatsApp, Viber, Line, Tango, Snapchat, Wikipedia, Podcast Apple iTunes, Forumlar, YouTube, Twitter, vb.) kullanımınızı düşünerek işaretleyiniz.</i>		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen/ara sıra	Çoğunlukla	Her zaman
		1	2	3	4	5
1	Sosyal medyayı kullanmadığımda sinirli, endişeli veya üzgün olurum.					
2						
3	Sosyal medyayı çok kullandığım için sinema, tiyatro, müzik, spor gibi diğer etkinliklere veya hobilerime zamanım kalmıyor.					
4						
5						
6	Sosyal medya kullanımımı kontrol etmeye, azaltmaya veya durdurmaya çalışırken zorlanıyorum.					
7						
8						
9	Sosyal medyada harcadığım süre yüzünden insanlarla (aile, arkadaş ve sosyal çevre) ilişkilerimde ciddi çatışmalar yaşıyorum.					

EK-4: Hayatın Anlamı Anketi Örnek Maddeler

Açıklama: Saygıdeğer katılımcı, Aşağıda ailelerin yaşadığı birtakım deneyimler anlatılmaktadır. Sizden kendi ailenizi düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen, size en çok uyan beş seçenekten birini işaretleyiniz.		Kesinlikle yanlış	Çoğunlukla yanlış	Biraz yanlış	Ne doğru ne yanlış	Biraz doğru	Çoğunlukla doğru	Kesinlikle doğru
		1	2	3	4	5	6	7
1	Hayatımın anlamının bilincindeyim							
2								
3								
4	Hayatımın belirgin bir amacı var.							
5								
6								
7	Daima hayatımı önemli hissettirecek bir şey arıyorum							
8								
9								
10	Hayatımda bir anlam arıyorum.							

EK-5: Aile İklimi Ölçeği Örnek Maddeleri

Açıklama: Saygıdeğer katılımcı, Aşağıda ailelerin yaşadığı birtakım deneyimler anlatılmaktadır. Sizden kendi ailenizi düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen, size en çok uyan beş seçenekten birini işaretleyiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
		1	2	3	4	5
1	Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerledir.					
2						
3						
4						
5	Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.					
6						
7						
8						
9	Yaşça daha büyük olanlar, yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyile yakından ilgilenir.					
10						
11						
12						
13	Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler					
14						
15						
16						
17	Zor durumlarla etkili bir biçimde başa çıkarız.					
18						
19						
20						
21	Beklenmeyen durumlarla mücadele etmekte kötüyüzdür.					
22						
23						
24						
25	Kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar.					
26						
27						
28						
29	Çoğu konu üzerinde benzer görüşlerimiz/bakış açılarımız vardır.					
30						
31						
32						
33	Hayata dair değerlerimiz çok benzerdir.					
34						

Ek-6: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Sizi Mehmet ÇETKİN ve Doç. Dr. Durmuş ÜMMET tarafından yürütülen “Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Yaşam Anlamı ve Aile İklimi ile İlişkisinin İncelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı; ergenlerin sosyal medya bağımlılığı ile yaşamın anlamı ve aile iklimi arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırmada sizden tahminen 20 dakika ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır.** Araştırmada Kişisel veri toplanacağından **6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu** ve ilgili mevzuat uyarınca kişisel verileri korumak amacıyla gerekli tüm tedbirler alınacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya [.....](#) e-posta adresi ve numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güvence verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının:

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Mehmet ÇETKİN

İmzası:

Adı-Soyadı: Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

İmzası:

Ek-7: Veli İzin Belgesi

Velisi bulunduğum .../..... Sınıfı numaralı öğrenci’in, “Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Yaşam Anlamı ve Aile İklimi ile İlişkisinin İncelenmesi” başlıklı araştırma için anket/ölçek kullanılarak verilerin toplanması kapsamındaki çalışmalara katılmasına izin veriyorum.

Adres :

... /.../2024

.....
Veli Adı Soyadı

İmza

Telefon :

Araştırmacı: Mehmet ÇETKİN, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Telefon:

EK-8: İzin Yazışmaları

 mehmet çetkin 4 Mart Cmt 17:05 ☆ ↶ ⋮
Alici: mustafa.ozgenel ▾

Merhaba sevgili Mustafa ÖZGENEL hocam,
Ben İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Mehmet ÇETKİN. Tez çalışmamla ilgili yaptığım araştırmalarda sizin geliştirmiş olduğunuz Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği' ni izniniz dahilinde kullanmak istiyorum. Şimdiden çok teşekkür ederim iyi çalışmalar diliyorum.
Sevgi ve saygılarımla.

 Mustafa ÖZGENEL 4 Mart Cmt 17:12 ☆ ↶ ⋮
Alici: ben ▾

Değerli Mehmet merhaba
Ölçeği kullanabilirsin.
Caismalarında kolaylıklar dilerim

Sent from [Outlook for iOS](#)

ölçek izni hak. Gelen Kutusu x 🔍 📧 📧

 mehmet çetkin 9 Eylül Cmt 23:31 ☆ ↶ ⋮

Merhaba değerli Nur DEMİRBAŞ ÇELİK hocam,
Ben İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Mehmet ÇETKİN. Tez çalışmamla ilgili yaptığım araştırmalarda sizin türkçeye uyarlanmış olduğunuz Yaşamda Anlam Ölçeği Lise Formu ölçeğini izniniz dahilinde kullanmak istiyorum. Yardımcı olmanızı çok istiyorum şimdiden çok teşekkür ederim iyi çalışmalar diliyorum.
Saygılarımla.

 nur 13 Eylül Çar 10:38 ☆ ↶ ⋮
Alici: ben ▾

Merhaba Mehmet,
[Yaşamda Anlam Ölçeğini kullanabilirsin, ekte paylaşıyorum.](#)

Doç. Dr. Nur Demirbaş Çelik
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Kestel Kampüsü / Alanya / ANTALYA

 mehmet çetkin 4 Mart Cmt 17:02 ☆ ↶ ⋮

Merhaba değerli Buse Gönül hocam,
Ben İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Mehmet ÇETKİN. Tez çalışmamla ilgili yaptığım araştırmalarda sizin türkçeye uyarlanmış olduğunuz "Aile İklimi" ölçeğini izniniz dahilinde kullanmak istiyorum. Yardımcı olmanızı çok istiyorum şimdiden çok teşekkür ederim iyi çalışmalar diliyorum.
Saygılarımla.

 Buse Gönül 5 Mart Paz 21:17 ☆ ↶ ⋮
Alici: ben ▾

Merhabalar,

Elbette ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçeğin maddelerini size ekte gönderiyorum, ters yüklenen maddeler de yanlarında belirtilmiş durumda. Yönerge bizim kullandığımız hali ile böyleydi ama elbette çalışma amaçlarına göre düzenlenebilir. Değerlendirme de 5'li Likert tip üzerinden yapıldı. Bunlar dışında gerekli ayrıntılar makalede mevcut.

İyi çalışmalar.

ÖZGEÇMİŞ

A. EĞİTİM

Lisans: İnönü Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, 2008-2012

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, 2024

Aile Danışmanlığı, Biruni Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Uzmanlık Sertifikası

B. İŞ DENEYİMİ

2012 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı'nda farklı kademelerde Psikolojik Danışman olarak görev yapmaktayım.

C. BİLDİRİLER

2023- Sosyal Beğenirliğin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek ile İlişkisi, The 18th International Scientific Research Congress, Social and Educational Sciences 16-17 December 2023, Ankara